

Proef ingediend met het oog op het behalen van de graad
van Master in de agogische Wetenschappen

Samen wonen zonder zorg(en)?

**Verkennd onderzoek naar de ervaring van
bewoners van senior cohousing**

Britt Hessels (0602310)

2023-2024

Aantal woorden: 14.994

Promotor en begeleider: Prof. Dr. An-Sofie Smetcoren
en dra. Ariane Vanbellinghen
Psychologie & Educatiewetenschappen

SAMENVATTING MASTERPROEF

(na het titelblad inbinden in de masterproef)

Naam en voornaam: Hessels Britt

Rolnr.: 0602310

KLIN ☐

AO ☐

ONKU ☐

AGOG **x**

Titel van de Masterproef: Samen wonen zonder zorg(en)? Verkennend onderzoek naar de ervaring van bewoners van senior cohousing.

Promotor: Prof. An-Sofie Smetcoren

Samenvatting:

Deze thesis onderzoekt de ervaring van bewoners, van wonen in een specifiek senior cohousingproject in België. Met de vergrijzing, economische verschuivingen en de vermaatschappelijking van de zorg als achtergrond, richt het onderzoek zich op alternatieve woonvormen om te voldoen aan diverse behoeften van een groeiende groep ouderen. Met behulp van vragenlijsten verspreid onder de bewoners van 9 Abbeyfieldwoningen in België, wordt inzicht verkregen in de invloed van wonen in een Abbeyfieldwoning op thema's als langer goed leven, fysieke gezondheid, sociale relaties, participatie en goed nabuurschap. Het onderzoek toont aan dat Abbeyfieldwoningen aantrekkelijk zijn voor 55-plussers vanwege sociale interactie, gemeenschapsgevoel en gemeenschappelijke activiteiten. Participatieve besluitvorming en wederzijdse zorg binnen senior cohousing verbeteren zowel fysieke als mentale gezondheid en versterken sociale relaties en levenskwaliteit. Bovendien biedt senior cohousing diverse mogelijkheden voor betrokkenheid en participatie, wat de collectieve dimensie van wonen in een Abbeyfieldhuis versterkt. De conclusie van dit onderzoek belicht diverse aspecten van wonen in een Abbeyfieldwoning. Terwijl een vaststaand profiel van bewoners, verhuisredenen en aantrekkingsfactoren worden geïdentificeerd, komen ook positieve ervaringen rond thema's gelinkt aan samenwonen in een Abbeyfieldwoning aan bod. Echter wordt ook duidelijk dat dit niet zonder zorgen gebeurt. Het wonen in een Abbeyfieldhuis is geen vervanging voor residentiële zorg, maar een aanvulling op het woonaanbod voor ouderen. Het brengt nieuwe uitdagingen met zich mee die niet te negeren zijn, zoals omgaan met conflicten en een positieve samenwoonervaring bevorderen. Desondanks blijkt uit het onderzoek dat cohousing een alternatieve en waardevolle manier van samenleven is voor mensen boven de 55 jaar, die aandacht verdient in het bredere debat over huisvesting en zorg voor ouderen.

SUMMARY MASTER'S THESIS

(to include after the title-page)

Surname and name: Britt Hessels

Student ID: 0602310

KLIN ☐

AO ☐

ONKU ☐

AGOG **x**

Title of the master's thesis: Living together with(out) care? Exploratory research on the experiences of Senior cohousing residents.

Promoter: An-Sofie Smetcoren

Summary:

This thesis investigates the experiences of residents living in a specific senior cohousing project in Belgium. With some background information about an aging population, economic shifts, and the socialization of care, the research focuses on alternative housing forms to meet the diverse needs of a growing elderly population. By distributing questionnaires among residents of nine Abbeyfield homes in Belgium, the study explores the impact of living in an Abbeyfield home on themes such as aging well, physical health, social relationships, participation, and good neighborliness. The research shows that Abbeyfield homes are attractive to individuals aged 55 and over due to social interaction, a sense of community, and shared activities. Participatory decision-making and mutual care within senior cohousing enhance both physical and mental health, strengthen social relationships, and improve quality of life. Additionally, senior cohousing offers various opportunities for engagement and participation, reinforcing the collective dimension of living in an Abbeyfield home. The conclusion of this study highlights several aspects of living in an Abbeyfield home. While identifying a consistent resident profile, reasons for moving, and attraction factors, it also discusses positive experiences related to the already mentioned themes of cohousing. However, it also becomes evident that this lifestyle is not without challenges. Living in an Abbeyfield home is not a substitute for residential care but rather a complement to the housing options available for elderly. It brings new challenges that cannot be ignored, such as managing conflicts and fostering a positive cohabitation experience. Nonetheless, the research indicates that cohousing is an alternative and valuable way of living together for people over 55 years old, deserving attention in the broader debate on housing and care for the elderly.

Toestemmingsformulier

openbaarmaking masterproef

Student: Hessels Britt Rolnummer: 0602310

Opleiding: Master Agogische wetenschappen

Academiejaar: 2023-2024

Masterproef titel: Samen wonen zonder zorg(en)? Verkennend onderzoek naar de ervaring van bewoners van senior cohousing

Promotor: An-Sofie Smetcoren

De masterproef waarvoor de student een credit behaalt, en waaromtrent geen 'non disclosure agreement' (NDA of geheimhoudingsovereenkomst) werd opgesteld, kan kosteloos worden opgenomen in de vubis-catalogus van de centrale universiteitsbibliotheek mits expliciete toestemming van de student.

De student kiest in het kader van de mogelijkheid tot kosteloze terbeschikkingstelling van zijn/haar masterproef volgende optie:

- ☒ OPEN ACCESS: wereldwijde toegang tot de full tekst van de masterproef
- ☐ ENKEL VANOP DE CAMPUS: enkel toegang tot de full tekst van de masterproef vanop het VUB-netwerk
- ☐ EMBARGO WAARNA OPEN ACCESS VOLGT: pas wereldwijde toegang tot de full tekst van de masterproef na een opgegeven datum, met name ...
- ☐ EMBARGO WAARNA ENKEL TOEGANG VANOP DE CAMPUS VOLGT: enkel vanop de campustoegang tot de full tekst van de masterproef na een opgegeven datum, met name ...
- ☐ FULL TEKST NOOIT TOEGANKELIJK: geen toegang tot de full tekst van de masterproef
- ☐ GEEN TOESTEMMING voor terbeschikkingstelling

De promotor bevestigt de kennisname van het voornemen van de student tot terbeschikkingstelling van de masterproef in de vubis-catalogus van de centrale universiteitsbibliotheek.

Datum: 20 mei 2024

Handtekening promotor:

Dit document wordt opgenomen in de masterproef. De student die het formulier niet voegt aan de masterproef en/of geen keuze heeft aangeduid en/of het formulier niet ondertekend heeft en/of geen kennisgeving aan de promotor heeft gedaan, wordt geacht geen toestemming tot openbaarmaking te verlenen; in dat geval zal de masterproef enkel worden gearchiveerd, maar is deze niet publiek toegankelijk.

Opgesteld te Brussel op 11 mei 2024

Handtekening student

Inhoud

Deel 1: Inleiding

1.	Probleemstelling.....	1
2.	Literatuurstudie	3
2.1	Uitdagingen voor de woningmarkt.....	3
2.1.1	Vergrijzing	3
2.1.2	Stijgende woningsprijzen en tekort aan sociale woningen	3
2.1.3	Vermaatschappelijking van de zorg & Ageing in Place	3
2.1.4	Woningmarkt onder druk	4
2.2	Alternatieve woonvormen.....	4
2.2.1	Gemeenschappelijk wonen: what's in a name?	5
2.2.2	Gemeenschappelijk wonen in Vlaanderen.....	6
2.2.3	Cohousing	6
2.3	Cohousing voor ouderen	6
2.3.1	Bewegingsmotieven om te verhuizen naar een (senior) cohousing	7
2.3.2	Voordelen van senior cohousing	8
2.3.3	Kritische bedenkingen over senior cohousing.....	12
2.4	Conclusie	13
3.	Onderzoeksvragen.....	14

Deel 2: Data en methode

1.	Context van het onderzoek	15
2.	Deelnemers	15
3.	Dataverzamelingsmethode.....	16
4.	Vragenlijst	17
5.	Analyseprocedure.....	19
6.	Ethische aanvaardbaarheid	19

Deel 3: Resultaten

1.	Bewonersprofiel Abbeyfield België	21
1.1.	Profielbeschrijving Abbeyfield-bewoners.....	21
1.2.	Profielbeschrijving huidige bewoners Abbeyfield	22
2.	Verhuisbeweging en proceservaring van bewoners.....	24
2.1.	Verhuisbeweging	24
2.2.	Proceservaring	27
3.	Ervaring van wonen in een Abbeyfieldhuis	28
3.1.	Gezondheid en welzijn	28

3.2.	Nabuukschap	30
3.3.	Participatie.....	31
3.4.	Sociale relaties.....	35
3.5.	Langer goed leven	36
Deel 4: Discussie en conclusie		
1.	Bespreking	38
1.1.	Wie woont er in een Abbeyfieldwoning?	38
1.2.	Het Verhuisproces naar een Abbeyfieldhuis	38
1.3.	Ervaring van bewoners van een Abbeyfieldwoning	39
	Gezondheid en welzijn	39
	Participatie.....	39
	Sociale relaties.....	40
	Nabuukschap	41
	Langer goed leven	41
2.	Beperkingen eigen onderzoek.....	42
3.	Aanbevelingen verder onderzoek.....	42
4.	Praktische en beleidsaanbevelingen	43
5.	Conclusie	44
Bijlagen		
	Bijlage 1: Oproepingsbrief verantwoordelijke/huis.....	1
	Bijlage 2: Template vragenlijst per huis (NL)	5
	Bijlage 3: Begeleidende brief, feedback vragenlijst	1
	Bijlage 4: Finale versie vragenlijst (NL)	2
	Bijlage 5: Oorsprong vragen uit de vragenlijst.....	35

Deel 1: Inleiding

1. Probleemstelling

Vergrijzing toont een grote diversiteit onder ouderen en dat uit zich in verschillende woonwensen en behoeften, waarbij het verlangen om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen vaak uitgedrukt wordt (Smetcoren et al., 2014). Deze wens is echter niet unaniem en onderzoek toont ook aan dat een deel van de ouderenpopulatie de voorkeur geeft om te verhuizen (Stad Mechelen, 2023; Smetcoren et al., 2014). Naast eerder traditionele woonvormen is er een groeiende interesse onder ouderen voor meer alternatieve wooninitiatieven, vb. cohousing, co-living, kangoeroewonen, etc. (Stad Mechelen, 2023). Sinds het begin van de jaren 2000 hebben zich ontwikkelingen voorgedaan op het gebied van innovatieve woonvormen, die tevens de interesse van beleidsmakers hebben gewekt (Vlaanderen. (z.d. b); Lang et al., 2018). In het licht van deze ontwikkelingen rijzen wetenschappelijke vragen met betrekking tot de motieven, tevredenheid en impact van deze woonkeuzes op de levenskwaliteit van ouderen. Deze vraagstukken vragen nader onderzoek om een diepgaand inzicht te verschaffen in de complexe dynamiek van wonen bij ouderen.

Één van deze alternatieve woonvormen waar een stijgende aandacht voor is binnen wetenschappelijk onderzoek is 'cohousing' (Czischke et al, 2020; Lang et al., 2018, Durrett, 2023, Weeks et al., 2019). Verschillende onderzoekers wijzen op de moeilijkheid rond het conceptualiseren van cohousing en de veelheid aan definities (Vestbro, 2010; Czischke, Carriou en Lang, 2020; West et al., 2024). Een vaak voorkomend gemeenschappelijk element is het participatieve aspect. Dit verwijst naar de actieve betrokkenheid en samenwerking van bewoners in verschillende fases van het cohousingproject, bij het ontwerp en bij de organisatie rond het wonen in het project nadien (Vestbro, 2010; Brusselmans et al., 2019; Samenhuizen vzw, z.d.; Fromm, 2012 in Izuhara et al., 2022; West et al., 2024). Ook samenleven in een solidaire gemeenschap is een gemeenschappelijk element in deze verschillende begripsdefinities (West et al., 2024). Cohousinggemeenschappen zijn meestal multigenerationeel, maar met de toenemende vergrijzing is er ook een groeiend aantal cohousingsinitiatieven die zich specifiek richten op een oudere populatie (Choi, 2004, Glass, 2019; West et al., 2024). Deze worden dan vaak in de literatuur omschreven als 'senior cohousing'. Internationaal onderzoek toont positieve effecten en ervaringen van ouderen in een cohousing: wederzijdse zorg en ondersteuning, groter gevoel van zelfstandigheid, meer sociale interactie & gevoelens van verbondenheid, hogere gevoelens van veiligheid, etc. (Glass & Lawlor, 2021 ; Puplampu, 2019 ; Izuhara et al., 2022 ; Carrere et al., 2020 ; etc.).

Hoewel er een verhoogde aandacht is binnen onderzoek rond deze woonvorm, zijn studies voornamelijk afkomstig uit Scandinavische landen (Brenton, 2013), USA (Glass & Lawlor, 2021; Glass, 2019), UK (West et al., 2024; Izuhara et al., 2022) en Canada (Puplampu et al., 2019; Weeks et al., 2019). Daarnaast richten bestaande studies zich voornamelijk op kwalitatieve benaderingen (Lang et al., 2018; Izuhara et al., 2022; Puplampu et al., 2019; West et al., 2024 etc.) en er zijn beperkte kwantitatieve data beschikbaar (Choi, 2004; Brusselmans et al., 2019; etc.), vooral wat betreft de impact van cohousing op de levenskwaliteit van ouderen ontbreken studies. De doelstelling van dit onderzoek is om aan deze twee leemtes in onderzoek bij te dragen door middel van een kwantitatief onderzoek binnen senior cohousing gemeenschappen in België. In samenwerking met

Abbeyfield België, wil dit onderzoek achterhalen wie de stap zet naar senior cohousing, waarom 55+ers kiezen voor deze woonvorm en hoe ze wonen in cohousing ervaren.

Dit onderzoek streeft naar dieper begrip van de senior cohousing context in België, met een focus op het aanvullen van bestaande kennis en het verstrekken van bruikbare inzichten ter ondersteuning van de ontwikkeling van ondersteuningsprogramma's en beleidsmaatregelen voor senior cohousing. Het onderzoek wil daarnaast ook een maatschappelijke meerwaarde realiseren. De studie van deze nieuwe woonvorm voor ouderen kan bijdragen aan het verbeteren van de levenskwaliteit van 55+ers en efficiëntere benaderingen van wonen en zorg voor ouderen. Ook hoopt dit onderzoek beleidsmakers en gezondheidsprofessionals verder te informeren over ervaringen van ouderen in cohousing. Vanuit bovenstaande doelen is kwantitatief onderzoek een meerwaarde omdat zo feitelijke gegevens en inzichten worden meegegeven aan beleidsmakers die beslissingen nemen met betrekking tot ouderenzorg, huisvesting en stadsontwikkeling. Dit kan leiden tot meer doordachte en effectieve beleidsmaatregelen.

2. Literatuurstudie

2.1 Uitdagingen voor de woningmarkt

Verschillende onderzoekers (e.g. Van Der Gaag & Van Wissen, 2019; Navarro, 2020; Brusselmans et al., 2019) en instanties (e.g. Vlaams Bouwmeester, 2023) wijzen op een aantal maatschappelijke (vb. demografische veranderingen) en ecologische (vb. klimaatverandering) uitdagingen die een invloed hebben op hoe het wonen in de toekomst er zal uitzien. Gezien de onderzoeksfocus van deze thesis gaan we hieronder dieper in op vergrijzing, toenemende economische ongelijkheid en vermaatschappelijking van de zorg.

2.1.1 Vergrijzing

De vergrijzing van de bevolking in de 21e eeuw is een van de meest prominente maatschappelijke uitdagingen waardoor de samenstelling en organisatie van de samenleving verandert (Van Der Gaag & Van Wissen, 2019; Navarro, 2020). Deze transitie begint meer dan een halve eeuw geleden, na de babyboom van de naoorlogse periode, gevolgd door een afname in het vruchtbaarheidscijfer, met als gevolg een toenemend aantal ouderen die steeds ouder worden (Schoenmaekers & Breda in Lengeler, 2008-2009; Federaal Planbureau, 2024).

Deze evolutie is een wereldwijd fenomeen. België vertoont eveneens een toenemend aantal ouderen. Terwijl er in 2023 nog 3,6 personen tussen 18 en 66 jaar waren voor elke 67-plusser, zal deze verhouding tegen 2070 dalen tot 2,4 (Federaal Planbureau, 2024). Deze groeiende demografische groep ouderen met een diversiteit in woonwensen en specifieke (zorg)behoeften vraagt aanpassingen van de woningmarkt (De Lange & Witter, 2014).

2.1.2 Stijgende woningsprijzen en tekort aan sociale woningen

Naast de vergrijzing kampen verschillende steden en gemeenten ook met een stijgende huisvestingscrisis door de toenemende economische ongelijkheid en inkomensonzekerheid binnen huishoudens (Brusselmans et al., 2019). Zo toont het onderzoek van Brusselmans en zijn collegae (2019) dat deze crisis een structureel, permanent gevestigde structuur is in de huidige samenleving. Hiermee bedoelen de onderzoekers dat de crisis in de huidige samenleving als een blijvend en diepgeworteld probleem wordt gezien. Zowel de inkomensonzekerheden als de stijgende (huur)woningprijzen beïnvloeden de betaalbaarheid van kwalitatieve huisvesting. Huurders zijn hierdoor afhankelijk van sociale huisvesting met wachtlijsten (Brusselmans et al., 2019). Zo bedroeg de gemiddelde wachttijd voor een sociale huurwoning in Vlaanderen in 2021 gemiddeld 3,86 jaar en in Wallonië 1 jaar en 11 maanden (Heylen, 2023). Daarnaast wacht het sociale woningbestand een grote renovatie-opgave (Beeckman et al., 2023). Het tekort aan kwaliteitsvolle en aangepaste woningen en de toenemende wachtlijsten op de sociale woningsmarkt, alsook de stijgende woningsprijzen, tonen de nood aan innovatieve en duurzame woonoplossingen als reactie op de structurele huisvestingscrisis.

2.1.3 Vermaatschappelijking van de zorg & Ageing in Place

Een laatste interessante maatschappelijke transitie die invloed heeft op het woonlandschap is de vermaatschappelijking van de zorg. Een beleid gericht op deïstitutionalisering introduceerde aanvankelijk de vermaatschappelijking van de zorg, waarbij de zorg binnen de bredere samenleving werd georganiseerd. Later verschoof de focus naar zorg door de samenleving. In deze context streeft men naar "autonomie in leefsituatie, maatschappelijke participatie en sociale integratie van personen

met zorgbehoeften te behouden of te herstellen” (De Donder et al., 2021). Deze vorm van vermaatschappelijking legt de nadruk op het organiseren van basiszorg op een zo laag mogelijk niveau (Steyaert, 2014). Door deze verschuiving is er nood aan (aan)gepaste woningen die voldoen aan de behoeften van zorgbehoevenden of ouderen (Brusselmans et al, 2019).

“Ageing in Place” sluit aan bij de denkwijze van de vermaatschappelijking van de zorg. Deze mindset benadrukt de diepgewortelde wens van ouderen om zelfstandig te blijven wonen in hun vertrouwde leefomgeving, zelfs wanneer hun gezondheid verslechtert en ze ondersteuning nodig hebben van thuiszorgdiensten of verpleging aan huis (De Witte et al., 2013; De Lange en Witter, 2014). Deze benadering legt de nadruk op hulp en ondersteuning, zodat ouderen thuis kunnen blijven en een hoge levenskwaliteit behouden in hun vertrouwde omgeving (De Witte et al., 2013).

Smetcoren en collega’s (2014) benadrukken dat Ageing in Place niet veralgemeend kan worden als “de” woonwens van alle ouderen. Er zijn ook uitdagingen verbonden aan ageing in place. Zo gaat het over de fysieke structuur van het huis, zorgbehoeften van de bewoners en de betaalbaarheid van aanpassingen om thuis oud te worden (Glass & Lawlor, 2021; West et al., 2024). Smetcoren et al. (2014) halen aan dat veel ouderen zich ervan bewust zijn dat er aanpassingen aan hun woning moeten gebeuren of op zoek moeten naar een alternatieve woonplaats indien men op een kwaliteitsvolle wijze wil wonen.

2.1.4 Woningmarkt onder druk

De druk op de huidige woningmarkt wordt versterkt door meerdere factoren, waaronder de vermaatschappelijking van de zorg, de vergrijzing van de samenleving en economische crisissen, zoals hierboven vermeld. De verschuiving naar meer gemeenschapsgerichte zorgmodellen (vermaatschappelijking van de zorg) moedigt mensen aan om langer thuis te wonen, waardoor er een grotere vraag ontstaat naar aangepaste huisvesting voor ouderen (Brusselmans et al, 2019). Tegelijkertijd neemt de vergrijzing van de bevolking toe, wat resulteert in een groeiende vraag naar levensloopbestendige woningen (Vlaams Bouwmeester, 2023; West et al., 2024). Economische crisissen kunnen de betaalbaarheid van huisvesting verder onder druk zetten, vooral voor kwetsbare groepen (Brusselmans et al., 2019). Verder in dit onderzoek zullen we dieper ingaan op een alternatieve woonvorm genaamd “Senior cohousing” en hoe deze woonvorm kan dienen als potentieel antwoord op de diverse maatschappelijke uitdagingen binnen het woonlandschap.

2.2 Alternatieve woonvormen

Bovenstaande maatschappelijke veranderingen oefenen druk uit op de huidige woningmarkt, wat resulteert in structurele uitdagingen die vragen om innovatieve en inclusieve wooninitiatieven (Glass & Lawlor, 2021). Internationaal onderzoek toont aan dat alternatieve woonvormen wereldwijd de afgelopen decennia meer aandacht kregen (Lang et al., 2018). In tegenstelling tot het vroegere beleid, dat gericht was op het stimuleren van vrijstaande eengezinswoningen, erkent ook het Vlaamse beleid nu de opkomst van alternatieve woonvormen. In 2018 werden 28 projecten geselecteerd als proefomgeving voor experimentele woonvormen, waardoor experimentele woonprojecten zes jaar lang (verlenging mogelijk met vier jaar) zonder belemmeringen van regelgeving kunnen opstarten (Vlaanderen, z.d. b; Sansen et al., 2020), waaronder de Abbeyfield locaties in Malle en Leuven.

Ook stedenbouwkundigen en architecten, zoals de Vlaams Bouwmeester (2023), wijzen op de nood aan "meer collectiviteit in architectuur en stedenbouw, in het wonen en in onze interacties." (Lyppens en Wieërs in Sansen et al., 2020). De nadruk ligt op het stimuleren van ontmoetingen en het creëren van wooncoöperaties als oplossingen voor betaalbaar wonen, met mogelijk ruimtelijke verdichting als gevolg (Sansen et al., 2020; Brusselmans et al., 2019). Hiernaast benadrukken Brusselmans en zijn collega's (2018) een deeleconomie als een manier om duurzame stadsvernieuwing te bevorderen en ruimte efficiënter te gebruiken.

Er ontplooit zich een breed scala aan concepten, waaronder gemeenschappelijk of kleinschalig wonen (House, z.d.). Verder in dit onderzoek wordt stilgestaan bij gemeenschappelijk wonen, specifiek senior cohousing (Samenhuizen, z.d.).

2.2.1 Gemeenschappelijk wonen: what's in a name?

Gemeenschappelijk wonen wordt binnen internationaal onderzoek beschreven onder de term 'Collaborative housing', echter blijft een eenduidige definitie van deze term afwezig. Czischke, Carriou en Lang (2020) en andere onderzoekers definiëren collaborative housing als paraplueterm voor gedeelde woonvormen waar individuen of gezinnen actief participeren in ontwerp, beheer en besluitvorming van hun woongemeenschap. Collaborative housing initiatieven verschillen volgens Czischke, Carriou en Lang (2020) per context, maar delen fundamentele gemeenschappelijke principes, waaronder visies en waarden, organisatie, sociale relaties en fysieke indeling. Dit impliceert gemeenschappelijke ruimten die sociale interacties bevorderen met bewoners die een gedeelde verantwoordelijkheid dragen. Gemeenschappelijk wonen daagt het traditionele idee van geïndividualiseerd wonen uit door de nadruk te leggen op collectieve betrokkenheid en gedeeld eigenaarschap (Czischke et al., 2020; Griffith et al., 2022). Bewoners delen een gemeenschappelijke toewijding aan principes en praktijken van zelfbeheer, sociale interactie en wederzijdse ondersteuning, verankerd in collectief woningontwerp en gedeelde ruimten (Izuhara et al., 2022).

Volgens Griffith et al. (2022) is het cruciaal om collaborative housing te beschouwen als een complex model met diverse combinaties van staats-, individuele en collectieve eigendomsrelaties. Deze onderzoekers karakteriseren collaborative housing aan de hand van drie criteria: (a) de architectuur, die verwijst naar de fysieke elementen die het dagelijkse leven vormgeven, (b) institutionele opzet, met formele wettelijke eigendomstitels, en (c) interne waarden en organisatie, die formele en informele interne regelingen voor zelfbeheer omvat, onderverdeeld in waarde, betrokkenheid en beheer.

De Lange & Witter (2014) benadrukken het belang van vrijwillige deelname, autonome groepsbeslissingen over nieuwe leden en de collectieve aard van woongemeenschappen met samenwerking en gedeeld beheer. Criteria voor collaborative housing omvatten onderlinge sociale contacten, betrokkenheid van externe belanghebbenden en gedeelde voorzieningen binnen een gezamenlijk huisvestingsproject (De Lange & Witter, 2014).

"Collaborative housing" beschreven door Vestbro (2010), Lang et al. (2018), Carrere et al. (2020), Griffith et al. (2022) en Izuhara et al. (2022) beschouwen "collaborative housing" als een overkoepelende term waarbij cooperative housing, self-organized, shared housing en cohousing subtypes vormen. Binnen deze thesis zal de focus liggen op cohousing.

2.2.2 Gemeenschappelijk wonen in Vlaanderen

Gemeenschappelijk wonen, zoals gedefinieerd in de Vlaamse Codex Wonen, verwijst naar een woonvorm waarbij meerdere onafhankelijke woongelegenheden bepaalde leefruimten delen, zoals woon- en eetkamers, slaapkamers en keukens (Van den Houte et al., 2015). Bewoners delen ook de verantwoordelijkheid voor het beheer van gemeenschappelijke leefruimten (Vlaanderen, z.d. a; Brusselmans et al., 2019). Het onderscheidt zich van leefgemeenschappen zoals woonzorgcentra en assistentiewoningen, waarbij de focus ligt op de aanwezigheid van zorg en ondersteuning (Vlaanderen, z.d. a). Onder de noemer 'gemeenschappelijk wonen' vallen co-wonen, cohousing, enzovoort, waarbij bij cohousing elk huishouden of individu een eigen woning heeft. De bewoners kiezen ervoor om samen te leven en delen niet alleen faciliteiten zoals: buitenruimtes, opslagruimtes, wasfaciliteiten en garages, zoals bij co-wonen, maar ook gemeenschappelijke leefruimtes, zoals woonkamers en keukens (Samenhuizen vzw, z.d.; Kenniscentrum WWZ, z.d.; House, z.d.). Cohousing vormt de focus van deze masterproef.

Gemeenschappelijk wonen, als een vorm van alternatieve, innovatieve huisvesting, wordt sinds 2015 ook door de Vlaamse overheid beschouwd als een antwoord op maatschappelijke uitdagingen in Vlaanderen, waaronder de vergrijzing van de samenleving, vermaatschappelijking van de zorg en economische veranderingen (Vlaanderen, z.d. b).

2.2.3 Cohousing

Vestbro (2010) benadrukt de uitdaging van het definiëren van cohousing, waarbij hij suggereert verschillende betekenissen voor de "co" in het concept, zoals "collaborative, cooperative, collective or communal" (p25). Verschillende internationale netwerken rond cohousing en onderzoekers benadrukken de actieve participatie en samenwerking van bewoners in het ontwerp en de werking van hun woonomgeving, evenals de combinatie van individuele wooncompartimenten met het gemeenschappelijke leven binnen de woonvorm (Vestbro, 2010; Brusselmans et al., 2019; Samenhuizen vzw, z.d.; Fromm, 2012 in Izuhara et al., 2022). Cohousing biedt een dynamische mix van privacy en gedeeld sociaal engagement (Carrere et al., 2020).

West et al. (2024) beschrijven cohousing als een bewust gevormde gemeenschap die sociale interactie en nabuurschap bevordert. Bewoners hebben zelfstandige woningen, maar delen ook gemeenschappelijke ruimtes en zijn betrokken bij gezamenlijke maaltijden en activiteiten. Het onderzoek benadrukt ook de opkomst van senior cohousing, waarbij leden zich verbinden om elkaar informeel te ondersteunen naarmate ze ouder worden.

2.3 Cohousing voor ouderen

Cohousing, als een alternatieve woonvorm met een groeiende aanwezigheid in hedendaagse stedelijke gemeenschappen, neigt zich te richten op diverse doelgroepen binnen de samenleving. Brusselmans et al. (2019) haalt alleenstaanden, alleenstaande ouders, ouderen en dak- en thuislozen aan als meest voorkomende groepen binnen cohousingprojecten in Vlaanderen.

Dit onderzoek richt zich op ouderen binnen cohousinginitiatieven, bekend als 'senior cohousing' in de internationale literatuur (bijvoorbeeld Choi, 2004; Glass, 2019). Senior cohousing is een woonconcept dat is ontworpen om tegemoet te komen aan de huisvestingsbehoeften van oudere individuen die de voorkeur geven aan gezelschap van medebewoners (Moulvad, 1994 in Choi, 2004). Choi (2004) en Glass (2019) hebben het over senior cohousing, waarbij de minimumleeftijdsgrens

van bewoners 55 jaar is. Choi (2004) geeft aan dat deze leeftijdsgrens verschillend kan zijn in verschillende landen, afhankelijk van het wettelijk kader rond de gemeenschappelijke woonvorm. Andere onderzoekers zoals Van Der Gaag en Van Wissen (2019) en Walker (1996) hanteren de leeftijdsgrens van 65 jaar. Deze thesis hanteert 55 jaar als inclusiecriteria, aangezien Abbeyfield België deze grens ook hanteert.

Het toenemende belang van ouderen als doelgroep binnen cohousinginitiatieven is evident in het licht van vergrijzingstrends en de uitdagingen waarmee ouderen geconfronteerd worden bij het behoud van een zelfstandige levensstijl. Senior cohousing kan voor ouderen een aantrekkelijke optie zijn, waarbij gemeenschappelijke voorzieningen en sociaal contact bijdragen aan hun welzijn (Brusselmans et al, 2019).

2.3.1 Bewegingsmotieven om te verhuizen naar een (senior) cohousing

Niet alle ouderen hebben de mogelijkheid om thuis ouder te worden vanwege diverse redenen, zoals gebrek aan kwaliteit van de huisvesting of toenemende mobiliteitsproblemen. Verhuizen naar een andere woonvorm, zoals senior cohousing, kan dan een passender alternatief bieden. Volgens Glass (2019) kunnen de motieven om naar cohousingprojecten te verhuizen worden onderverdeeld in drie categorieën.

Ten eerste heeft Glass (2019) het over **fysieke factoren** om te verhuizen naar een senior cohousing. Zij heeft het over de locatie, het bouwontwerp, de nabijheid van natuur, een kleinere woning en zorgen over huis en tuin. Choi (2004) heeft het over ontsnappen aan zorgen over huis en tuin, wonen in aangepaste woning voor het ouder worden, en het verkrijgen van een kleinere of grotere woning. Omgevingsfactoren aangehaald in het onderzoek van Choi (2004) zijn: de locatie van het gebouw in de stad, de doordachte planning en het esthetische aspect. West et al. (2024) hebben het in hun onderzoek over het ontsnappen aan de last van het beheren van een moeilijk te onderhouden pand.

Als volgende verhuismotief heeft Glass (2019) het over **sociale aspecten**. Zij benoemt gemeenschapsgevoelens, het maken van nieuwe vrienden, samenwonen met enkel volwassenen en wederzijdse ondersteuning als beïnvloedende factoren. Ook veiligheidsredenen werden aangehaald als verhuisredenen (Choi, 2004), waaronder gevoel van veiligheid, goede contacten met medebewoners, deelname aan gemeenschappelijke activiteiten en eenzaamheid. Ook andere onderzoekers zien bovenstaande factoren als redenen om te verhuizen naar een cohousingproject (Glass & Lawlor, 2021; Puplampu et al., 2019; etc.). Puplampu et al. (2019) onderzoeken de verschuiving van sociale isolatie bij ouderen, die mogelijk een drijfveer is om te verhuizen en contact te maken met nieuwe buren. Choi (2004) gebruikt in zijn onderzoek ook de verhuisredenen rond de ideologie achter senior cohousing.

Glass (2019) benoemt tot slot **veranderingen in omstandigheden** als een verhuisfactor. Puplampu et al. (2019) tonen in hun onderzoek gezondheidsveranderingen, taakveranderingen en financiële veranderingen als verhuisredenen bij ouderen. Glass (2019) en Choi (2004) noemen ook weduwschap, scheiding en gezondheidskwesties als persoonlijke verhuisredenen. De Witte et al. (2013) bevestigen dat de "oudste ouderen" doorgaans verhuizen vanwege gezondheids- en huisvestingsproblemen, met beperkte financiële middelen en keuzemogelijkheden voor nieuwe

woningen. Glass & Lawlor (2021) schrijven dat sommige cohousingprojecten ontworpen zijn om betaalbare wooneenheden aan te bieden.

Deze inzichten benadrukken de veelzijdige overwegingen die een rol spelen bij de keuze voor senior cohousing, variërend van persoonlijke behoeften en huisvestingsvoorkeuren tot sociale en ideologische overtuigingen. Voor de meerderheid van de respondenten blijken deze motivaties doorslaggevend te zijn en vormen ze de belangrijkste aantrekkingskracht van senior cohousing (Choi, 2004).

2.3.2 Voordelen van senior cohousing

De vergrijzing van de bevolking brengt talrijke uitdagingen met zich mee op het gebied van huisvesting en leefomgeving voor ouderen, zoals benadrukt door Smetcoren et al. (2014) en De Lange en Witter (2014). Hierdoor kunnen woonvormen als (senior) cohousing winnen aan relevantie als potentiële aanvulling om de woonkwaliteit en het welzijn van ouderen te bevorderen (Brusselmans et al., 2019). De Vlaamse woonmarkt ondergaat aanzienlijke veranderingen met de opkomst van nieuwe wooninitiatieven (Brusselmans et al., 2019). Recent onderzoek zoals uitgevoerd door Carrere et al. (2020) en Choi (2004), benadrukt dat huisvesting een significante sociale determinant is voor de algemene gezondheid.

a) Wederzijdse zorg en ondersteuning

Senior cohousing benadrukt het belang van wederzijdse zorg en ondersteuning als essentiële elementen binnen de gemeenschap van bewoners (Glass & Lawlor, 2021). Senior cohousing heeft o.a. als doel, persoonlijke en sociale netwerkbronnen maximaliseren, sociale zorg bevorderen en lasten die individuele bewoners hebben met betrekking tot het organiseren van hun eigen ondersteuning en zorg verminderen. Deze wederzijdse zorg onder bewoners draagt bij aan de ervaring van ouderdom, vergroot de zelfredzaamheid en fungeert als copingstrategie bij bewoners in het omgaan met eventuele gezondheidsbeperkingen, verlies van mobiliteit, etc. (Izuhara et al., 2022). De wederzijdse zorg en ondersteuning verwijst ook naar het delen van financiële verantwoordelijkheden onder bewoners. Dit uit zich bijvoorbeeld in een gemeenschappelijke rekening, maar ook wederzijdse ondersteuning op fysiek en emotioneel vlak (Puplampu et al., 2019).

Deze gedeelde financiële verantwoordelijkheid uit zich als voordeel ook in de kosteneffectiviteit, aangezien bewoners middelen bundelen en kosten delen, waardoor hoogwaardige huisvesting en zorgdiensten betaalbaarder worden (Krokfors, 2012; Brusselmans et al., 2019; Williams, 2008). Daarnaast geeft Glass (2019) aan dat de onderlinge steun binnen cohousing bijzonder aantrekkelijk is voor individuen zonder familie.

De informele hulp die wordt geboden, zoals boodschappen doen en maaltijden bereiden, komt overeen met wat 'goede vrienden en burens' in veel gemeenschappen zouden doen (Izuhara et al., 2022). West et al., 2024 halen in hun onderzoek ook aan dat bewoners vaak informele, nabije ondersteuning aan elkaar bieden. Zij geven voorbeelden zoals noodsituaties op het gebied van gezondheid of helpen met praktische en emotionele behoeften. Senior cohousinggemeenschappen leggen doorgaans beperkingen op aan het verlenen van 'persoonlijke zorg', en het is belangrijk om wederzijdse ondersteuning te onderscheiden van formele zorg, die niet kan worden vervangen door collaboratieve woongemeenschappen (Durrett, 2009 in Izuhara et al., 2022). Desalniettemin blijft

wederzijdse ondersteuning een fundamenteel aspect van cohousing, met de gemeenschap als een bron van praktische steun, vooral in situaties waarin familiale steun ontbreekt, en waar fysieke nabijheid een cruciale rol speelt (Izuhara et al., 2022). Choi (2004) en West et al. (2024) geven de grenzen van wederzijdse hulp aan door te vermelden dat senior cohousing geen permanent alternatief is voor professionele zorg.

b) Sociale cohesie en verbondenheid

Cohousing voor ouderen, zoals onderzocht door verschillende auteurs, belicht het belang van sociale cohesie en verbondenheid binnen de gemeenschap als essentiële aspecten voor het welzijn van de bewoners.

Puplampu et al. (2019) benadrukken dat cohousing een gevoel van verbondenheid binnen de gemeenschap bevordert door aandacht te schenken aan aspecten zoals zorg voor elkaar, betrokkenheid, veiligheid, open gesprekken, verminderde eenzaamheid en acceptatie van het ouder worden (Glass & Lawlor, 2021). Dit draagt bij aan het creëren van een sterk gemeenschapsgevoel.

Onderzoek van Carrere et al. (2020) wijst uit dat het gevoel van gemeenschap niet alleen toeneemt, maar ook van kracht blijft, zelfs in de opstartfase van cohousing. Zelfbeheer van gemeenschappelijke ruimtes en faciliteiten speelt hierbij een cruciale rol, waardoor dagelijkse interacties worden gefaciliteerd en wederzijdse ondersteuning wordt gestimuleerd. Het concept van 'dagdagelijkse gemeenschap' wordt benadrukt als een essentieel aspect van cohousing, waarin bewoners actief betrokken zijn bij elkaars welzijn. West et al. (2024) bevestigen dat dagdagelijkse interacties bijdragen aan die wederzijdse steun wanneer daar behoefte aan is.

Warner et al. (2020) benadrukken het cruciale belang van huisvesting bij het aanpakken van eenzaamheid en sociaal isolement. Glass & Lawlor (2021) voegen hieraan toe dat cohousing bijdraagt aan het verminderen van sociaal isolement door een onderling afhankelijke gemeenschap te creëren. Cohousing creëert een samenwerkingsomgeving waarin bewoners elkaar ondersteunen en praktische hulp bieden, wat sociaal isolement voorkomt en bijdraagt aan het bevorderen van bindend sociaal kapitaal en het verbeteren van de geestelijke gezondheid van bewoners.

Het bewijs neemt toe dat sociaal isolement slecht is voor de gezondheid, en cohousing kan een effectieve strategie zijn om dit aan te pakken (Glass & Lawlor, 2021, West et al., 2024 en Glass, 2019). Sociaal isolement tijdens lockdowns bracht echter uitdagingen met zich mee, inclusief een gevoel van afwezigheid of verlies van zowel vrienden en familie buiten de groep als van degenen binnen de groep (Izuhara et al., 2022).

c) Belang van sociale interactie

Ontwerpen voor sociale interactie binnen cohousing zijn cruciaal om een gemeenschappelijke levensstijl en interactie tussen bewoners te bevorderen. De fysieke nabijheid bevordert een sterk gevoel van gemeenschap en samenhang (Williams, 2005; Warner et al., 2020). Gedeelde faciliteiten, zoals keukens en gemeenschappelijke ruimtes, zijn typerend voor cohousing en vergemakkelijken dagelijkse sociale interacties (Izuhara et al., 2022).

Onderzoek benadrukt het belang van relaties, vertrouwen en wederkerigheid als integrale elementen van sociaal kapitaal (Izuhara et al., 2022). Cohousing biedt een omgeving waarin bewoners sterke

sociale relaties kunnen opbouwen, wat bijdraagt aan de emotionele veiligheid van bewoners (Carrere et al., 2020). Puplampu et al. (2019) benadrukken het belang van vertrouwen, veiligheid en gezelligheid onder de bewoners.

Sociale interactie binnen cohousing gaat verder dan de interne gemeenschap. Het stimuleert ook interactie met de bredere omgeving, zoals openstellen van gemeenschappelijke ruimtes voor buurtbewoners en betrokkenheid van de buurt tijdens de opbouwphase van cohousingprojecten (Warner et al., 2020). Dit versterkt het sociaal kapitaal, zowel intern als extern, en draagt bij aan een gezonde sociale integratie in de bredere samenleving. Al wijst Williams (2008) erop dat de sociale interacties binnen het cohousingproject als gemakkelijker ervaren worden door bewoners dan op straat. Vervoort & Loris (2017) voegen hieraan toe dat gemeenschappelijk wonen de leefbaarheid en sociale cohesie ook in buurten kan bevorderen.

Sociale interactie binnen cohousing heeft aantoonbaar positieve effecten op het welzijn van ouderen. Onderzoek wijst uit dat de angst voor het verlies van autonomie en sociale contacten bij ouderen vermindert, waardoor ze verhuizing naar woonzorgcentra uitstellen (Puplampu et al., 2019; Thomas & Blanchard, 2009). Verder helpt cohousing ouderen bewust sociaal kapitaal te creëren en in te zetten, naast financieel kapitaal, wat cruciaal is voor het welzijn van ouderen (Thomas & Blanchard, 2009). Daarentegen haalt Warner et al. (2020) aan dat een gebrek aan sociale interacties zorgt voor sociaal isolement. Sociaal isolement wordt door deze onderzoekers niet alleen geassocieerd met slechte geestelijke gezondheid maar vormt ook een risicofactor voor vroegtijdig overlijden (Warner et al., 2020).

d) Collectieve besluitvorming

Senior cohousing wordt gekenmerkt door een gezamenlijke inspanning van de toekomstige bewoners bij het ontwerp en de ontwikkeling van hun woongemeenschap. Door gezamenlijk aan het project te werken en inspraak te hebben in het ontwerp van hun woningen en gedeelde ruimten, creëren bewoners een omgeving die aansluit bij hun specifieke behoeften en waarden (Izuhara et al., 2022).

Binnen de context van collectieve besluitvorming in cohousing onderhandelen de bewoners over beperkingen of aanpassingen van regels, waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande bestuurs- en groepsprocessen (Izuhara et al., 2022). Deze onderhandelingen brengen ook spanningen met zich mee omdat bewoners verschillende perspectieven en meningen behouden (Izuhara et al. 2022).

De integratie van digitale technologie, zoals het gebruik van WhatsApp-groepen en Zoom, in bestuurs- en sociale activiteiten, wordt benadrukt als een kenmerk van moderne collectieve besluitvorming (Izuhara et al., 2022). Opmerkelijk is dat deze digitale middelen zowel een barrière als een stimulans vormen voor inclusiviteit, vooral voor oudere leden met fysieke beperkingen. Het gebruik vergemakkelijkt groepscommunicatie, maar de toegankelijkheid kan variëren, waardoor het essentieel is om rekening te houden met de behoeften van diverse bewoners binnen het cohousingproject.

e) Participatie en actieve gemeenschap

Choi (2004) benadrukt dat vroegtijdige betrokkenheid van bewoners in het planningsproces vóór de oprichting van een cohousingproject een cruciale factor is voor latere succesvolle implementatie. Bewoner zijn van een cohousing omvat diverse thema's, zoals de samenstelling van de groep, onderlinge relaties en gedeelde verantwoordelijkheid via comités. Actieve participatie en betrokkenheid worden gestimuleerd door diverse activiteiten op verschillende niveaus en met diverse interesses (Puplampu et al., 2019).

Choi (2004) bevestigt dat deelname aan diverse activiteiten de onderlinge banden tussen bewoners versterkt. Drie veelvoorkomende activiteiten die betrokkenheid stimuleren, zijn stuurgroepbijeenkomsten, informele koffiebijeenkomsten en gezamenlijke maaltijden. Volgens het onderzoek van Choi (2004) vinden deze gebeurtenissen plaats met frequenties variërend van "één of enkele keren per maand" tot "één of enkele keren per 3 maanden". Choi (2004) identificeert tevens verschillende werkgroepen belast met uiteenlopende taken, zoals de aankoop van voedsel, tuinactiviteiten, interieurdecoratie, In senior cohousing nemen de leden actief deel aan het gemeenschapsbeheer (Glass, 2019).

Puplampu et al. (2019) benadrukken dat binnen cohousing autonomie wordt gewaarborgd door elementen zoals vrijheid, keuze, privacy, en de mogelijkheid om beslissingen te nemen op basis van consensus en eerlijkheid. Deze aspecten verschaffen bewoners een gevoel van controle en onafhankelijkheid. Glass & Lawlor (2021) voegen hieraan toe dat degenen die voor cohousing kiezen, actief betrokken willen zijn, besluitvorming voor de gemeenschap willen leiden en wederzijdse ondersteuning willen vergemakkelijken. Deze participatieve rol draagt bij aan de algemene levenskwaliteit binnen de cohousinggemeenschap.

f) Mobiliteit en woonomgeving

Puplampu et al. (2019) wijzen op mobiliteitsuitdagingen die ouderen vaak ervaren en benadrukken het belang van gemakkelijke toegang tot diensten binnen cohousing gebouwen om autonomie te behouden. Choi (2004) heeft het hierbij bijvoorbeeld over de rolstoeltoegankelijkheid van de gebouwen en woonomgeving. Smetcoren et al. (2014) onderstrepen dat onaangepaste woningen risico's met zich meebrengen voor de gezondheid, onafhankelijkheid en het welzijn van ouderen. Fysieke veiligheid wordt gegarandeerd door goed verlichte en georganiseerde ruimtes (Carrere et al. (2020).

Een omgeving met gemakkelijke toegang tot het huis en de gemeenschap, inclusief rolstoelvriendelijke ontwerpkenmerken en diverse vervoersmogelijkheden, bevordert de actieve deelname aan gemeenschapsactiviteiten en versterkt de sociale banden tussen buurtbewoners (Thomas & Blanchard, 2009).

Hierbij hecht men belang aan een 'leeftijdsvriendelijke woonomgeving', zoals beschreven door De Witte et al. (2013). Deze omgeving omvat psychologische, sociale en fysieke dimensies. Het behoud van een emotionele band met de leefomgeving, het bevorderen van sociale interacties en het optimaliseren van de fysieke toegankelijkheid zijn cruciaal. Het begrijpen van deze dimensies is van belang bij het onderzoeken van cohousingprojecten voor ouderen, omdat het een leeftijdsvriendelijke

woonomgeving creëert en weerstand tegen verhuizingen onderschept. Brusselmans et al. (2019) benadrukken de emotionele band met de woonomgeving als positieve eigenschap van cohousing.

Krokfors (2012) benadrukt in haar onderzoek dat cohousing een duurzame oplossing kan bieden voor maatschappelijke problemen. Deze duurzaamheid betreft de efficiëntie die gepaard gaat met het samenleven van meerdere mensen in één wooncomplex en het gedeelde gebruik van energiebronnen. Cohousing biedt bovendien de mogelijkheid om duurzame technologieën te implementeren in de projecten, wat bijdraagt aan een verminderde ecologische voetafdruk en een duurzame levensstijl (Markle et al. in Warner et al., 2020).

De gunstige effecten van senior cohousing op de geestelijke en lichamelijke gezondheid zijn opvallend, resulterend in een vermindering of uitstel van medische zorgbehoeften (Warner et al., 2020). Een opmerkelijke constatering uit het onderzoek van Choi (2004) is dat veel bewoners, eenmaal verhuisd naar een senior cohousing, ernstig overwegen om daar nooit meer weg te gaan. Dit duidt op een hoog niveau van tevredenheid in deze unieke woonomgeving (Choi, 2004). Choi (2004) merkt bovendien dat bijna alle deelnemers (97,8%) anderen aanraden om te verhuizen naar een senior cohousingproject, wat de positieve ervaringen en het aanbevelingspotentieel van deze woonvorm benadrukt. Deze bevindingen benadrukken de relevantie en het potentieel van senior cohousing als een interessante woonoptie voor ouderen.

2.3.3 Kritische bedenkingen over senior cohousing

Hoewel cohousing aanzienlijke voordelen biedt, is het essentieel om ook inzicht te hebben in de bijbehorende uitdagingen en beperkingen. Glass & Lawlor (2021) en West et al. (2024) wijzen op een eerste valkuil van senior cohousing op vlak van zorgen voor elkaar. Uit hun onderzoek blijkt dat zorgtaken die burens onderling opnemen slechts voor een beperkte periode mogen worden verwacht.

West et al. (2024) benadrukken ook de cruciale rol van de toewijding van bewoners aan het lidmaatschap binnen de gemeenschap. Deze betrokkenheid kan echter een uitdaging vormen na verloop van tijd, vooral wanneer bewoners hun interesse in de loop der jaren verliezen. Het vraagt om voortdurende toewijding aan het leven in de gemeenschap.

Puplampu et al. (2019) wijst op uitdagingen van communicatie, beperkte woonruimte, veranderingen door ouderdom en de mogelijke associatie met een hogere sociaaleconomische status, wat diversiteit en inclusiviteit kan beïnvloeden. Dit laatste wordt ook aangegeven door Warner et al. (2019) die wijzen op het gebrek aan diversiteit in economische, sociale en culturele achtergronden. Onderzoek wijst uit dat cohousinggemeenschappen momenteel gedomineerd worden door hoogopgeleiden, voornamelijk "blanke vrouwen" met een hoger inkomen (Warner et al., 2020). Dit wordt bevestigd door Smetcoren et al. (2014), die constateren dat jonge, hoogopgeleide vrouwen met een hoog inkomen positief staan tegenover gemeenschappelijke woonvormen. Vervoort & Loris (2017) merken ook op dat vooral "hoogopgeleide blanke middenklassers" deelnemen aan cohousingprojecten. Glass & Lawlor (2021) benadrukken ook dat cohousing een gemiddelde leeftijd heeft van 70 jaar, gedomineerd wordt door "blanke", hoogopgeleide vrouwen. Diverse onderzoekers hebben aangegeven dat cohousing vaak wordt beperkt tot een overwegend witte en welvarend bewonerspubliek, die vaak hoogopgeleid zijn en waar vrouwen dominant vertegenwoordigd zijn. Deze bevindingen roepen vragen op over de beperkte inclusiviteit van dergelijke woongemeenschappen.

Volgens West et al. (2024) kan een grotere toegang en diversiteit alleen worden bereikt door samen te werken met sociale huisvestingsmaatschappijen.

2.4 Conclusie

Dit onderzoek richt zich op cohousing als alternatieve woonvorm, met bijzondere aandacht voor ouderen. Senior cohousing wordt beschouwd als een woonconcept dat is ontworpen voor ouderen die de voorkeur geven aan gezelschap van medebewoners. Hoewel leeftijd kan variëren, stellen we binnen onderzoek vaak een minimumleeftijd van 55 jaar vast (Choi, 2004; Glass, 2019). Het groeiende belang van senior cohousinginitiatieven is relevant gezien de vergrijzing en de uitdagingen waarmee ouderen geconfronteerd worden. Senior cohousing biedt voor ouderen aantrekkelijke opties, met gedeelde voorzieningen, sociaal contact en de mogelijkheid om zorgnetwerken binnen de gemeenschap te ontwikkelen (Brusselmans et al., 2019).

Senior cohousing komt tegemoet aan uiteenlopende behoeften van ouder worden, zonder afbreuk te doen aan het gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid, waarvan velen bang zijn die te verliezen. Dergelijke wooninitiatieven blijken niet alleen sociale isolatie bij ouderen te verminderen, maar bevorderen tevens wederzijdse ondersteuning en een gevoel van gemeenschap. Bewust samenleven biedt een manier om de druk van leeftijdgerelateerde uitdagingen te verlichten. Dit stelt volwassenen in staat om vrijer en actiever oud te worden, gesteund door gezonde onderlinge afhankelijkheid binnen hun gedeelde gemeenschap.

Onderzoekers, zoals Smetcoren et al. (2014), wijzen erop dat sommige ouderen genoodzaakt zijn te verhuizen naar andere woonvormen omwille van diverse redenen. Glas (2019) identificeert drie hoofdmotieven van ouderen om naar cohousing te verhuizen: fysieke factoren (locatie, bouwontwerp), sociale aspecten (gemeenschapsgevoel, vriendschap), en veranderingen in omstandigheden (gezondheid, financiën). Deze overwegingen spelen een cruciale rol in de keuze voor senior cohousing (Choi, 2004). Voorgaand onderzoek geeft aan dat het merendeel van de bewoners binnen senior cohousing positief is over de beslissing om te verhuizen naar deze woonvorm.

Er bestaat momenteel een tekort aan kwantitatieve onderzoeken die de ervaringen van cohousingbewoners grondig in kaart brengen (Choi, 2004; Brusselmans et al., 2019; etc.). Dit gebrek aan kwantitatieve gegevens belemmert een diepgaand begrip van de impact en het functioneren van cohousinginitiatieven. Dit onderzoek beoogt bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek naar de ervaringen van bewoners van senior cohousing, met een specifieke focus op het Abbeyfield-project in België.

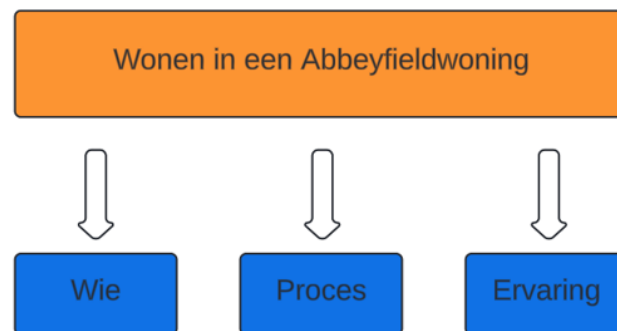
3. Onderzoeksvragen

Eerder onderzoek toont aan dat Senior cohousing slechts beperkt op kwantitatieve manier werd onderzocht. Dit thesisonderzoek focust daarom op de impact van cohousing op het leven van 55-plussers door het in kaart brengen van hun ervaringen.

Hoe ervaren bewoners het wonen in een Abbeyfieldwoning?

Om deze algemene onderzoeksvraag te beantwoorden, werden volgende deelonderzoeksvragen vooropgesteld:

- Wat is het profiel van bewoners van een Abbeyfieldwoning?
- Hoe verloopt het proces van verhuizen naar een Abbeyfield? Hierbij is er aandacht voor de verhuisbeweging en de proceservaring van bewoners.
- Hoe ervaren bewoners het wonen in een Abbeyfieldwoning? Hierbij is er aandacht voor: sociale relaties, nabuurschap, gezondheid & welzijn, participatie en langer goed leven?

Figuur 1. Conceptueel model met de onderzoeksvragen van dit onderzoek.

Deel 2: Data en methode

1. Context van het onderzoek

Dit onderzoek heeft als doel de ervaring van bewoners van een Abbeyfieldwoning te begrijpen. Hiervoor werd samengewerkt met Abbeyfield VZW België. Zij namen ook het initiatief voor dit onderzoek. Abbeyfield is een organisatie die zich inzet voor het creëren van gemeenschappen waar 55+ers zelfstandig kunnen wonen en samenleven om een gevoel van samenhang te bevorderen met sociale ondersteuning, gemeenschapsgevoel en gedeelde activiteiten. Abbeyfield biedt een alternatieve woonvorm voor 55+ers die op zoek zijn naar verbondenheid en ondersteuning in hun dagelijks leven. Hun aanpak is geïnspireerd door het Abbeyfield-concept dat in het Verenigd Koninkrijk is ontstaan (Abbeyfield Vlaanderen, z.d.; Abbeyfield Belgium, z.d.).

Dit onderzoek biedt ouderen in Abbeyfield-woningen de kans om hun stem te laten horen en zo de toekomst van deze gemeenschappen vorm te geven op basis van hun ervaringen. Een stuurgroep, bestaande uit medewerkers van Abbeyfield België, afgevaardigde bewoners en onderzoekers van de Vrije Universiteit Brussel (VUB), werd opgericht om dit onderzoek te leiden.

2. Deelnemers

Voor dit onderzoek werd er geen steekproeftrekking gebruikt. Alle Abbeyfield bewoners van België kregen de kans om een individuele vragenlijst in te vullen. Alle Abbeyfieldhuizen kregen de mogelijkheid de vragenlijst per huis in te vullen. Er werden in totaal 61 individuele vragenlijsten afgenomen en 9 van de 10 Belgische Abbeyfieldhuizen vulden de vragenlijst per huis in. Aangezien Abbeyfield Vlaanderen het initiatief nam voor dit onderzoek, waren alle respondenten vanaf het begin van het onderzoek in beeld.

Omdat het in dit onderzoek gaat over 9 Abbeyfieldhuizen in België werd er rekening gehouden met de taal van de respondenten. Om een taalbarrière te vermijden was de vragenlijst beschikbaar in het Nederlands en Frans. Deelnemers hadden de vrijheid om de vragenlijst in te vullen in de gekozen taal, wat resulteerde in een inclusief en meertalig onderzoek. Hierdoor werden eventuele taalbarrières geëlimineerd en de toegankelijkheid van het onderzoek vergroot, zodat alle bewoners van Abbeyfield-woningen konden deelnemen en hun ervaringen deelden. Deze 9 Abbeyfieldhuizen zijn verdeeld over 3 gewesten: 't Getouw, Bowoaters, De notenkraker in Vlaanderen; Entre Voisins, Ithaca en Le Matin-Pêcheur in Brussel Hoofdstedelijk Gewest; EAU Vive, Le Tour de Table en Maison Au Blanc Bwès in Wallonië. Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal respondenten per gewest.

	Regio Abbeyfieldhuizen	Totaal aantal deelnemers aan het onderzoek per regio
1	Vlaanderen	23
2	Brussel	19
3	Wallonië	19
Totaal		61

Tabel 1. Overzicht van de 9 Abbeyfield locaties en aantal respondenten.

Uiteindelijk vulden 61 respondenten de individuele vragenlijst in. Tabel 2 geeft enkele socio-demografische kenmerken van de respondenten: 27,9% waren mannen en 72,1% vrouwen. 96,7% van deze respondenten geeft aan een Belgische nationaliteit te hebben. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 73 jaar. 39% van de respondenten behoort tot de leeftijdscategorie 65 tot 74 jaar, gevolg door de 2^e grootste leeftijdsgroep, namelijk 35,6% van bewoners is tussen de 75 en 84 jaar.

Socio-Demografische kenmerken		N	N (%)
Geslacht		61	
	Man	17	27,9%
	vrouw	44	72,1%
Nationaliteit		61	
	Belg	59	96,7%
	Andere	2	3,3%
Leeftijdsklasse		59	
	55 tot 64 jaar	8	13,6%
	65 tot 74 jaar	23	39,0%
	75 tot 84 jaar	21	35,6%
	85+	7	11,9%

Tabel 2. Overzicht Socio-demografische kenmerken respondenten.

Respondenten werden geïnformeerd over de aard van het onderzoek op verschillende manieren: ten eerste werden zij benaderd door een afgevaardigde bewoner per huis, die het onderzoek introduceerde binnen zijn/haar specifieke Abbeyfield-woning. Daarnaast ontvingen alle deelnemers een informatiebrief bij de individuele vragenlijst, waarin de doelstellingen en procedures van het onderzoek werden toegelicht.

3. Dataverzamelmethode

De 61 vragenlijsten binnen dit onderzoek werden verzameld tussen 10/04/2024 en 30/04/2024. Dit resultaat werd op verschillende manieren bereikt. De onderzoekers en werknemers van Abbeyfield België organiseerden gezamenlijke momenten per huis om de vragenlijsten onder hun toezicht in te vullen. Daarnaast kregen de afwezige bewoners de kans om de vragenlijst individueel in te vullen op een later moment. In andere huizen waar er geen onderzoeker of werknemer aanwezig kon zijn, was er een afgevaardigde bewoner (lid van de stuurgroep) verantwoordelijk voor het verzamelen en terugsturen van de vragenlijsten aan de onderzoekers. Tot slot kregen respondenten de kans de vragenlijst online in te vullen of zelf af te drukken en te bezorgen aan de onderzoekers. De vragenlijsten per huis werden verzameld in een tijdsperiode van 2 maanden, van maart tot april.

Het doel van dit onderzoek is een diepgaand inzicht te verwerven over de ervaring van bewoners van een Abbeyfieldhuis. De dataverzameling gebeurde via een kwantitatief onderzoek met gebruik van een vragenlijst, op papier of online. De vragenlijst kon afgezonderd of gezamenlijk met andere bewoners in een gemeenschappelijke ruimte worden ingevuld. Voor deze laatste situatie werd steeds

benadrukt dat de vragenlijst individueel moest worden ingevuld. Voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst, ondertekenden de deelnemers een informed consent. Dit document voorzag hen van alle relevante informatie over het onderzoek, waardoor zij een weloverwogen beslissing konden nemen om al dan niet deel te nemen. De verzamelde data voor dit onderzoek zullen nadien gebruikt worden om een rapport te schrijven gericht aan professionals binnen Abbeyfield.

De keuze voor een kwantitatieve studie over de ervaring van bewoners in Abbeyfieldhuizen wordt ondersteund door wetenschappelijke criteria (Van Der Voordt & Delft University of Technology, 1998). De enquête werd verspreid onder alle Abbeyfieldhuizen in België, wat een efficiënte aanpak mogelijk maakte om snel een groot aantal bewoners te bereiken en data te verzamelen. Het gebruik van de enquête zorgde bovendien voor een objectieve benadering, waarbij de meningen of vooroordelen van de onderzoekers geen invloed hadden op de antwoorden van de respondenten (Van Der Voordt & Delft University of Technology, 1998). De wetenschappelijke relevantie van het kwantitatieve wetenschappelijke onderzoek werd eerder benadrukt door Carrere et al (2020) en Lang et al (2018). Doordat de volledige populatie bevroegd is binnen dit onderzoek is er volgens Schoonenboom (z.d.) een grote kans op een hoge generaliseerbaarheid van de resultaten binnen die populatie.

4. Vragenlijst

Voor dit onderzoek werden 2 vragenlijsten opgesteld: 1) een individuele vragenlijst opgebouwd uit 85 vragen om de individuele ervaringen van bewoners van een Abbeyfieldwoning over het wonen in een Abbeyfieldwoning te bevragen. En 2) vragenlijst per huis, opgesteld in overleg met Abbeyfield. Beide vragenlijsten zijn terug te vinden in de bijlage van de thesis (bijlage 2 & 4).

Bij het opstellen van de vragenlijst werd rekening gehouden met de doelstelling van Abbeyfield België voor het uitvoeren van het onderzoek. Zo beogen ze met de resultaten om: 1) meer inzicht te geven over het wonen in deze woonvorm om zo overheidsinstanties en andere relevante organisaties beter te informeren; 2) daarnaast zullen de verkregen inzichten worden ingezet om potentiële nieuwe bewoners aan te trekken; 3) tot slot hopen ze dat de resultaten kunnen worden ingezet om het wetgevend kader in de toekomst mee vorm te geven ten gunste van gegroepeerd wonen voor senioren. Vanuit deze verlangens stelde de voorzitter van Abbeyfield Vlaanderen, Charlotte Hanssens, enkele thema's voor die belangrijk waren om mee op te nemen bij het opstellen van de vragenlijst, naast het verzamelen van basisgegevens van bewoners, namelijk: gezondheidssituatie, sociale verbondenheid, goed nabuurschap en langer goed leven.

Nadat de thema's, zoals opgesteld door Abbeyfield, werden afgetoetst en besproken met de stuurgroep, volgde een kritische analyse van verschillende gevalideerde bestaande vragenlijsten en meetinstrumenten. Voor deze actie werden de vragenlijsten van verschillende onderzoeksprojecten bestudeerd: het ouderenbehoefteonderzoek (De Witte et al, 2017), CALICO (Smetcoren et al., 2021), SWIO (Duppen et al., 2019), Pearlin & Kessler (2002), D-Scope en het onderzoek van Jung Shin Choi (2004). Alle instrumenten zijn zorgvuldig geëvalueerd om relevante vragen of topics te identificeren die konden bijdragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen. In bijlage 5 vindt u een overzicht van de vragen die afkomstig zijn uit de bovengenoemde onderzoeksprojecten.

Het resultaat vormde de basis voor een interactieve workshop met de stuurgroep die plaatsvond op 14 februari 2024. Tabel 3 geeft een overzicht van de verschillende stappen die plaatsvonden tijdens de workshop.

Doel van het Onderzoek	In deze ronde identificeerde de onderzoekers de informatiebehoeften van de bewoners van Abbeyfield. Dit proces begon met een groepsbrainstormsessie, waarbij de onderzoekers en bewoners ideeën uitwisselden over wat bewoners verwachten van de resultaten van het onderzoek en wat ze graag zouden te weten komen met de vragenlijst.
"Think"	Hierbij werden de deelnemers actief aan het werk gezet met verschillende vragen omtrent een specifiek thema uit de vragenlijst. Ze werd gevraagd na te denken over wat zij onder elk thema verstonden, welke specifieke aspecten hen interesseerden en hoe zij de vragen over deze thema's zouden formuleren.
"Pair"	Tijdens deze oefening kregen ze de gelegenheid om dieper na te denken over de specifieke thema's die eerder waren besproken in groepjes van 2 tot 3 deelnemers. Ze werden aangemoedigd om hun perspectieven en ideeën te delen over wat elk thema voor hen betekende en welke vragen ze belangrijk vonden om te beantwoorden.
"Share"	Na de "Think & Pair" oefening kwamen alle groepen weer samen voor een plenaire sessie waarbij ze hun inzichten en ideeën deelden. Deze informatie diende als waardevolle input voor het opstellen van een eerste versie van de enquête, waarbij rekening werd gehouden met de behoeften en inzichten van de bewoners zoals verzameld tijdens deze interactieve sessies.

Tabel 3. Overzicht verloop workshop op 14/02/2024.

Op basis van de verzamelde informatie uit de workshop en de analyse van reeds bestaande enquêtes werd een draftversie van de individuele vragenlijst opgesteld. Vervolgens waren er verschillende feedbackrondes tussen de onderzoekers en de stuurgroep om zo te komen tot een definitieve versie van de individuele vragenlijst. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat de vragenlijst in dit onderzoek beschouwd moet worden als een pilotstudie die kan worden aangepast op basis van praktijkervaringen. Het is belangrijk om de vragenlijst te zien als een instrument dat kan evolueren en verbeteren op basis van de ervaringen tijdens het onderzoek.

Daarnaast was er ook nog een beperkte vragenlijst per Abbeyfieldhuis, die tot doel had om fysieke eigenschappen van elk huis te verzamelen (vb. aantal woonunits) alsook socio-demografische gegevens van huidige en ex-bewoners van het Abbeyfieldhuis (vb. hoeveel bewoners reeds overleden of verhuisd waren).

5. Analyseprocedure

Dit thesisonderzoek maakt gebruik van een kwantitatieve methodologische benadering. De data van dit onderzoek zullen geanalyseerd worden aan de hand van descriptieve statistiek. De descriptieve statistiek zal gebruikt worden om inzicht te geven om de drie onderzoeksvragen te beantwoorden.

De resultaten uit de vragenlijst zullen worden ingegeven in SPSS. Allereerst werd een proces van datacleaning uitgevoerd door frequentietabellen te genereren van de volledige dataset, met als doel eventuele fouten of ontbrekende waarden te identificeren en te corrigeren. Daarna werden verschillende variabelen gerecodeerd om verdere analyses mogelijk te maken. Tot slot werden nieuwe frequentietabellen gegenereerd om de onderzoeksvragen te beantwoorden.

Één respondent werd niet meegenomen in uitspraken rond leeftijd aangezien er normaal een leeftijdsminimum is van 55 jaar om te wonen in een Abbeyfieldhuis, in deze situatie ging het dus over een uitzondering. Dit komt omdat de partner ouder was en wel al in aanmerking kwam voor een Abbeyfieldwoning. In het verder onderzoek gebaseerd op gegevens van de respondenten zullen we de variabele leeftijd gebruiken vanaf 55 jaar omdat het slechts over 1 bewoner gaat.

6. Ethische aanvaardbaarheid

Liégeois & De Witte (2020) leggen vanuit een ethisch standpunt de nadruk op drie principes in onderzoek: autonomie, privacy en beschermwaardigheid. Autonomie omvat hier zowel de respondent als het verkrijgen van geïnformeerde en vrijwillige toestemming. Binnen dit onderzoek werd ook toegelicht dat de respondenten op elk moment tijdens het invullen van de vragenlijst mogen stoppen of pauzeren. Doordat de vragenlijst 85 vragen bevat kan het zijn dat respondenten fysiek ongemak ervaren door zich lang te moeten concentreren of stil zitten. Om deze fysieke gevolgen te vermijden werd benadrukt dat de deelnemers op een ander moment de vragenlijst verder konden invullen of even konden pauzeren.

Met het gebruik van een informed consent (zie bijlage 4) werden respondenten geïnformeerd over het doel van de vragenlijst, de vrijwillige deelname, toestemming voor gegevensverwerking, anonieme opslag en rapportage van resultaten, en hun recht om op elk moment te stoppen met de enquête.

In dit onderzoek werden bewust diverse ethische overwegingen gemaakt om de privacy en anonimiteit van de bewoners te waarborgen. Ten eerste werden de enquêtes anoniem afgenomen. Ook concentreerde het onderzoek zich op beschrijvingen van drie verschillende regio's in België, waardoor specifieke huizen niet identificeerbaar waren. Deze aanpak werd gebruikt om de vertrouwelijkheid van individuele bewoners te beschermen en ethische normen in acht te nemen.

Gedurende alle fasen van dit onderzoek, die variëren van de workshops waarin de enquête werd ontwikkeld tot het daadwerkelijk invullen van de enquête door de respondenten, werd steeds een informed consent afgenomen bij de respondenten (zie bijlage 4). Deze manier van handelen waarborgde dat alle deelnemers voorafgaand aan hun deelname op de hoogte werden gesteld van het doel, de toegepaste methodologie, en het beoogde gebruik van de verzamelde gegevens. Hierdoor werd niet alleen de vrijwillige aard van de deelname gegarandeerd, maar werden de

respondenten ook actief betrokken bij het onderzoek met volledige transparantie en wederzijds begrip.

Dit onderzoek geeft bijzondere aandacht aan transparantie en respect voor de deelnemende bewoners. Als fundamenteel principe van ethisch onderzoek is het van essentieel belang om de deelnemers inzicht te bieden in de uitkomsten van het onderzoek. In lijn hiermee is besloten om de resultaten van deze studie later terug te koppelen naar de bewoners in de vorm van een uitgebreid en toegankelijk geschreven rapport met conclusies uit hun betrokkenheid bij het onderzoek. Ten slotte draagt deze terugkoppeling bij aan de bredere wetenschappelijke gemeenschap door het delen van kennis en bevindingen. Door het verstrekken van een toegankelijk rapport, worden niet alleen de bewoners, maar ook andere geïnteresseerde belanghebbenden en beleidsmakers in staat gesteld de relevantie en implicaties van het onderzoek te begrijpen. In essentie is deze terugkoppeling niet alleen ethisch gerechtvaardigd, maar ook een middel om de impact van het onderzoek te vergroten.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van ChatGPT om de academische taal, spelling en delen in te korten of te vertalen van mijn eigen werk. Tussen 1 september 2023 en 27 mei 2024 werden delen van dit onderzoek ingediend. De output is vervolgens steeds verder aangepast om aan te sluiten bij mijn schrijfstijl.

Deel 3: Resultaten

1. Bewonersprofiel Abbeyfield België

De 1^e onderzoeksvraag luidde "Wat is het profiel van bewoners van een Abbeyfieldwoning?". Volgende tekst beschrijft het profiel van de bewoners in een Abbeyfieldwoning in België. Om deze 1^e onderzoeksvraag te beantwoorden worden karakteristieken besproken van zowel huidige als ex-bewoners van een Abbeyfieldwoning in België. Later in dit onderzoek zullen enkel huidige bewoners worden opgenomen. Deze zullen vanaf nu respondenten worden genoemd.

1.1. Profielbeschrijving Abbeyfield-bewoners

In tabel 4 worden persoonskenmerken van de bewoners die in een Abbeyfieldhuis wonen of woonden beschreven. De resultaten zijn afkomstig van de analyse van de vragenlijsten waarbij er informatie van de huizen verzameld werd. De 9 huizen geven aan dat er in totaal N=159 bewoners zijn geweest, deze bevatten zowel de huidige bewoners (waarvan een meer gedetailleerde profielbeschrijving volgt in 1.2) als ook de oud-bewoners. Van deze 159 bewoners was 64,8% vrouw en 35,2% man.

Om te peilen naar de nationaliteit van respondenten wordt er een opdeling gemaakt tussen Belgische nationaliteit en andere nationaliteit, waarbij vervolgens de opdeling wordt gemaakt tussen enkele en dubbele nationaliteit (waaronder de Belgische nationaliteit). 93,1% van de (ex)bewoners heeft een Belgische nationaliteit en 6,9% heeft (ook) een andere nationaliteit. (Ex-)bewoners die één andere nationaliteit hebben zijn onder meer afkomstig uit Frankrijk, Griekenland, Nederland, Mauritius en Chili.

Een volgend kenmerk van de respondenten is de verblijfsduur in het Abbeyfieldhuis. Hiervoor is een onderscheid gemaakt tussen huidige bewoners (n=81), die gemiddeld 4 jaar en 1, 9 maanden in een Abbeyfieldhuis woonden op het moment van de bevraging en ex-bewoners (n=74) die gemiddeld 3 jaar en 3,9 maanden in een Abbeyfield woonden. Bij de ex-bewoners is de langste verblijfsduur in een Abbeyfieldhuis 18 jaar en 10 maanden.

Tot slot is de burgerlijke staat van (ex-)bewoners tijdens het verblijf in een Abbeyfieldhuis: 22% van de (ex-)bewoners was alleenstaand, 46,8% gescheiden, 16,3% weduwe, 10,6% getrouwd en 4,2% (feitelijk) samenwonend.

Profielbeschrijving (kenmerken)			n	n(%)
Geslacht			159	
	Man		56	35,2%
	Vrouw		103	64,8%
Nationaliteit			159	
	Belg		148	93,1%
	Andere		11	6,9%
		Enkele nationaliteit	6	5,54%
		Dubbele nationaliteit	5	4,54%
Gemiddelde verblijfsduur			159	#maanden
	Ex-bewoners		74	39,89 maanden
	Huidige bewoners		81	49,91 maanden
Burgerlijke staat			141	
	Alleenstaand		31	22,0%
	Gescheiden		66	46,8%
	Weduwe		23	16,3%
	Getrouwd		15	10,6%
	(feitelijk) Samenwonend		6	4,2%

Tabel 4. Resultaten profielbeschrijving

1.2. Profielbeschrijving huidige bewoners Abbeyfield

Bij bevraagde kenmerken wordt gefocust op de huidige bewoners van een Abbeyfieldhuis die de individuele vragenlijst invulden, respondenten genoemd. Deze resultaten zijn terug te vinden in tabel 5 en 6.

De gemiddelde leeftijd van de mannelijke huidige bewoners is 70 jaar en van de vrouwelijke bewoners 73,98 jaar. 13,6% van de respondenten behoort tot de leeftijdsklasse tussen 55 en 64 jaar. 39% van de respondenten behoort tot de leeftijdscategorie tussen 65 en 74 jaar. 35,6% van de respondenten behoort tot de leeftijdscategorie 75 tot 84 jaar. 11,9% van de respondenten is ouder dan 85 jaar.

Profielbeschrijving (kenmerken)			n	n(%)
Gemiddelde Leeftijd			60	
	Mannen		16	70 jaar
	Vrouwen		44	73,98 jaar

Tabel 5. Gemiddelde leeftijd respondenten

Om te peilen naar het opleidingsniveau van de respondenten wordt gevraagd naar het hoogst behaalde diploma. 21,7 % van de respondenten behaalde een universitair diploma. 43,3% van de bewoners behaalde een hoger niet-universitair diploma. Ook 8,3 % van de respondenten behaalde een diploma lagere humaniora als hoogst behaalde diploma. Hierbij gaat het over lager beroeps- en technisch onderwijs. 26,7% van de respondenten behaalde een diploma van de hogere humaniora. Onder deze categorie plaatsen we hoger beroeps- en technisch onderwijs samen met een diploma van hogere humaniora.

Met de vraag naar hun inkomen wil er inzicht worden opgedaan over de financiële situatie van de respondenten die in een Abbeyfieldhuis wonen. 21,4% van de respondenten geven aan tussen de

500 en 1499 euro te verdienen per maand. 28,6% van de respondenten verdient tussen de 1500 en 1999 euro per maand. Gevolgd door 25% van de respondenten die tussen de 2500 en 3999 euro verdienen. Ook 21,4% van de respondenten verdient maandelijks tussen de 2000 en 2499 euro. De klasse met een maandelijks inkomen tussen 4000 euro of meer bevat 3,6% van de respondenten.

Wat betreft het arbeidsstatuut: 91,2% van de respondenten was op pensioen, 7% werkt nog en 1 persoon gaf aan werkzoekende te zijn op het moment van de bevraging.

Profielbeschrijving (kenmerken)		n	n(%)
Leeftijdsklasse		59	
	Tussen 55 en 64 jaar	8	13,6%
	Tussen 65 en 74 jaar	23	39,0%
	Tussen 75 en 84 jaar	21	35,6%
	Ouder dan 85 jaar	7	11,9%
Hoochst afgeronde diploma		60	
	Lagere humaniora	5	8,3%
	Hogere humaniora	16	26,7%
	Hoger niet-universitair onderwijs	26	43,3%
	Universitair onderwijs	13	21,7%
Beroep status		57	
	Gepensioneerd	52	91,2%
	Werkend	4	7,0%
	Werkzoekend	1	1,7%
Inkomensklasse		56	
	Tussen 500 en 1499 euro	12	21,4%
	Tussen 1500 en 1999 euro	16	28,6%
	Tussen 2000 en 2499 euro	12	21,4%
	Tussen 2500 en 3999 euro	14	25,0%
	Tussen 4000 en meer	2	3,6%

Tabel 6. Resultaten profielbeschrijving

2. Verhuisbeweging en proceservaring van bewoners

Voor de tweede onderzoeksvraag, "Hoe verloopt het proces van verhuizen naar een Abbeyfieldhuis?", zal de focus liggen op de verhuisbeweging en proceservaring van de huidige bewoners van Abbeyfieldwoningen in België.

2.1. Verhuisbeweging

Tabel 7 geeft inzicht in verhuisbeweging van respondenten zoals redenen om te verhuizen, gevoel van geïnformeerd zijn en hoe ze Abbeyfield hebben leren kennen. Aan de respondenten is gevraagd hoe ze bij Abbeyfield terecht zijn gekomen. Er werden verschillende antwoordmogelijkheden opgegeven en daarnaast een open categorie "andere" om respondenten de mogelijkheid te geven hun persoonlijke zoektocht te beschrijven. 23% geeft aan Abbeyfield te kennen via lokale evenementen, open dagen of informatiebijeenkomsten georganiseerd door Abbeyfield VZW. 27,9% gaven aan het Abbeyfieldproject te kennen door online op zoek te gaan en zo informatie vonden op internet/sociale media. 27,9% van de respondenten geeft aan Abbeyfield te kennen via vrienden of kennissen die al in het huis woonden. 41% van de respondenten heeft op andere manieren Abbeyfield leren kennen, waaronder artikels in tijdschrift of krantenartikelen, via een radiospot, vrienden of kennissen die weet hadden van het bestaan van Abbeyfield, etc.

75,4% van de respondenten geeft aan voldoende geïnformeerd te zijn over het Abbeyfieldproject voordat ze verhuisden naar een Abbeyfieldhuis. Daartegenover staat een groep respondenten (13,1%) die aangeeft niet voldoende op de hoogte te zijn geweest over wat het project inhield.

De resultaten rond verhuisredenen van respondenten om hun vorige woning te verlaten om naar een Abbeyfieldhuis te verhuizen werden opgesomd en later in 5 categorieën gecategoriseerd: fysieke gezondheid, sociale relaties, huisvesting, de buurt en financiële redenen. 26,1% van de respondenten geeft aan omwille van sociale relaties te verhuizen naar een Abbeyfieldwoning. Hieronder wordt verstaan: nabijheid van familie en vrienden, behoefte aan meer sociale contacten, een woonvorm met gemeenschappelijke activiteiten of een solidaire woonvorm, etc. 13,5% van de respondenten geeft aan dat huisvesting belangrijk was om de beslissing te maken, te verhuizen naar een Abbeyfieldwoning. Hieronder valt bijvoorbeeld interesse in cohousing, meer nood aan comfort, te grote vorige woning, te veel onderhoud aan vorige woning, op zoek naar buitenruimte, etc. 23,1% van de respondenten geeft aan te verhuizen omwille van de buurt. Hierbij gaat het over onveiligheidsgevoelens in de vorige buurt, een buurt waar ze minder afhankelijk zijn van de auto of respondenten die op zoek waren naar de nabijheid van diensten, vrijetijdsvoorzieningen of praktische voorzieningen. 5,9% van de respondenten geeft aan dat veranderingen in hun (fysieke) gezondheid een belangrijke reden waren om te verhuizen naar een Abbeyfieldwoning. Het kan hierbij gaan over gezondheidsproblemen, fysieke noden waar de woning niet is aan aangepast of anticiperen op gezondheidsproblemen in de toekomst. 4% van de respondenten geeft aan om financiële redenen verhuisd te zijn naar een Abbeyfieldwoning. Deze respondenten zochten een nieuwe woning omwille van een verandering in inkomen of vanuit een andere financiële overweging. De respondenten konden ook andere redenen voor verhuis aangeven, hierbij gaat het bijvoorbeeld over een duurzame keuze, dicht bij hun kinderen wonen, geïnspireerd door de Abbeyfieldfilosofie.

Verhuisbeweging		n	n(%)
Abbeyfield leren kennen		61	
	Lokale evenementen, open dagen of informatiebijeenkomsten georganiseerd door Abbeyfield VZW	14	23%
	Informatie op internet/ sociale media gevonden	17	27,9%
	Via vrienden of kennissen die al in het huis woonden	17	27,9%
	Andere manieren	26	41%
Gevoel voldoende geïnformeerd		61	
	Onvoldoende	8	13,1%
	Neutraal	7	11,5%
	Voldoende	46	75,4%
Bewoogredenen			
	(fysieke) Gezondheid	51	
	Oneens	38	74,5%
	Neutraal	10	19,6%
	Eens	3	5,9%
	Sociale Relaties	46	
	Oneens	5	10,9%
	Neutraal	29	63,0%
	Eens	12	26,1%
	Huisvesting	52	
	Oneens	30	57,7%
	Neutraal	15	28,8%
	Eens	7	13,5%
	De buurt	52	
	Oneens	29	55,8%
	Neutraal	11	21,3%
	Eens	12	23,1%
	Financieel	50	
	Oneens	34	68,0%
	Neutraal	14	28,0%
	Eens	2	4,0%

Tabel 7. Verhuisbewegingen respondenten

Om zicht te krijgen op de verschillende aspecten die aanwezig zijn binnen het Abbeyfieldproject en de beslissing van respondenten om naar een Abbeyfieldhuis te verhuizen, is een lijst opgesteld met mogelijke opties voor respondenten om zich aangetrokken te voelen tot een Abbeyfieldhuis (Tabel 8.). De meest voorkomende aantrekkingsfactor is sociale interactie en gemeenschapsgevoel (89,3%) hierop volgend vinden 83,9% van de respondenten de gemeenschappelijke activiteiten en evenementen belangrijk in hun beslissing. 83,6% van de respondenten geeft aan dat het verlangen naar een meer ondersteunende en inclusieve woongemeenschap een belangrijk element was om te verhuizen. Respondenten (80,4%) gaven ook de gezamenlijke en participatieve besluitvorming aan. Ook andere redenen zoals duurzaamheid en milieubewustzijn (70,6%) of de toegang tot gedeelde voorzieningen en diensten (66,7%) vonden respondenten ook belangrijk in hun stap naar een Abbeyfieldhuis. 64,8% van de respondenten geeft aan Abbeyfield te zien als een buffer tegen eenzaamheid. De proactieve benadering van gezondheids- en welzijnszorg vinden 62,3% van de respondenten een belangrijk aspect in hun keuze. De helft van de respondenten (50,9%) vinden de veiligheid en beveiliging die een Abbeyfieldhuis biedt belangrijk. Tot slot vindt 35,3% van de respondenten het aantrekkelijk dat zorg en ondersteuning binnen handbereik is.

Belangrijke aspecten van een Abbeyfieldwoning in de verhuis			n	n(%)
	Sociale interactie en gemeenschapsgevoel		56	
		Niet belangrijk	3	5,4%
		Neutraal	3	5,4%
		Belangrijk	50	89,3%
	Toegang tot gedeelde voorzieningen en diensten		54	
		Niet belangrijk	8	14,8%
		Neutraal	10	18,5%
		Belangrijk	36	66,7%
	Zorg en ondersteuning binnen handbereik		51	
		Niet belangrijk	19	37,3%
		Neutraal	14	27,5%
		Belangrijk	18	37,3%
	Mogelijkheid tot gezamenlijke activiteiten en evenementen		56	
		Niet belangrijk	4	7,1%
		Neutraal	5	8,9%
		Belangrijk	47	83,9%
	Buffer tegen eenzaamheid en sociaal isolement		54	
		Niet belangrijk	9	16,7%
		Neutraal	10	18,5%
		Belangrijk	35	64,8%
	Gevoel van veiligheid en beveiliging in een gedeelde omgeving		57	
		Niet belangrijk	15	26,3%
		Neutraal	13	22,8%
		Belangrijk	29	50,9%
	Verlangen naar een meer ondersteunende en inclusieve woongemeenschap		55	
		Niet belangrijk	3	5,5%
		Neutraal	6	10,9%
		Belangrijk	46	83,6%
	Gezamenlijke besluitvorming en participatie in de gemeenschap.		56	
		Niet belangrijk	3	5,4%
		Neutraal	8	14,3%
		Belangrijk	45	80,4%
	Levensstijl gericht op duurzaamheid en milieubewustzijn		55	
		Niet belangrijk	4	7,3%
		Neutraal	12	21,8%
		Belangrijk	39	70,9%
	Proactieve benadering van gezondheids- en welzijnszorg.		53	
		Niet belangrijk	6	11,3%
		Neutraal	14	26,4%
		Belangrijk	33	62,3%

Tabel 8. Belangrijkste aspecten om naar een Abbeyfieldwoning te verhuizen

2.2. Proceservaring

In dit onderzoek wordt tevens onderzocht of de respondenten, bij heroverweging van hun woonervaringen, opnieuw zouden kiezen voor het wonen in een Abbeyfieldwoning. Tabel 9 geeft deze informatie gestructureerd weer. De meerderheid van de respondenten, 70,5%, geeft aan de keuze (zeer) waarschijnlijk opnieuw te maken. 9,8% van de respondenten geeft aan deze keuze niet opnieuw te maken. 16,4% van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal.

62,3 % van de respondenten antwoorden dat hun omgeving positief reageerde op hun intrede in een Abbeyfieldhuis. 6,6% van de respondenten geven aan dat hun omgeving een eerder negatieve reactie had ten opzichte van de verhuis naar een Abbeyfieldwoning. Van de overige respondenten (26,2%) reageerde de omgeving neutraal.

75,4% van de respondenten geeft aan dat ze de woonvorm aanbevelen aan anderen. Daartegenover geeft 5% van de respondenten aan, wonen in een Abbeyfieldwoning niet aan te raden aan anderen. 18% beantwoordt deze vraag neutraal.

Wat betreft de algemene ervaring van het wonen in een Abbeyfield beantwoordt door 80,3% dit als positief, 4,9% van de respondenten beantwoordt deze vraag met "negatief". 13,1% van de respondenten antwoordt neutraal.

Proceservaring		n	n(%)
Keuze opnieuw maken		59	
	Onwaarschijnlijk	6	10,2%
	Neutraal	10	16,9%
	Waarschijnlijk	43	72,9%
Reactie omgeving		58	
	Negatief	4	6,9%
	Neutraal	16	27,6%
	Positief	38	65,5%
Aanbevelen aan anderen		60	
	Onwaarschijnlijk	3	5,0%
	Neutraal	11	18,3%
	Waarschijnlijk	46	76,7%
Algemene ervaring		60	
	Negatief	3	5,0%
	Neutraal	8	13,3%
	Positief	49	81,7%

Tabel 9. Proceservaring van de respondenten

3. Ervaring van wonen in een Abbeyfieldhuis

De derde onderzoeksvraag richt zich op de ervaringen van bewoners. Hierbij wordt specifiek gekeken naar gezondheid en welzijn, nabuurschap, participatie, sociale relaties en langer goed leven.

3.1. Gezondheid en welzijn

De eerste reeks vragen gaat over de evolutie sinds het wonen in Abbeyfield a.d.h.v. verschillende thema's. Tabel 10 geeft een overzicht van volgende thema's: lichamelijke gezondheid, mentaal welzijn, mobiliteit en zelfredzaamheid en sociaal welzijn. Een eerste topic dat wordt aangehaald in de vragenlijst is de evolutie in **hulp en ondersteuning** sinds de bewoners in een Abbeyfieldhuis wonen. 70,8% van de respondenten geeft aan dat hun situatie hetzelfde is gebleven als voor hun intrede in het Abbeyfieldhuis. 22,9% van de respondenten geeft aan meer hulp nodig te hebben sinds ze in een Abbeyfieldwoning wonen. 6,3% van de respondenten heeft minder ondersteuning of hulp nodig.

29,8% geeft aan dat hun **mentaal welzijn** verbeterd is sinds hun verhuis, voor 22,8% is dit dan weer verslechterd. Vervolgens werd respondenten gevraagd naar hun **lichamelijke gezondheidssituatie**. 25% van de bewoners geeft aan dat hun lichamelijke gezondheid verbeterde sinds hun intrede in het Abbeyfieldhuis. Daartegenover gaf 17,9% van de bewoners aan dat hun lichamelijke gezondheid verslechterde.

39,3% van de respondenten geeft aan dat hun **sociaal welzijn** erop vooruit gegaan is. 23,2% geeft aan dat dit verslechterd is.

Ook wordt de respondenten gevraagd hun evolutie in **mobiliteit en zelfredzaamheid** aan te geven. 18,2% van de bewoners geeft aan dat hun mobiliteit en zelfredzaamheid verbeterde. Vervolgens werd gevraagd welke elementen binnen het Abbeyfieldhuis bijdragen tot hun gevoel van zelfredzaamheid. 56,4% van de respondenten geeft aan dat de toegankelijkheid van hun appartement bijdraagt aan hun zelfredzaamheid. 52,1% van de respondenten vinden dat de sociale ondersteuning van medebewoners en de toegankelijkheid hieraan bijdraagt. De gedeelde verantwoordelijkheid voor taken zorgt voor een gevoel van zelfredzaamheid bij 50,9% van de respondenten. 49% van de respondenten vinden dat de gemeenschappelijke voorzieningen in het Abbeyfieldhuis een element is dat hun zelfredzaamheid veel beïnvloedt. Tot slot zorgen de gezamenlijke maaltijden bij 48,1% van de respondenten een gevoel van zelfredzaamheid.

Gezondheid en welzijn (evolutie)		n	n(%)
Evolutie in hulp		48	
	Meer hulp sinds het wonen in een Abbeyfieldhuis	11	22,9%
	Situatie is hetzelfde gebleven	34	70,8%
	Minder hulp of ondersteuning nodig sinds het wonen in een Abbeyfieldhuis	3	6,3%
Evolutie mentaal welzijn		57	
	Verslechterd	13	22,8%
	Neutraal	27	47,4%
	Verbeterd	17	29,8%
Evolutie in lichamelijke gezondheid		56	
	Verslechterd	10	17,9%
	Neutraal	32	57,1%
	Verbeterd	14	25,0%
Evolutie sociaal welzijn		56	
	Verslechterd	13	23,2%
	Neutraal	21	37,5%
	Verbeterd	22	39,3%
Evolutie mobiliteit en zelfredzaamheid		55	
	Verslechterd	7	12,7%
	Neutraal	38	69,1%
	Verbeterd	10	18,2%
Elementen zelfredzaamheid			
	Gemeenschappelijke voorzieningen	51	
	Geen tot beperkte bijdrage	8	15,7%
	Neutraal	18	35,3%
	(Veel) Bijdrage	25	49,0%
	Sociale ondersteuning medebewoners	48	
	Geen tot beperkte bijdrage	11	22,9%
	Neutraal	12	25,0%
	(Veel) Bijdrage	25	52,1%
	Toegankelijkheid appartement	55	
	Geen tot beperkte bijdrage	5	9,1%
	Neutraal	19	34,5%
	(Veel) Bijdrage	31	56,4%
	Gezamenlijke maaltijden	52	
	Geen tot beperkte bijdrage	6	11,5%
	Neutraal	21	40,4%
	(Veel) Bijdrage	25	48,1%
	Gedeelde verantwoordelijkheid voor taken	53	
	Geen tot beperkte bijdrage	9	17,0%
	Neutraal	17	32,1%
	(Veel) Bijdrage	27	50,9%
	Algemene toegankelijkheid Abbeyfieldhuis	48	
	Geen tot beperkte bijdrage	4	8,3%
	Neutraal	19	39,6%
	(Veel) Bijdrage	25	52,1%

Tabel 10. Overzicht gezondheid en welzijn van bewoners

3.2. Nabuurschap

Dit onderdeel richt zich op de dynamiek van nabuurschap tussen medebewoners in Abbeyfieldhuizen. Door de ervaringen van bewoners te analyseren, hoopt dit onderzoek een beter zicht te krijgen op de sociale interacties tussen medebewoners. Tabel 11. geeft een overzicht van de verschillende resultaten voor dit onderdeel.

De eerste inleidende vraag richt zich op de **kwaliteit van de relaties** met hun medebewoners. Uit de analyse bleek dat een meerderheid van de respondenten hun relatie met medebewoners als positief ervaren (76,7%), gevolgd door neutraal (20%) en negatief (3,3%).

Een volgende vraag peilt naar de **hulp- en ondersteuningsrelaties** die respondenten met hun medebewoners ervaren. Wat betreft ondersteunende relaties, geeft 66,7% van de respondenten aan hun relatie met medebewoners ondersteunend te vinden. 6,7% vindt hun relatie met medebewoners niet ondersteunend. Hierop verder bouwend is 70% van de respondenten het eens met de stelling dat sinds ze in een Abbeyfieldwoning zijn komen wonen, ze zijn aangemoedigd om steun of wederzijdse hulp te ontwikkelen met medebewoners. 6,7% is het hier niet mee eens. 71,7% van de respondenten geven aan comfortabel te zijn bij hulp vragen aan medebewoners. 13,3% van de respondenten voelt zich hier oncomfortabel bij.

Belangrijk hieraan is dat verschillende respondenten in de open ruimte onder dit thema aangaven dat zorgen voor medebewoners of ondersteuning bieden gaat over praktische, alledaagse ondersteuning. Medische of fysieke zorg valt volgens deze respondenten hier niet onder. Daarvoor moeten zorgbehoevende bewoners een beroep doen op externe professionele zorgverleners.

Enkele vragen peilden vervolgens ook naar hoe respondenten de **communicatie onder bewoners** ervaren. Tabel 11 geeft volgende resultaten hierover weer:

- De algemene communicatie tussen medebewoners van de respondenten wordt door 72,1% van de respondenten als goed omschreven. 3,3% van de respondenten vindt de algemene communicatie slecht.
- Wanneer zich in een Abbeyfield een probleem voordoet vindt 75,4% van de respondenten dat dit probleem goed wordt aangepakt. 9,8% van de respondenten denkt hier anders over.
- Wat betreft conflictoplossing binnen de bewonersgroep, is 47,5% van de respondenten het eens met de stelling dat de groep samen een oplossing kan zoeken voor een conflict. 25,4% is het oneens.

Respondenten kregen de mogelijkheid om bij enkele vragen ook opmerkingen mee te geven. Bij de vragen omtrent hulp- en ondersteuningsrelaties en communicatie stonden belangrijke nuances. Zo kwam aan bod dat het niet enkel positief of gemakkelijk is om in een Abbeyfieldhuis samen te wonen. Het is volgens de respondenten belangrijk om de negatieve aspecten van wonen in een Abbeyfieldwoning aan het licht te brengen. Er moet oog en oor zijn voor deze situaties en ze mogen volgens respondenten zeker benoemd worden in plaats van ze in de doofpot te steken. Deze situaties hebben namelijk volgens verschillende respondenten op lange termijn impact op het samenleven met medebewoners.

Naberschap met medebewoners			n	n(%)
	Kwaliteit van de relatie met medebewoners		60	
		Negatief	2	3,3%
		Neutraal	12	20,0%
		Positief	46	76,7%
	Ondersteunende relatie		60	
		Niet ondersteunend	4	6,7%
		Neutraal	16	26,7%
		Ondersteunend	40	66,7%
	Wonen in een Abbeyfieldwoning moedigt aan om steun en/of wederzijdse hulp te ontwikkelen met medebewoners		60	
		Oneens	4	6,7%
		Neutraal	14	23,3%
		Eens	42	70,0%
	Comfort bij hulp vragen		60	
		Niet comfortabel	8	13,3%
		Neutraal	9	15,0%
		Comfortabel	43	71,7%
	Algemene communicatie		61	
		Slecht	2	3,3%
		Neutraal	15	24,6%
		Goed	44	72,1%
	Aanpak van een probleem		46	
		Slecht	6	9,8%
		Neutraal	9	14,8%
		Goed	46	75,4%
	Bij een intern probleem heb ik het gevoel dat de groep samen naar oplossingen zoekt		59	
		Oneens	15	25,4%
		Neutraal	16	27,1%
		Eens	28	47,5%

Tabel 11. Overzicht naberschap met medebewoners

3.3. Participatie

Binnen dit onderdeel van het onderzoek ligt de focus op participatie binnen het Abbeyfieldhuis. Via verschillende vragen werd er gepeild naar hun deelname aan gemeenschappelijke activiteiten, besluitvorming, en hun tevredenheid hierover.

Elk Abbeyfieldhuis organiseert **gemeenschappelijke activiteiten** zoals koffiemomenten, bewonersvergaderingen, gemeenschappelijke maaltijden, tuinieren, en sociale activiteiten. Respondenten gaven aan of ze hier nooit, jaarlijks, maandelijks, wekelijks, of dagelijks aan deelnamen. Daarnaast konden ze een open vraag invullen. Tabel 12 geeft een overzicht van de verschillende gemeenschappelijke activiteiten en de frequentie in deelname aan deze activiteiten.

Om te beginnen worden er gezamenlijke koffiemomenten georganiseerd. 31,6% van de respondenten geeft aan hier wekelijks aan deel te nemen. 15,8% neemt dagelijks deel aan dit moment. 22,8% van de respondenten neemt maandelijks deel. 29,5% van de respondenten geeft aan nooit of een paar keer per jaar deel te nemen aan de gemeenschappelijke koffiemomenten.

Een andere gemeenschappelijke activiteit binnen het Abbeyfieldhuis zijn de werkgroepen of bewonersraden. 63,8% van de respondenten geeft aan maandelijks deel te nemen aan deze momenten. 31% van de respondenten nemen wekelijks deel. Enkele respondenten (5,1%) geven aan nooit of dagelijks deel te nemen.

Binnen het huis kunnen ook gemeenschappelijke maaltijden worden georganiseerd. 53,3% van de respondenten neemt wekelijks deel aan dit moment. 30% van de respondenten neemt maandelijks deel aan de gemeenschappelijke maaltijden. 8,3% van de respondenten geeft aan nooit of enkele keren per jaar deel te nemen aan deze activiteiten. Elke dag gezamenlijk eten wordt door 8,3% van de respondenten geantwoord.

Ook tuinieren wordt gezien als een gemeenschappelijke activiteit binnen een Abbeyfieldhuis. 37,0% van de respondenten geeft aan jaarlijks in de tuin te werken. 25,9% van de respondenten geeft aan dit nooit te doen. 18,5% van de respondenten geeft aan, wekelijks in de tuin te werken. 16,7% van de respondenten tuint maandelijks.

Sociale activiteiten zoals een filmavond, creatieve activiteit of activiteiten met muziek worden door 31,6% van de respondenten maandelijks bijgewoond. 28,1% van de respondenten neemt één of een paar keer per jaar deel aan deze sociale activiteiten. 22,8% van de respondenten neemt nooit deel aan deze gemeenschappelijke activiteiten. 17,5% van de respondenten neemt wekelijks deel aan deze momenten. Tot slot kregen de respondenten de mogelijkheid andere gemeenschappelijke activiteiten te benoemen. Hieruit kwamen gezelschapsspelen, fietsen, wandelen, infomomenten of de "samenhuizendag".

Participatie			n	n(%)
Deelname gemeenschappelijke activiteiten				
	Gemeenschappelijk koffiemoment		57	
		Nooit	8	14,0%
		Één of een paar keer per jaar	9	15,8%
		Één of een paar keer per maand	13	22,8%
		Één of een paar keer per week	18	31,6%
		Elke dag	9	15,8%
	Werkgroep, bewonersraad		58	
		Nooit	0	0%
		Één of een paar keer per jaar	1	1,7%
		Één of een paar keer per maand	37	63,8%
		Één of een paar keer per week	18	31,0%
		Elke dag	2	3,4%
	Gemeenschappelijke maaltijden		60	
		Nooit	2	3,3%
		Één of een paar keer per jaar	3	5,0%
		Één of een paar keer per maand	18	30,0%
		Één of een paar keer per week	32	53,3%
		Elke dag	5	8,3%
	Tuinieren		54	
		Nooit	14	25,9%
		Één of een paar keer per jaar	20	37,0%
		Één of een paar keer per maand	9	16,7%
		Één of een paar keer per week	10	18,5%
		Elke dag	1	1,9%
	Sociale activiteiten		57	
		Nooit	13	22,8%
		Één of een paar keer per jaar	16	28,1%
		Één of een paar keer per maand	18	31,6%
		Één of een paar keer per week	10	17,5%
		Elke dag	0	0%

Tabel 12. Overzicht deelname van bewoners aan gemeenschappelijke activiteiten

In tabel 13 gaat het over de participatie en besluitvorming van bewoners binnen een Abbeyfieldhuis. Tijdens momenten van **besluitvorming rond gemeenschappelijke activiteiten** geven 80% van de respondenten aan zich betrokken te voelen. 11,7% van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal en 8,3% van de respondenten voelen zich niet betrokken. 65% van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over hun mate van betrokkenheid bij het organiseren van sociale activiteiten. 6,7% van de respondenten blijkt ontevreden te zijn over hun betrokkenheid bij het organiseren van de sociale activiteiten.

Maandelijks vindt er een **bewonersraad** plaats in alle Abbeyfieldhuizen. 95% van de respondenten geeft aan vaak deel te nemen aan dit moment van inspraak. 3,3% van de respondenten geeft aan zelden deel te nemen. 59% van de respondenten geeft aan de bewonersraden als positief te ervaren. Daartegenover staat 9,8% van de respondenten deze momenten als iets negatief ervaren. 31,1%

van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal. 72,4% is tevreden over hun betrokkenheid tijdens de bewonersraad. 5,2% geeft aan ontevreden te zijn over hun betrokkenheid.

66,1% van de respondenten geeft aan tevreden te zijn over hun **betrokkenheid tijdens gemeenschappelijke klus- of onderhoudsactiviteiten**. 3,4% geeft aan niet tevreden te zijn over hun betrokkenheid. 30,5% beantwoordt deze vraag neutraal.

55% van de respondenten meldt dat ze het **gevoel hebben dat er rekening wordt gehouden met hun mening**. 16,7% heeft dat gevoel niet. 28,3% beantwoordt deze vraag neutraal. 54% van de respondenten heeft het gevoel impact te hebben op besluiten die genomen worden binnen het Abbeyfieldhuis. 16,4% heeft het gevoel geen invloed te hebben op genomen besluiten.

Wanneer bewoners vanaf het moment dat er een nieuw Abbeyfieldhuis wordt opgericht geïnteresseerd zijn, nemen bewoners een **actieve rol op in het opzetten van het Abbeyfieldhuis**. 33,9% van de respondenten is het eens met de uitspraak dat ze een actieve rol hebben gespeeld in het opzetten van hun Abbeyfieldwoning. 45,9% van de respondenten is het oneens en 18,6% van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal.

	n	n(%)
Betrokkenheid bij besluitvorming rond gemeenschappelijke activiteiten	60	
Niet betrokken	5	8,3%
Neutraal	7	11,7%
Betrokken	48	80,0%
Betrokkenheid bij sociale activiteiten organiseren		
Ontevreden	4	6,7%
Neutraal	17	28,3%
Tevreden	39	65,0%
Deelname aan bewonersraden	60	
Zelden	2	3,3%
Neutraal	1	1,7%
Vaak	57	95,0%
Ervaring bewonersraden	61	
Negatief	6	9,8%
Neutraal	19	31,1%
Positief	36	59,0%
Betrokkenheid bij bewonersraden of beslissingsmomenten over het beheer van het Abbeyfieldhuis	58	
Ontevreden	3	5,2%
Neutraal	13	22,4%
Tevreden	42	72,4%
Tevredenheid betrokkenheid binnen het Abbeyfieldhuis		
Betrokkenheid bij sociale activiteiten organiseren	60	
Ontevreden	4	6,7%
Neutraal	17	28,3%
Tevreden	39	65,0%
Betrokkenheid bij onderhoud en klusactiviteiten	59	
Ontevreden	2	3,4%
Neutraal	18	30,5%
Tevreden	39	66,1%
Gevoel dat er rekening wordt gehouden met je mening	60	
Oneens	10	16,7%
Neutraal	17	28,3%
Eens	33	55,0%
Gevoel invloed te hebben op beslissingen en impact op genomen besluiten	57	
Oneens	10	17,5%
Neutraal	14	24,6%
Eens	33	57,9%
Actieve rol in het opzetten van het Abbeyfieldhuis	59	
Oneens	28	47,5%
Neutraal	11	18,6%
Eens	20	33,9%

Tabel 13. Overzicht Participatie binnen een Abbeyfieldhuis

3.4. Sociale relaties

In dit onderdeel van het onderzoek staan we stil bij de sociale relaties die bewoners hebben met medebewoners, hiervan staat een overzicht in tabel 14. Eerder kwamen al relaties tussen bewoners aan bod rond de wederzijdse hulp en ondersteuning. In dit deel gaat het over vertrouwen, verbondenheid en kwantiteit van contacten.

70,2% van de respondenten geeft aan hun **medebewoners dagelijks te zien/ horen of bij elkaar op bezoek te gaan**. 19,3% van de respondenten geeft aan wekelijks contact te hebben met medebewoners. 8,8% meldt, maandelijks of minder dan één keer per maand contact te hebben met medebewoners.

80% van de respondenten geeft aan zich **verbonden te voelen met medebewoners** uit het Abbeyfieldhuis. Slechts 1,7% geeft aan geen verbondenheid te voelen met medebewoners.

66,7% van de respondenten **vertrouwen** hun medebewoners. 7% van de respondenten vertrouwen hun medebewoners weinig tot niet.

Het merendeel (77,6%) van de respondenten geeft aan dat **algemene kwaliteit van hun relatie met medebewoners** goed zit. 3,4% van de respondenten vindt de kwaliteit van de onderlinge relaties slecht.

Om te polsen naar de evolutie in de relatie tussen medebewoners werd een vraag gesteld over de **evolutie sinds hun intrede in het Abbeyfield huis** en het moment dat de vragenlijst werd afgenomen. 66,1% van de respondenten vindt dat hun relaties gegroeid zijn. Ze hebben een zeer goede band opgebouwd. 8,9% is het hier niet mee eens.

Sociale relaties met medebewoners		n	n(%)
Bezoek/ contact met medebewoners		57	
	Nooit	0	0%
	Minder dan één maal per maand	2	3,5%
	Maandelijks	3	5,3%
	1 à 2 maal per week	11	19,3%
	(bijna) dagelijks	40	70,2%
	Niet van toepassing	1	1,8%
Verbondenheid met medebewoners		60	
	Geen verbondenheid	1	1,7%
	Neutraal	11	18,3%
	Verbondenheid	48	80,0%
Vertrouwen in medebewoners		57	
	Geen vertrouwen	4	7,0%
	Neutraal	15	26,3%
	Vertrouwen	38	66,7%
Kwaliteit van de relatie met medebewoners		58	
	Slecht	2	3,4%
	Neutraal	11	19,0%
	Goed	45	77,6%
Relaties met medebewoners zijn positief gegroeid sinds de intrede in het Abbeyfieldhuis		56	
	Oneens	5	8,9%
	Neutraal	14	25,0%
	Eens	37	66,1%

Tabel 14. Overzicht sociale relaties tussen bewoners

3.5. Langer goed leven

Onder langer goed leven wordt het aspect ouderdom bevraagd, ook zingeving, zelfredzaamheid en levensvreugde vallen onder deze categorie. Ook is er aandacht voor het gebruik van technologie als ondersteuningsmiddel in het dagelijks leven van bewoners en milieubewuste keuzes. Al deze onderdelen worden weergegeven in tabel 15.

Een eerste vraag rond het thema langer goed leven gaat over de **levenskwaliteit**. 84,7% is in het algemeen tevreden over hun levenskwaliteit. 11,9% van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal. 3,4% is ontevreden met zijn kwaliteit van leven op dit moment.

84,5% van de respondenten zegt **milieubewuste beslissingen** te maken in hun dagelijks leven. 1,7% geeft aan geen milieubewuste keuzes te maken. 13,8% beantwoordt deze vraag neutraal.

Ook de **evolutie van het algemene leven, de zingeving en de dagelijkse levensvreugde** van de respondenten is geëvalueerd. Uit de resultaten blijkt dat 61,4% van de respondenten een algemene levensverbetering ervaart sinds hun intrede in een Abbeyfieldwoning. 7% merkt een verslechtering. 51,7% geeft aan dat hun zingeving is verbeterd. Hiertegenover staat 46,6% van de respondenten die deze vraag neutraal beantwoordt en 1,7% een verslechtering van hun zingeving sinds hun intrede in een Abbeyfieldwoning. Wat betreft de dagelijkse levensvreugde, tonen de resultaten aan dat 58,6% van de respondenten een verbetering ervaart, terwijl 3,4% aangeeft dat deze is verslechterd.

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat verschillende **technologische hulpmiddelen** worden gebruikt in het dagelijks leven van de respondenten. Het gaat hier bijvoorbeeld over 91,2% van de respondenten die een smartphone gebruiken. 86% van de respondenten geeft aan een wearable te dragen als technologisch hulpmiddel. Wat betreft het gebruik van gezondheidsapps, geeft 29,8% van de respondenten aan hier gebruik van te maken. Online gezondheidsdossiers worden door 36,8% van de respondenten gebruikt. Daarnaast bezit 15,8% van de respondenten een slimme thermostaat, en maakt 12,3% van de respondenten gebruik van domotica. 40,4% van de respondenten gebruikt technologische hulpmiddelen. Een ander aangehaald hulpmiddel is de bloeddrukmeter.

27,1% van de respondenten geeft aan dat hun **visie op ouder worden** is veranderd sinds ze in een Abbeyfieldhuis wonen. Bij 30,5% van de respondenten heeft het wonen in een Abbeyfieldwoning hun visie op ouder worden niet veranderd. 42,4% van de respondenten beantwoordt deze vraag neutraal. Hierop aansluitend is de respondenten gevraagd in welke mate ze hun bezorgdheid uiten rond ouder worden bij medebewoners. 53,4% van de respondenten geeft aan hiervoor vaak terecht te kunnen bij medebewoners. 13,8% van de respondenten geeft aan dit zelden of nooit te uiten bij medebewoners. 32,8% beantwoordt deze vraag neutraal.

Om dit onderzoek af te sluiten wordt er gevraagd naar de **invloed van de collectieve dimensie binnen wonen in een Abbeyfieldhuis**. Onder collectieve dimensie wordt binnen dit onderzoek bedoeld: delen van kennis, solidariteit, ontmoetingen, enz. 79,7% van de respondenten zijn het eens met deze stelling. Hun algemene levenskwaliteit ondervindt dus een positieve invloed van de collectieve dimensie. 20,3% beantwoordt deze vraag neutraal. Niemand is het oneens met deze stelling.

Langer goed leven			n	n(%)
Algemene kwaliteit van leven			59	
	Ontevreden		2	3,4%
	Neutraal		7	11,9%
	Tevreden		50	84,7%
Het nemen van milieubewuste keuzes			58	
	Niet milieubewust		1	1,7%
	Neutraal		8	13,8%
	milieubewust		49	84,5%
Evolutie in verschillende situaties				
Evolutie van het leven algemeen			57	
		Verslechterd	4	7,0%
		Neutraal	18	31,6%
		verbeterd	35	61,4%
Evolutie zingeving			58	
		Verslechterd	1	1,7%
		Neutraal	27	46,6%
		verbeterd	30	51,7%
Evolutie dagelijkse levensvreugde			58	
		Verslechterd	2	3,4%
		Neutraal	22	37,9%
		verbeterd	34	58,6%
Thema ouder wouden				
Visie op ouder worden veranderd sinds intrede in een Abbeyfieldwoning			59	
		Niet veranderd	18	30,5%
		Neutraal	25	42,4%
		Veranderd	16	27,1%
Bezorgdheden rond ouder worden delen met medebewoners			58	
		Zelden	8	13,8%
		Neutraal	19	32,8%
		Vaak	31	53,4%
Meerwaarde van de collectieve dimensie			59	
	Oneens		0	0%
	Neutraal		12	20,3%
	Eens		47	79,7%

Tabel 15. Overzicht langer goed leven

Deel 4: Discussie en conclusie

1. Bespreking

Deze studie onderzoekt de ervaringen van bewoners in een Abbeyfieldhuis. Het onderzoek begint met een verkennend onderzoek naar de profielbeschrijving van de bewoners, waarbij geconcentreerd wordt op het verkrijgen van inzicht in hun socio-demografische gegevens. Vervolgens bracht het onderzoek de verhuisbeweging en het proces van de bewoners in kaart door hun beweegredenen en de aantrekkingsfactoren van het cohousingproject te onderzoeken. Ten slotte delen de bewoners hun ervaringen over verschillende thema's, zoals gezondheid en welzijn, participatie, sociale relaties, nabuurschap en langer goed leven. Het volgende onderdeel tracht op basis van de resultaten en de terugkoppeling met de literatuurstudie een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen.

1.1. Wie woont er in een Abbeyfieldwoning?

De bewoners van de Abbeyfieldwoningen in België vertonen overwegend een demografisch profiel dat gekenmerkt wordt door vrouwelijke individuen. De bewoners bevinden zich voornamelijk in de leeftijdscategorie tussen de 65 en 74 jaar. Bovendien is er sprake van een grote vertegenwoordiging van personen met Belgische nationaliteit en een inkomen binnen het bereik van 1500 tot 1999 Euro. 43,3% van de respondenten heeft een hoger niet-universitair diploma. Abbeyfieldbewoners blijken voornamelijk alleenstaande of weduwe(naar) te zijn. Bestaand onderzoek toont overeenkomstige resultaten inzake profielbeschrijving van cohousing bewoners. Choi (2004) concludeerde eerder al dat voornamelijk vrouwen in de leeftijdscategorie van 70 jaar, veelal alleenstaanden, hun intrede deden in senior cohousingprojecten. Daarnaast ondersteunen de resultaten van Warner et al. (2020), Vervoort & Loris (2017) en Glass & Lawlor (2021) deze bevindingen en schetsen zij een portret van de bewoners als hoogopgeleide, vrouwelijke individuen van "blanke" afkomst en behorend tot de middenklasse. Vlaamse Ouderenraad (z.d.) vermeldt dat tussen 2020 en 2030 het aantal alleenwonenden, met name 67-plussers, aanzienlijk zal toenemen, met een groei van 27%, vooral bij oudere mannen. Deze groep zijn potentiële Abbeyfieldbewoners.

Volgens Glass en Lawlor (2021) zijn vooral vrouwen geneigd de stap te zetten naar senior cohousing. Dit komt volgens hun doordat bijna de helft (45 procent) van de vrouwen van 75 jaar en ouder alleen woont (Administration on Aging, 2018 in Glass en Lawlor, 2021). Daarnaast halen ze in hun onderzoek aan dat er drie keer zoveel weduwen als weduwnaars zijn. Bovendien is het scheidingspercentage voor oudere vrouwen sinds 1990 verdrievoudigd. Aan de hand van deze cijfers verklaren ze dat steeds meer oudere vrouwen gezelschap en financiële stabiliteit zoeken door een huis te delen met anderen.

1.2. Het Verhuisproces naar een Abbeyfieldhuis

Uit dit onderzoek blijkt dat een Abbeyfieldwoning een aantrekkelijke optie is voor 55+ers. De meest voorkomende aantrekkingsfactor voor respondenten zijn sociale interactie en gemeenschapsgevoel (89,3%), gevolgd door de mogelijkheid tot gemeenschappelijke activiteiten (83,9%) en een ondersteunende woongemeenschap (83,6%). Participatieve besluitvorming wordt ook belangrijk gevonden (80,4%). Opvallend is dat deze aangehaalde aantrekkingsfactoren ook centraal staan in de beschrijving van senior cohousing (Brenton et al., 2024; Izuhara et al., 2022). We zouden er dus vanuit kunnen gaan dat bewoners bewust kiezen voor deze alternatieve woonvorm omdat deze

aansluit bij hun persoonlijke behoeftes. Glass (2019) heeft het over sociale aspecten als verhuismotieven waarbij bewoners nood hebben aan gemeenschapsgevoelens, het maken van nieuwe vrienden, samenwonen met anderen, en wederzijdse ondersteuning. Ook dit onderzoek toont aan dat respondenten om sociale redenen naar een Abbeyfieldwoning verhuizen.

Andere genoemde redenen zijn duurzaamheid, toegang tot gedeelde voorzieningen en het tegengaan van eenzaamheid.

1.3. Ervaring van bewoners van een Abbeyfieldwoning

Gezondheid en welzijn

Uit onderzoek blijkt dat senior cohousing een positieve invloed heeft op zowel fysieke als mentale gezondheid van ouderen (Izuhara et al., 2022). Dit onderzoek geeft aan dat 25% van de bewoners een verbetering in hun lichamelijke gezondheid merken sinds hun verhuis. Deze bevinding sluit aan bij studies van Glass en Lawlor (2021) en Warner et al. (2020), die aangeven dat cohousing de gezondheid van ouderen kan verbeteren en de behoefte aan medische zorg kan verminderen.

Op gebied van mentaal welzijn ervaart bijna 30% van de bewoners een verbetering sinds hun verhuizing naar een Abbeyfieldhuis. Onderzoek van Carrere et al. (2020) en Glass en Lawlor (2021) suggereert dat cohousing sociaal isolement vermindert en het welzijn bevordert.

Hulpbronnen binnen deze gemeenschappen bieden bovendien een buffer tegen stressoren, wat de algehele gezondheid ten goede komt (Warner et al., 2020). Deze bevindingen tonen aan dat senior cohousing een effectieve woonvorm is voor het bevorderen van het welzijn en de gezondheid van ouderen.

Bewoners van een Abbeyfieldwoning ervaren ook een verbetering op vlak van mobiliteit en zelfredzaamheid. Dit valt te verklaren door de toegankelijkheid van de appartementen en gemeenschappelijke ruimtes binnen een Abbeyfieldwoning, sociale ondersteuning van medebewoners en gedeelde verantwoordelijkheden (Izuhara et al., 2022). Senior cohousing benadrukt wederzijdse zorg en ondersteuning binnen de gemeenschap, wat bijdraagt aan een positieve ouderdomservaring en verhoogde zelfredzaamheid (Glass & Lawlor, 2021; Izuhara et al., 2022).

Participatie

Uit dit onderzoek blijkt dat er binnen senior cohousing diverse mogelijkheden zijn voor bewoners om hun betrokkenheid en participatie in de woongemeenschap te uiten. Een van deze participatieve rollen van bewoners is het gezamenlijk werken aan het opstarten van het project en het hebben van inspraak in het ontwerp van hun woningen en gedeelde ruimten. In het geval van het senior cohousing project Abbeyfield Belgium, is er echter sprake van een top-down benadering, waarbij een organisatie het merendeel van de voorbereidingen op zich neemt. Dit kan een verklaring zijn voor de uitstroom van bewoners die ondervinden dat het project niet aan hun verwachtingen voldeed, maar ook dat 33,9% van de respondenten een actieve rol hebben gespeeld in het opzetten van hun Abbeyfieldwoning. Een andere verklaring voor de 33,9% die een actieve rol opnamen in het ontwerpen van het senior cohousing project kan zijn dat sommige Abbeyfieldhuizen al lange tijd bestaan, vooral in Wallonië en Brussel, waardoor de oorspronkelijke bewoners die hebben bijgedragen aan de oprichting, inmiddels niet meer in een Abbeyfieldwoning leven.

Een cruciaal moment van participatie en inspraak binnen Abbeyfield Belgium is de maandelijkse bewonersraad. Opmerkelijk is dat 95% van de respondenten maandelijks aanwezig is bij deze bijeenkomsten. Bovendien beschouwt 59% van de respondenten de bewonersraden als een waardevolle en positieve ervaring. Dit hoge percentage kan deels verklaard worden door de verwachting vanuit de organisatie dat bewoners hieraan deelnemen. Deze bijeenkomsten zijn essentieel voor het vormgeven van het samenleven tussen medebewoners en dragen bij aan de algehele levenskwaliteit, zoals benadrukt door Glass en Lawlor (2021).

Naast formele vergaderingen omvat participatie binnen senior cohousing ook diverse gemeenschappelijke activiteiten, zoals stuurgroepbijeenkomsten, gezamenlijke maaltijden, en informele ontmoetingen. Populaire activiteiten zoals gemeenschappelijke koffiemomenten en werkgroepvergaderingen worden door de meeste respondenten maandelijks bijgewoond, terwijl gezamenlijke maaltijden wekelijks plaatsvinden. Deze activiteiten kunnen onderlinge contacten en sociale cohesie tussen bewoners bevorderen.

Gemeenschappelijke ruimten binnen de woning spelen een cruciale rol in het faciliteren van dagelijkse sociale interacties (Izuhara et al., 2022). Door deel te nemen aan deze momenten, ervaren bewoners een verhoogde betrokkenheid en een sterker gevoel van gemeenschap.

Bovenstaande resultaten benadrukken het belang van participatieve structuren en gemeenschappelijke ruimten voor het welzijn en de levenskwaliteit van senior cohousing bewoners.

Sociale relaties

Uit dit onderzoek blijkt dat senior cohousing een positieve invloed heeft op de sociale relaties van de bewoners. 77,6% van de respondenten geeft aan dat de algemene kwaliteit van hun relatie met medebewoners goed is en 70,2% meldt dagelijks contact met andere bewoners. Dit dagelijkse contact bevordert niet alleen wederzijdse ondersteuning maar is ook cruciaal voor het zelfbeheer van de gemeenschappelijke ruimtes (Carrere et al., 2020).

Eerder onderzoek bevestigt dat cohousing een sterk gevoel van verbondenheid binnen de gemeenschap kan bevorderen door zorg voor elkaar, betrokkenheid, veiligheid en verminderde eenzaamheid te stimuleren (Puplampu et al., 2019; Glass & Lawlor, 2021). Dit wordt ondersteund door bevindingen uit dit onderzoek, waarbij 80% van de respondenten zich verbonden voelt met hun medebewoners en 66,7% vertrouwen heeft in hen. Deze cijfers benadrukken het belang van sociale cohesie en wederzijdse steun binnen cohousinggemeenschappen.

Wat betreft communicatie en interactie, ervaart 72,1% van de respondenten de algemene communicatie tussen medebewoners als goed. Bijna de helft (47,5%) gelooft dat de groep gezamenlijk conflicten kan oplossen, terwijl 75,4% vindt dat problemen goed worden aangepakt wanneer ze zich voordoen. Ondanks deze positieve beoordelingen is er nog steeds ruimte voor verbetering in conflicthantering en probleemoplossing. Het is essentieel om conflicten en problemen niet te negeren of te minimaliseren, aangezien langdurige conflicten een negatieve impact kunnen hebben op het samenleven binnen de gemeenschap. Puplampu et al. (2019) benadrukken ook het belang van effectieve communicatie om problemen te voorkomen.

Izuhara et al. (2022) benadrukken dat relaties, vertrouwen en wederkerigheid integrale elementen zijn van het sociale kapitaal binnen cohousingprojecten. Sociale interactie binnen cohousing draagt bij aan het welzijn van ouderen en stimuleert het bewust creëren en benutten van sociaal kapitaal (Puplampu et al., 2019; Thomas & Blanchard, 2009). Dit onderzoek toont aan dat bewoners van senior cohousing projecten profiteren van verbeterde sociale relaties, wat bijdraagt aan hun algehele welzijn en levenskwaliteit.

Dagelijks contact, wederzijdse ondersteuning en goede communicatie zijn sleutelfactoren die bijdragen aan een hechte en ondersteunende gemeenschap. Deze bevindingen onderstrepen het belang van sociale structuren en interacties voor het welzijn van ouderen in cohousing projecten.

Nabuurschap

Wederzijdse zorg en ondersteuning staan centraal binnen senior cohousing (Glass & Lawlor, 2021). Uit dit onderzoek blijkt dat 66,7% van de respondenten hun relatie met medebewoners als ondersteunend ervaart. Deze ondersteuning draagt niet alleen bij aan de algehele ervaring van ouder worden, maar ook aan de vergroting van zelfredzaamheid en vermogen om met gezondheidsbeperkingen of verlies van mobiliteit om te gaan (Izuhara et al., 2022).

Abbeyfield draagt significant bij aan het bevorderen van deze ondersteunende relaties. Zo geeft 70% van de respondenten aan dat zij sinds hun intrede in een Abbeyfieldwoning zijn aangemoedigd om steun en wederzijdse hulp te ontwikkelen met medebewoners. Daarnaast voelt 71,7% zich comfortabel met hulp aan hun medebewoners, wat overeenkomt met het idee van wederzijdse ondersteuning binnen een cohousing-gemeenschap. Dit benadrukt het succes van Abbeyfield in het creëren van een omgeving waarin bewoners zich veilig en gesteund voelen.

De woongemeenschap fungeert als een bron van praktische steun (Izuhara et al., 2022). Het is echter cruciaal om wederzijdse ondersteuning te onderscheiden van formele zorg, aangezien cohousing niet kan dienen als permanent alternatief voor professionele zorg (Choi, 2004). Respondenten benadrukken dat medische zorg buiten de verantwoordelijkheid van medebewoners valt en dat hiervoor een beroep moet worden gedaan op externe diensten.

Langer goed leven

Dit onderzoek evalueerde de evolutie van het algemene leven, de zingeving en de dagelijkse levensvreugde van respondenten binnen het kader van wonen in een Abbeyfieldwoning. Resultaten tonen aan dat 61,4% een verbetering in hun algemeen leven ervaart sinds hun intrede, terwijl 51,7% meldt dat hun zingeving is verbeterd. Dit suggereert positieve ontwikkelingen in het welzijn van bewoners door hun verblijf in een sociale en ondersteunende woongemeenschap. Bovendien ervaart 58,6% een verbetering in hun dagelijkse levensvreugde, wat wijst op een meer bevredigend en vervuld leven.

Dit onderzoek, in lijn met Krokfors (2012), illustreert de duurzame aspecten van cohousing als een veelbelovende oplossing voor maatschappelijke uitdagingen. De efficiëntie van samenleven en gedeeld gebruik van energiebronnen draagt bij aan een duurzamer leefmodel. Resultaten uit dit onderzoek geven aan dat 84,5% van de respondenten milieubewuste keuzes maakt in hun dagelijks leven. Ook als verhuismotief kwam naar voren dat respondenten verhuisden naar een Abbeyfieldhuis als een duurzame keuze.

De eigen resultaten benadrukken ook de positieve impact van de collectieve dimensie binnen het wonen in een Abbeyfieldhuis, waar 79,7% het hiermee eens is, wat van invloed blijkt te zijn op de algemene levenskwaliteit van bewoners. Dit wordt ondersteund door het feit dat 84,7% over het algemeen tevreden is met hun kwaliteit van leven.

2. Beperkingen eigen onderzoek

Een eerste beperking is de context van het onderzoek, waarbij dataverzameling plaatsvond in de woningen van bewoners. Die kan sociale druk hebben veroorzaakt om deel te nemen en sociaal wenselijke antwoorden te geven. De aanwezigheid van medebewoners tijdens het invullen van de enquête in de gemeenschappelijke ruimte kan deze druk versterken, wat mogelijk heeft geleid tot vertekening van de werkelijke ervaringen en meningen van bewoners. In de mate van het mogelijke werd hierop geanticipeerd door respondenten bij het invullen van enquêtes de mogelijkheid om afgezonderd de vragenlijst in te vullen. Het is echter belangrijk op te merken dat hoewel deze maatregelen de kans op beïnvloeding verminderen, we niet kunnen uitsluiten dat er overleg plaatsvond tussen respondenten tijdens het invullen van de vragenlijst.

Een beperking van de dataverzamelmethode, de enquête, is het gebrek aan ruimte voor de nuances en verhalen die bewoners mogelijk willen delen. Dit kan de diepgang van de informatie beïnvloeden en de inzichten verarmen. Het onderzoek erkent deze beperkingen en suggereert dat toekomstig onderzoek zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten van dataverzameling moet omvatten voor een volledig begrip van de ervaringen en behoeften van bewoners van Abbeyfieldhuizen (Finlay, 2012). In dit onderzoek werd er tegemoetgekomen aan deze beperking door respondenten ruimte te bieden binnen open kaders om nuances, opmerkingen, achtergrondinformatie en aanvullingen toe te voegen.

3. Aanbevelingen verder onderzoek

Er zijn veel mogelijkheden om uitgebreider onderzoek te doen naar senior cohousing. Ondanks de groeiende interesse in senior cohousing en de vele onderzoeken die wereldwijd zijn uitgevoerd, blijft er ruimte voor verdere verkenning, in het bijzonder voor België. Hoewel internationaal onderzoek naar ervaringen van bewoners bestaat, is het nog beperkt en biedt het onvoldoende inzichten rond de impact van senior cohousing, specifiek Abbeyfield (Carrere et al, 2020; Lang et al, 2018). Ook kan verder onderzoek zich richten op de longitudinale effecten van cohousing als woonvorm. Terwijl de huidige studie gebaseerd is op een momentopname via vragenlijsten, zou toekomstig onderzoek baat hebben bij het volgen van dezelfde groep bewoners over een langere periode en herhaaldelijk dezelfde vragenlijsten te laten invullen. Dit kan inzicht verschaffen in de langetermijneffecten van cohousing op het leven van de bewoners.

Een aanbeveling voor verder onderzoek is een uitgebreide analyse van de enquêteresultaten. Onderzoekers kunnen dit bereiken door kruistabellen te gebruiken om uitspraken te doen verschillen in geslacht, verblijfsduur of regio in nabuurschap, participatie, sociale relaties of gezondheid en welzijn. Het uitvoeren de chi-kwadraat test, kan helpen bij het vaststellen van de significantie van deze correlaties en het identificeren van patronen binnen de data. Correlatieanalyses kunnen de relatie tussen variabelen verder onderzoeken, wat diepgaande inzichten kan bieden. Een waardevolle aanbeveling is, een vergelijkende studie uit te voeren naar senior cohousing, bijvoorbeeld tussen

België, Nederland of het Verenigd Koninkrijk (West et al., 2024). Deze studie zou zich kunnen richten op het identificeren van factoren die bijdragen aan het succes of de belemmering van senior cohousing in beide landen, inclusief verschillen in beleid, sociaal-culturele context en institutionele ondersteuning. Door kwalitatieve en kwantitatieve analyse kunnen onderzoekers de verschillende modellen van senior cohousing in kaart brengen en vergelijken (West et al., 2024). De studie kan ook ervaringen van bewoners, initiatiefnemers en belanghebbenden onderzoeken om inzicht te krijgen in de impact van cohousing op welzijn en sociale cohesie. Deze bevindingen kunnen waardevolle inzichten opleveren voor beleidsmakers en dienen als basis voor het bevorderen van senior cohousing als een duurzame huisvestingsoplossing voor ouderen over landgrenzen heen.

Een cruciaal aandachtspunt voor toekomstig onderzoek betreft het onderzoek naar sociale dynamiek binnen senior cohousing. Voortbouwend op de bevindingen van dit onderzoek, blijkt het noodzakelijk om een diepgaande analyse uit te voeren naar de interpersoonlijke relaties tussen bewoners, patronen van communicatie, conflictbeheersing, gemeenschapsactiviteiten en gedeelde ervaringen (Glass & Lawlor, 2021). Door gebruik te maken van diverse methodologieën, zoals observatie, diepgaande interviews en focusgroepen, kunnen onderzoekers een allesomvattend begrip ontwikkelen van samenleven in deze context en de determinanten identificeren die bijdragen aan een positieve woonervaring.

Bovendien is het van belang om te onderzoeken waarom specifiek hoogopgeleide “blanke” vrouwen verhuizen naar cohousingprojecten. Het identificeren van deze drijfveren kan waardevol zijn voor toekomstige inspanningen van organisaties zoals Abbeyfield en de overheid om diversiteit en representativiteit binnen dergelijke gemeenschappen te vergroten en te anticiperen op de verlangens van de bewonerspopulatie. Door deze elementen grondig te analyseren, kunnen passende strategieën worden ontwikkeld om een breder scala aan bewoners aan te trekken en een inclusieve omgeving te bevorderen binnen cohousing-initiatieven.

4. Praktische en beleidsaanbevelingen

Een eerste aanbeveling focust op de interne belangen van bewoners en benadrukt het belang van voortdurende dialoog tussen Abbeyfield vzw en bewoners, evenals tussen bewoners onderling, in senior cohousing-initiatieven. Door open dialoog te faciliteren en actief naar feedback te luisteren, kunnen deze organisaties hun werking optimaliseren en groei stimuleren (Brenton, 2013). Tegelijkertijd moeten ze alert zijn op negatieve ervaringen en deze gebruiken om problemen te voorkomen en de leefomgeving te verbeteren (Glass & Lawlor, 2021). Een cultuur van openheid, participatie en respect voor elkaars standpunten moet worden bevorderd, waarbij voortdurende gesprekken en dialoog essentieel zijn om een inclusieve en participatieve gemeenschapscultuur te bevorderen (Brenton, 2013).

Het is belangrijk om transparante communicatie te bevorderen over senior cohousing-initiatieven (Vestbro, 2014). Door realistische verwachtingen te creëren, kunnen potentiële bewoners sneller de juiste woonvorm vinden die bij hun behoeften past. Ook kunnen bewoners betrokken worden bij externe communicatie door hun ervaringen te delen, waardoor potentiële bewoners een beter begrip krijgen van de voordelen en uitdagingen van de woonvorm.

Het is cruciaal dat de overheid een ondersteunende rol speelt bij het bevorderen van alternatieve woonvormen, waaronder senior cohousing (Glass & Lawlor, 2021). Momenteel wordt de ontwikkeling van dergelijke initiatieven echter belemmerd door een gebrek aan financiële steun en complexe wetgeving. Ondanks deze obstakels groeit de interesse in alternatieve woonvormen in zowel de media als politiek (Smetcoren, 2024). Het is van essentieel belang dat deze interesse wordt erkend, gezien de groeiende relevantie ervan in het licht van bredere maatschappelijke uitdagingen, zoals vergrijzing, wooncrisis en vermaatschappelijking van de zorg (Thomas & Blanchard, 2009). Daarom moeten deze kwesties prominent op de beleidsagenda blijven staan, en moeten er beleidsmaatregelen worden ontwikkeld en gefinancierd om de ontwikkeling en groei van senior cohousing-initiatieven te ondersteunen (West et al., 2024). Dit bevordert een meer inclusieve, duurzame en leefbare samenleving, waarin alle leeftijdsgroepen op een waardige manier kunnen wonen en samenleven (Thomas & Blanchard, 2009; Glass & Lawlor, 2021).

Uit dit onderzoek blijkt dat bewoners van senior cohousing-gemeenschappen vaak hoogopgeleid zijn en bijna geen mensen met een migratieachtergrond omvatten (Warner et al., 2020; Glass & Lawlor, 2021; etc.). Om de diversiteit binnen deze gemeenschappen te vergroten kan worden ingezet op gerichte informatiecampagnes in diverse buurten, samenwerking met lokale buurtcentra en culturele organisaties en ondersteuning aan potentiële bewoners met een migratieachtergrond. Deze maatregelen kunnen bijdragen aan een meer inclusieve en representatieve cohousing-populatie.

5. Conclusie

Om terug te komen op de titel van dit onderzoek "**Samen wonen zonder zorg(en)?**" is het belangrijk om deze te nuanceren.

Wonen in een Abbeyfieldhuis als mogelijk antwoord op zorg(en). Dit onderzoek biedt een diepgaand inzicht in de ervaringen van bewoners in een Abbeyfieldhuis. De bevindingen tonen aan dat Abbeyfieldgemeenschappen voornamelijk worden bewoond door vrouwelijke hoogopgeleide 65-plussers. Deze woongemeenschappen bieden een aantrekkelijke optie voor mensen die op zoek zijn naar een sociaal ondersteunende woonomgeving, met sociale interactie, gemeenschapsgevoel en participatieve besluitvorming als centrale aantrekkingsfactoren.

Het verhuisproces naar een Abbeyfieldhuis wordt beïnvloed door verschillende motieven, waaronder sociale relaties, fysieke factoren en veranderingen in omstandigheden. Het sociale isolement en de behoefte aan sociale interactie spelen een belangrijke rol bij de beslissing van mensen om naar een Abbeyfieldgemeenschap te verhuizen.

De ervaringen van bewoners binnen Abbeyfieldhuizen worden gekenmerkt door sterke sociale relaties, onderlinge ondersteuning en participatie in gemeenschapsactiviteiten. Ondanks enkele uitdagingen in communicatie en conflicthantering, tonen de resultaten aan dat de meerderheid van de bewoners tevreden is met hun leven in de gemeenschap en de collectieve dimensie van het wonen in een Abbeyfieldhuis waardeert.

Het is belangrijk, op te merken dat senior cohousing, zoals ervaren binnen een Abbeyfieldhuis, niet beschouwd kan worden als dé oplossing voor maatschappelijke verschuivingen zoals vergrijzing en de vermaatschappelijking van de zorg. Het vormt evenmin een volledige vervanging voor residentiële

zorg, zoals in een woonzorgcentrum. Uit de resultaten blijkt dat bewoners het Abbeyfieldhuis verlaten wanneer hun zorgbehoefte te groot wordt en zij meer gespecialiseerde zorg nodig hebben, vaak in de vorm van een woonzorgcentrum. Dit onderstreept de noodzaak van realistische verwachtingen ten aanzien van de rol en mogelijkheden van senior cohousing in de bredere context van de zorg voor ouderen.

Wonen in een Abbeyfieldhuis is niet zorg(e)loos. Het is belangrijk om te erkennen dat de complexe dynamiek van het samenleven uitdagingen met zich meebrengt, ondanks de aanwezigheid van wederzijdse zorg en ondersteuning tussen medebewoners. Het delen van problemen en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen kan soms leiden tot frustraties en moeilijkheden op lange termijn. Het is daarom van essentieel belang om voldoende aandacht te besteden aan omgaan met conflicten en het bevorderen van een positieve samenwoonervaring.

Wonen in een Abbeyfieldhuis biedt overwegend minder zorgen, positieve ervaringen op het gebied van gezondheid en welzijn, sociale relaties en interacties, wederzijdse zorg en ondersteuning, participatie en langer goed leven. Hoewel er sprake is van wederzijdse zorg en ondersteuning onder de medebewoners, worden zorgen niet volledig weggenomen. Integendeel, bewoners dragen ook bij aan de zorg voor anderen. Binnen de woongemeenschap staat het concept van 'care' centraal, waarbij bezorgdheden, steun en emotionele, psychologische, sociale en praktische steun een rol spelen.

Deze middenweg benadrukt zowel de positieve als de uitdagende aspecten van wonen in een Abbeyfieldhuis, waardoor een evenwichtige kijk op de ervaringen van bewoners mogelijk wordt. Daarnaast blijft continue verbetering en ondersteuning binnen deze woongemeenschappen belangrijk.

Referentielijst

Abbeyfield Belgium. (z.d.). *Habiter chez soi, Vivre ensemble*. Abbeyfield.be.

<https://www.abbeyfield.be/home>

Abbeyfield Vlaanderen. (z.d.). *Cohousing op Maat van 55-plus*.

<https://www.abbeyfieldvlaanderen.be/>

Beeckman, P., Galle, W., Vermander, M., Sansen, J., & Ryckewaert, M. (2023). *Duurzame innovatie in de sociale woningbouw*. Steunpunt Wonen.

<https://steunpuntwonen.be/onderzoek/ad-hoc-opdrachten/ad-hoc-opdracht-duurzame-innovatie-in-de-sociale-woningbouw/duurzame-innovatie-in-de-sociale-woningbouw/>

Bijzondere woonvormen. (z.d.). www.vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/bijzondere-woonvormen>

Brenton, M. (2013). *A Better Life: Senior Cohousing Communities – An Alternative Approach for the UK?* <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/migrated/migrated/files/senior-cohousing-communities-full.pdf>

Brusselmans, L., Depraetere, A., De Decker, P., Hubeau, B., Ryckewaert, M., Van Damme, W., Van den Broeck, K., Van den Houte, K., Vermeir, D. & Verstraete, J. (2019). *Nieuwe wooninitiatieven: de tweede golf. Analyse van de schriftelijke enquête over sociale wooninnovaties met een focus op co-wonen en gemeenschappelijk wonen*. Leuven: Steunpunt Wonen

Carrere, J., Reyes, A., Oliveras, L., Fernández, A., Peralta, A., Novoa, A. M., Pérez, K., & Borrell, C. (2020). The Effects of cohousing model on People's Health and Wellbeing: A scoping review. *Public health reviews*, 41(1). <https://doi.org/10.1186/s40985-020-00138-1>

Choi, J. S. (2004). Evaluation of community planning and life of senior cohousing projects in Northern European countries. *European Planning Studies*, 12(8), 1189–1216. <https://doi.org/10.1080/0965431042000289296>

Czischke, D., Carriou, C., & Lang, R. (2020). Collaborative Housing in Europe: Conceptualizing the field. *Housing Theory and Society*, 37(1), 1–9. <https://doi.org/10.1080/14036096.2020.1703611>

De Witte, N., Buffel, T., Smetcoren, A., De Donder, L., Dury, S. and Verté, D. 2013. *Zo lang mogelijk thuis in een leeftijdsvriendelijke buurt*. In Moerenhout, M., Demeester, L. and Sierens, R. (eds) *Levens lopen anders. Over actief ouder worden*. Garant, Antwerpen - Apeldoorn.

De Donder, L., Hoens, S., Stegen, H., Kint, O., & Smetcoren, A. S. (2021). *Lokaal samenwerken in zorgzame buurten*. Fonds Dr. Daniël De Coninck.

De Lange, P., & Witter, Y. (2014). Hoe ouderen steeds diverser wonen. *Gerōn*. <https://doi.org/10.1007/s40718-014-0075-y>

- De Witte, N., Buffel, T., Smetcoren, A., De Donder, L., Dury, S. and Verté, D. (2013). *Zo lang mogelijk thuis in een leeftijdsvriendelijke buurt*. In Moerenhout, M., Demeester, L. and Sierens, R. (eds) *Levens lopen anders. Over actief ouder worden*. Garant, Antwerpen - Apeldoorn.
- Durret, C. (2023, juni). *Cohousing: A Way for Solo Agers to Build and Maintain Community*. Generations. Geraadpleegd op 5 mei 2024, van <https://generations.asaging.org/cohousing-way-solo-agers-gain-community>
- Eurostat. (z.d.). *Population structure and ageing of the population*. Statistics Explained. Retrieved October 31, 2023, from https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Bevolkingsstructuur_en_vergrijzing_van_de_bevolking&oldid=510210#:~:text=Tussen%202019%20en%202100%20zal,20%2C2%20%25%20in%202019
- Federaal Planbureau. (2024). *Bevolkingsvoorzichten België: vanaf het einde van de jaren 2040 neemt de bevolking enkel in Vlaanderen nog toe* [Press-release]. https://www.plan.be/uploaded/documents/202402121553170.20240213_PC_demo.pdf
- Finlay, L. (2012). Fenomenologische methoden bespreken. Hermeneutische fenomenologie in het onderwijs, 17–37. doi:10.1007/978-94-6091-834-6_2
- Fromm, D. (2012). Seeding Community: Collaborative Housing as a strategy for social and neighbourhood repair. *Built Environment*, 38(3), 364–394. <https://doi.org/10.2148/benv.38.3.364>
- Glass, A. P. (2019). Sense of community, loneliness, and satisfaction in five elder cohousing neighborhoods. *Journal Of Women & Aging*, 32(1), 3–27. <https://doi.org/10.1080/08952841.2019.1681888>
- Glass, A. P., & Lawlor, L. (2021). Aging better together, intentionally. *ResearchGate*. <https://www.researchgate.net/publication/352846544>
- Griffith, E. J., Jepma, M., & Savini, F. (2022). Beyond Collective Property: A typology of collaborative housing in Europe. *International Journal of Housing Policy*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/19491247.2022.2123272>
- Heylen, K. & Steunpunt Wonen. (2023). *Woonbeleid en woningmarkt in Vlaanderen vergeleken met de buurlanden en de Belgische regio's* (pp. 31–38). Steunpunt Wonen. https://steunpuntwonen.be/wp-content/uploads/2023/02/Ad-hoc_Vergelijking-Vlaanderen-en-buurlanden_EIND.pdf
- House. (z.d.). Ageing well in the right place. house-research. <https://house-research.be/>
- Izuhara, M., West, K., Hudson, J., Arrigoitia, M. F., & Scanlon, K. (2022). Collaborative Housing Communities Through the COVID-19 Pandemic: Rethinking governance and mutuality. *Housing Studies*, 38(1), 65–83. <https://doi.org/10.1080/02673037.2022.2077919>

- Kenniscentrum WWZ. (z.d.). *10 woonvormen om over na te denken*. Geraadpleegd op 20 maart 2024, van <https://www.kenniscentrumwwz.be/10-woonvormen>
- Krokfors, K. (2012). Co-Housing in the making. *Built Environment*, 38(3), 309–314. <https://doi.org/10.2148/benv.38.3.309>
- Lang, R., Carriou, C., & Czischke, D. (2018). Collaborative Housing Research (1990–2017): A systematic review and thematic analysis of the field. *Housing Theory and Society*, 37(1), 10–39. <https://doi.org/10.1080/14036096.2018.1536077>
- Lengeler, L. (2008-2009). "Vergrijzing en ontgroening: feitelijke ontwikkeling of sociaal probleem?" [Masterproef]. Universiteit Gent.
- Liégeois, A., & De Witte, K. (2020). Wetenschappelijk onderzoek en commissies voor ethiek. *Tijdschrift Klinische Psychologie*, 50(3), 166-175.
- Navarro, R. (2020). Demografische uitdagingen voor Colombia. *Demos: bulletin over bevolking en samenleving*, 36(3), 4–7. <https://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai%3Apure.knaw.nl%3Apublications%2F093e092e-6dfe-4e48-b95d-8b56b41a2a9c>
- Puplampu, V., Matthews, E. J., Puplampu, G. L., Gross, M., Pathak, S., & Peters, S. (2019). The impact of cohousing on older adults' quality of life. *Canadian journal on aging*, 39(3), 406–420. <https://doi.org/10.1017/s0714980819000448>
- Samenhuizen vzw. (z.d.). <https://www.samenhuizen.be/nl>
- Sansen, J., Juwet, G., Deruytter, L., & Gruijthuijsen, W. (2020). Hedendaagse alternatieven voor de hardnekkige wooncrisis. *Agora*, 36(1), 4–6. <https://doi.org/10.21825/agora.v36i1.16874>
- Schoonenboom, J. (z.d.). Steekproeven voor generalisatie – een belangrijke stap, maar we zijn er nog niet. In *KWALON* (Vol. 2014, Nummer 1, pp. 14–15). https://www.aup-online.com/docserver/fulltext/18757324/19/1/KW_2014_019_001_014.pdf?expires=1715332801&id=id&accname=guest&checksum=259A23F8480D4F06CDF3BD439A58E8F7
- Smetcoren, A. S. (2024, 8 januari). Alternatieve woonvormen en ouderen: "het aanbod alternatieve woonvormen is te klein voor de groeiende vraag van een steeds diverser wordende ouderenpopulatie". [samenhuizen.be](https://www.samenhuizen.be). Geraadpleegd op 3 mei 2024, van <https://samenhuizen.be/nl/nieuws/opinie-alternatieve-woonvormen-en-ouderen#:~:text=De%20voordelen%20van%20alternatieve%20woonvormen&text=Ten%20eerste%20is%20er%20de,De%20zelfredzaamheid%20wordt%20groter>.
- Smetcoren, A. S., Dury, S., De Donder, L., De Witte, N., Van Regenmortel, S., Kardol, M. J. M., & Verté, D. (2014). Denken over later? attitudes van ouderen ten opzichte van verschillende woonvormen in Vlaanderen. *Ruimte & Maatschappij*, 6, 14–38. <https://researchportal.vub.be/nl/publications/thinking-ahead-attitudes-of-older-people-in-flanders-towards-futu>
- Stad Mechelen. (2023). Ouderenbehoeftenonderzoek 2022-2023. Geraadpleegd op 4 mei 2024, van <https://www.mechelen.be/ouderenbehoeftenonderzoek2023>
- Steyaert, J. (2014). *Meervoudigheid als vermaatschappelijking: Kritische reflecties op het emancipatorisch karakter van de vermaatschappelijking van de zorg*. *Geron*, 16(1),

- Thomas, W. H., & Blanchard, J. M. (2009). Moving beyond place: aging in community. *Generations*, 33(2), 12. https://cohousing-solutions.com/wp-content/uploads/2014/10/Thomas_Blanchard-Aging_Community.pdf
- Twardoch, A. (2017). Collaborative housing perspectives. Definition, historical overview and examples. *Architecture Civil Engineering Environment*, 10(4), 33–44. <https://doi.org/10.21307/acee-2017-049>
- Van den Houte, K., Ryckewaert, M., Delbeke, B. & Oosterlynck, S. (m.m.v. De Boeck S.), (2015), *Gemeenschappelijk wonen*, Steunpunt Wonen, Leuven, 95 p.
- Van Der Gaag, N., & Van Wissen, L. (2019). *Vergrijzing wereldwijd: eerder oud dan rijk?* *Geron*, 21(4). <https://pure.knaw.nl/portal/en/publications/vergrijzing-wereldwijd-eerder-oud-dan-rijk>
- Van Der Voordt, T. & Delft University of Technology. (1998). *Methoden en technieken van onderzoek*. Publikatiebureau Bouwkunde. https://pure.tudelft.nl/ws/files/40992343/1998_VanderVoordt_MethodenTechniekenOnderzoek.pdf
- Van Harten, D. (2016). *Onderzoek naar het nieuwe wonen van senioren in een veranderend Nederland; lessen uit het buitenland* [Master thesis, Rijksuniversiteit Groningen]. https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/2026/1/Master_thesis_s2065290.pdf
- Vervoort, P., & Loris, I. (2017). De gedeelde baksteen in de maag? Meerwaarde realiseren door gemeenschappelijk wonen en collectief bouwen. *plandag*, 83–93. <https://biblio.ugent.be/publication/8521226/file/8521227.pdf>
- Vestbro, D. U. (2014). *Cohousing in Sweden, history and present situation*. <http://www.kollektivhus.nu/pdf/SwedishCohousing14.pdf>
- Vestbro, D.U. (ed.) (2010) *Living Together – Cohousing Ideas and Realities Around the World. Proceedings from the International Collaborative Housing Conference*. Stockholm: Royal Institute of Technology. (p21-30)
- Vlaams Bouwmeester (2023). Bouwmeester gids: Samen wonen ontwerpen. Geraadpleegd op 5 mei 2024, van <https://vlaamsbouwmeester.be/nl/publicaties/bouwmeester-gids-samen-wonen-ontwerpen>
- Vlaamse Ouderenraad. (z.d.) *93.000 meer alleenwonende ouderen tegen 2030*. <https://www.vlaamse-ouderenraad.be/onderzoek/welzijn-gezondheid-en-zorg/93000-meer-alleenwonende-ouderen-tegen-2030>
- Vlaanderen. (z.d. a). *Gemeenschappelijk wonen*. <https://www.vlaanderen.be/nieuwe-woonvormen/gemeenschappelijk-wonen>
- Vlaanderen. (z.d. b) *Nieuwe woonvormen*. www.vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/nieuwe-woonvormen> Proefomgeving experimentele woonvormen. (z.d.). www.vlaanderen.be. <https://www.vlaanderen.be/nieuwe-woonvormen/proefomgeving-experimentele-woonvormen>
- Walker, A. (2005). A European perspective on quality of life in old age. *European Journal of Ageing*, 2(1), 2–12. <https://doi.org/10.1007/s10433-005-0500-0>

- Warner, E., Sutton, E., & Andrews, F. (2020). Cohousing as a model for Social Health: A scoping review. *Cities & Health*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/23748834.2020.1838225>
- Weeks, L. E., Bigonnesse, C., McInnis-Perry, G., & Dupuis-Blanchard, S. (2019). Barriers Faced in the Establishment of Cohousing Communities for Older Adults in Eastern Canada. *Journal Of Aging And Environment*, 34(1), 70–85.
<https://doi.org/10.1080/02763893.2019.1627267>
- West, K., Hudson, J., Izuhara, M., Fernández Arrigoitia, M., Felstead, A., Scanlon, K., Porteus, J. and Smith, R. (2024). *Collaborative Housing and Innovation in Care (CHIC)*. https://bpb-eu-w2.wpmucdn.com/blogs.bristol.ac.uk/dist/2/769/files/2024/01/CHIC-report_final-20-Jan-2024-86e33d7c4169e7c7.pdf
- Williams, J. (2008). Predicting an American future for cohousing. *Futures*, 40(3), 268–286. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2007.08.022>

Bijlagen

Bijlage 1: Oproepingsbrief verantwoordelijke/huis

Mesure d'impact

Destinataires : les membres des maisons Abbeyfield.

Introduction du sujet : mesure d'impact

Nous sommes convaincus que le mode de vie Abbeyfield favorise un vieillissement en bonne santé globale (physique, mentale et sociale), par le maintien de l'autonomie, de la participation active et du lien social,

C'est notre conviction et la raison pour laquelle nous nous engageons mais nous avons régulièrement des questions par rapport à l'impact de ce mode de vie et nous avons beaucoup de belles histoires à raconter. Pourtant il nous manque une objectivation des données :

Pour qui voulons-nous faire cette étude ?

- Les candidats habitants, mieux éclairés sur leur choix,
- Les pouvoirs publics subsidants, motivés à nous soutenir,
- Les instances législatives, pour faire évoluer les règlements et favoriser les modes participatifs dans l'habitat,
- Les Investisseurs, les bailleurs sociaux, pour participer à la mise en place de nouvelles maisons,
- Et in fine nous aussi, habitants, bénévoles, employés.

Intérêt pour toutes les parties :

Au sein des CA's on en parle depuis longtemps. Maintenant qu'il y a 10 et bientôt 12 maisons, nous ressentons le besoin de confirmer nos convictions et de trouver suffisamment de moyens pour continuer à soutenir tant le développement de nouvelles maisons que les maisons existantes. Nous sommes convaincus que lorsque nous serons à même de prouver objectivement notre impact, cela nous mettra en meilleure position pour mobiliser des ressources (humaines, financières et autres)

Avec quelques personnes, nous avons pris l'initiative de contacter deux groupes universitaires (VUB et UCLouvain). Nous voudrions mettre quelque chose en place en collaboration avec différents acteurs au sein d'Abbeyfield.

L'idée est, entre janvier 2024 et mai 2024,

- De recueillir les données existantes au sein des maisons,
- De mettre en place un outil pratique et durable qui permet de faire le suivi des expériences de la vie en maisons Abbeyfield,
- D'analyser les résultats et de rédiger des conclusions.

L'idée est d'utiliser une **méthode participative** entre les différents acteurs : habitants, structure Abbeyfield et les académiques.

Concrètement il y a plusieurs pistes :

- Pour la première phase de recueillement de données, nous proposons d'avoir une personne de contact par maison qui pourra aider l'étudiante à trouver les réponses aux questions statistiques. Cette étudiante aura une grille pour ce recueil de données
 - Timing : janvier 2024
- Pour la mise en place de l'outil de mesure durable, nous faisons un appel aux habitants intéressés à participer à cette co-création : mise en place du questionnaire et du processus. Nous prévoyons un atelier de préparation fin janvier, et proposons le vendredi 26/01/2024 à 14h.

Au mois de février ou mars : l'étudiante passera dans les différentes maisons pour un atelier « mesure d'impact » avec les habitants. Plus d'infos vous parviendront suite à la co-création de l'outil. Nous prévoyons de pouvoir faire un retour vers vous cet été après analyse des données et rédaction d'un rapport.

S'il devait il y avoir des questions ou des besoins de clarifications, faites le nous savoir et nous organiserons une réunion en ligne pour y répondre. L'adresse de contact est « impact@abbeyfield.be »

Qui sommes « nous » :

- Pour Abbeyfield : Charlotte Hanssens, Benedicte De Vuyst et François Verhulst, avec le support des différentes structures d'Abbeyfield.
- Pour la VUB : An-Sofie Smetcoren, ...
- Pour l'UCLouvain : Thérèse Van Durme accompagnée d'une personne encore à préciser.

Inleiding tot het onderzoek: Impact Meting

Wij geloven sterk dat het Abbeyfieldwonen bijdraagt tot het verhogen van de levenskwaliteit: het hebben van een doel, sterke sociale banden, in controle zijn en betrokken zijn, dragen bij tot een gezonde oude dag.

Deze overtuiging vormt de kern van ons engagement. Echter, ondanks de vele positieve verhalen missen we nog steeds objectieve gegevens om de impact van dit wonen te kwantificeren.

Doelgroep van het onderzoek

- Kandidaat-bewoners zullen beter geïnformeerd worden over hun keuzemogelijkheden.
- Overheden worden aangemoedigd om ons te ondersteunen.
- Wetgevende instanties worden aangemoedigd om regelgeving te laten evolueren en cohousing te stimuleren.
- Potentiële investeerders sensibiliseren over de impact op deze woonvorm.
- En uiteindelijk, *wijzelf*, de bewoners, vrijwilligers en medewerkers.

Voordelen voor alle betrokkenen:

Na 10j ijveren en binnenkort 12 huizen in België voelen we de behoefte om onze overtuigingen te bevestigen en voldoende middelen te vinden om zowel de ontwikkeling van nieuwe als bestaande huizen te ondersteunen. Objectieve bewijzen van onze impact zullen ons in een betere positie brengen om menselijke, financiële en andere middelen te mobiliseren.

Stappen voor het onderzoek:

In de laatste maanden hebben we contact opgenomen met twee universitaire groepen (VUB en UCLouvain) om in samenwerking met verschillende partijen binnen Abbeyfield een impactmeting op te zetten.

Tussen januari 2024 en mei 2024 willen we:

- Bestaande gegevens van de woningen verzamelen: er is reeds heel wat data aanwezig in de huizen.
- Een praktisch en duurzaam instrument ontwikkelen om levenservaringen in de Abbeyfield-woningen te volgen.
- De resultaten analyseren en conclusies trekken.

We streven naar **een participatieve aanpak** waarbij bewoners, Abbeyfield-structuur en academici betrokken zijn.

Praktische aspecten en tijdslijn:

- Januari 2024 - Voor de eerste fase van dataverzameling stellen we voor om per huis één contactpersoon te hebben die de student kan helpen bij het beantwoorden van statistische vragen aan de hand van een excelbestand.
- Voor het opzetten van een gebruiksvriendelijk meetinstrument roepen we geïnteresseerde bewoners op om deel te nemen aan co-creatieve sessie op vrijdag 26/01/2024 om 14u.
- In februari of maart zullen studenten verschillende huizen bezoeken voor een workshop "impactmeting" met de bewoners. Zodra het instrument is ontwikkeld, ontvangt u meer informatie.
- In mei zal de analyse van de data rond zijn en in de zomer koppelen we terug met de resultaten.

Heb je vragen?

Laat het ons weten, en we organiseren graag een (online) bijeenkomst om deze te beantwoorden. Het contactadres is impact@abbeyfield.be.

Wie zijn wij?

- Voor Abbeyfield: Charlotte Hanssens, Benedicte De Vuyst en François Verhulst, met de steun van verschillende Abbeyfield-structuren.
- Voor de VUB: An-Sofie Smetcoren (assistent professor), Britt Hessels (thesisstudente) en Ariane Van Bellinghen (doctoraatsstudente)
- Voor de UCLouvain: Thérèse Van Durme (professor), vergezeld van een nog nader te bepalen persoon.

Bijlage 2: Template vragenlijst per huis (NL)

XXX (naam Abbeyfieldhuis)

Vragenlijst ingevuld door	
Datum	

BASISINFO HUIS	
1. Adres Abbeyfieldhuis (vul in)	
2. Jaar van bewoning (vul in)	
3. Aantal woonunits beschikbaar (vul in)	
4. Aantal huidige bewoners (vul in)	
6. Welke gemeenschappelijke ruimten zijn aanwezig in het huis? (kruis aan)	☐ Keuken ☐ Leefruimte ☐ Gastenkamer(s) met extra sanitair ☐ Wasruimte ☐ Hobbyruimte ☐ Fietsenstalling ☐ Tuin/gemeenschappelijke buitenruimte ☐ Moestuin ☐ Andere:
7. Toegankelijkheid van het huis (kruis aan per stelling)	7.1 De bewoners moeten geen drempels nemen of trappen doen om het Abbeyfieldhuis te betreden. ☐ Akkoord – er zijn geen drempels om het huis te betreden ☐ Niet akkoord – er zijn wel drempels aanwezig om het huis te betreden
	7.2 Er is een lift beschikbaar ☐ Ja ☐ Neen
	7.3 De toegangsdeur van het Abbeyfieldhuis is minstens 90cm breed ☐ Ja ☐ Neen

	7.4 De binnendeuren van het Abbeyfieldhuis zijn minstens 90cm breed ☐ Ja, alle binnendeuren werden hierop voorzien ☐ Neen, maar wel enkele binnendeuren voldoen hieraan ☐ Neen, hier werd geen rekening mee gehouden
	7.5 Zijn de gemeenschappelijke ruimtes rolstoeltoegankelijk? ☐ Ja ☐ Neen
	7.6 Zijn de woonunits rolstoeltoegankelijk? ☐ Ja, ze zijn allemaal rolstoeltoegankelijk ☐ Enkele woonunits zijn rolstoeltoegankelijk maar niet allemaal ☐ Neen
Andere opmerkingen over inrichting/toegankelijkheid van het Abbeyfieldhuis	

Aanwezigheid van voorzieningen in de buurt	
Dagelijkse voorzieningen	<i>Kruis aan welke voorzieningen op wandelafstand (500m) van de Abbeyfieldwoning aanwezig zijn.</i> ☐ Bakker ☐ Slager ☐ Groentenwinkel ☐ Kruidenier of superette ☐ Supermarkt ☐ Apotheker ☐ Bank of bankautomaat ☐ Postkantoor/postbus

Openbaar vervoer	<i>Kruis aan welke voorzieningen op wandelafstand van de Abbeyfieldwoning aanwezig zijn.</i> ☐ Bushalte ☐ Tram of metro-halte ☐ Treinstation
Vrijtijdsvoorzieningen	<i>Kruis aan welke voorzieningen op wandelafstand van de Abbeyfieldwoning aanwezig zijn.</i> ☐ Groenvoorziening (vb. park, speelplein) ☐ Cultureel centrum / Theater ☐ Sportvoorziening zoals een sporthal of zwembad ☐ Café ☐ Buurt- of wijkcentrum ☐ Bibliotheek

Organisatie van transport in het Abbeyfieldhuis	
Is er een deelauto-programma?	☐ Ja ☐ Indien ja, over hoeveel deelauto's gaat het? ☐ Indien ja, wanneer werd dit opgestart? ☐ Voorlopig niet, maar er is interesse onder de bewoners ☐ Neen
Hoeveel persoonlijke auto's zijn er in gebruik (niet deelauto's)?	
Hoeveel fietsen zijn er aanwezig?	Ongeveer fietsen worden actief gebruikt Worden de fietsen onder de bewoners gedeeld: ☐ Ja ☐ Neen

Info huidige bewoners

In de tabel hieronder verzamelen we basisinfo per bewoner, deze tabel heeft enkel betrekking op huidige bewoners. We willen hierbij de data anoniem houden en vragen daarom enkel naar de naam-initialen van de huidige bewoners. Bijvoorbeeld, zo wordt Sofie De Smet bijvoorbeeld ingevuld als SDS. Deze initialen worden nadien door de onderzoekers verwijderd uit de tabel en worden nu enkel gebruikt om verwarring te voorkomen bij het invullen van de tabel.

	Initialen bewoner (deze kolom w nadien verwijderd)	Geboorte-datum (enkel jaartal XXXX)	Geslacht M/V/X	Nationaliteit, indien dubbele nationaliteit dan graag beiden.	Burgerlijke staat: alleenstaand, getrouwd, weduwe/weduwnaar, gescheiden, of andere leefsituatie?	Financiële Bijdrage van de bewoner tot het Abbeyfieldhuis in €	Datum intrede (dd/mm/jj)	Postcode woning voor verhuis naar Abbeyfieldhuis
B1								
B2								
B3								
B4								
B5								
B6								
B7								
B8								
B9								
B10								
B11								

Info ex-bewoners

In de tabel hieronder verzamelen we basisinfo over ex-bewoners. We willen hierbij de data anoniem houden en vragen daarom enkel naar de naam-initialen van de ex-bewoner. Bijvoorbeeld, zo wordt Sofie De Smet bijvoorbeeld ingevuld als SDS. Deze initialen worden nadien door de onderzoekers verwijderd uit de tabel en worden nu enkel gebruikt om verwarring te voorkomen bij het invullen van de tabel. De laatste kolom verwijst naar 'redenen voor verhuis uit de Abbeyfieldwoning' waarbij volgende antwoorden mogelijk zijn, het volstaat om het cijfer in het hokje te plaatsen:

1. Overlijden
2. Omwille van gezondheidsredenen
3. Het project beantwoorde niet aan de verwachtingen van de bewoner
4. Omwille van een partner waarmee men is gaan samenwonen
5. Ten gevolge van een conflict in het huis
6. Andere reden – dan mag je deze eventueel verduidelijken

	Initialen bewoner (deze kolom w nadien verwijderd)	Geboortedatum (jaartal)	Geslacht M/V/X	Nationaliteit, indien dubbele nationaliteit dan graag beiden.	Burgerlijke staat: alleenstaand, getrouwd, weduwe/weduwenaar, gescheiden, of andere leefsituatie?	Datum intrede (dd/mm/jj)	Postcode woning voor verhuis naar Abbeyfield-huis	Datum uittreden (dd/mm/jj)	Reden van vertrek
B1									
B2									

Bijlage 3: Begeleidende brief, feedback vragenlijst

Beste afgevaardigden van elk Abbeyfield huis, beste Abbeyfield bewoners,

In bijlage vinden jullie de persoonlijke vragenlijst over het “Abbeyfield samenwonen” die de studente Educatiewetenschappen, Britt Hessels, heeft opgesteld onder de supervisie van prof. Ann-Sofie Smetcoren.

Deze vragenlijst werd opgesteld in het kader van de impactstudie over “modern samenwonen”, die de VUB, onder leiding van professor Smetcoren, zal uitvoeren op vraag van Abbeyfield België.

Alle bewoners van alle Abbeyfieldhuizen zullen worden uitgenodigd om deze vragenlijst in te vullen. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk bewoners hieraan meewerken zodat de stem van elkeen kan vertaald worden in de statistieken.

Het invullen van de vragenlijst gebeurt anoniem. Jullie antwoorden zijn belangrijk, en niet wie wat antwoordt. Jullie antwoorden zullen, naar de buitenwereld toe, gebundeld worden per regio (Vlaanderen, Brussel en Wallonië) en enkel voor intern gebruik voor Abbeyfield (jullie), ook per huis.

De statistieken en de conclusies van de bevraging hebben als doel:

- 1) subsidies te bekomen bij overheids- en andere instanties;
- 2) nieuwe kandidaat-bewoners warm te maken voor het “Abbeyfield samenwonen”;
- 3) data te verschaffen aan de overheid teneinde het opstellen van een juridisch kader te stimuleren.

Wat punt 3 betreft, heeft professor Smetcoren ons bevestigd dat er momenteel veel interesse is bij de overheid over alle verschillende “moderne woonvormen” voor senioren. Zij volgt dit van heel dichtbij op. De Abbeyfield woonvorm is uniek en jullie informatie is heel waardevol om deze woonvorm mee op de kaart te zetten.

Bij voorbaat dus een heel warme dank voor jullie tijd en medewerking.

De algemene conclusies van alle ingevulde vragenlijsten zullen jullie in de loop van augustus 2024 ontvangen. We hebben de intentie om hiervoor een “Abbeyfield-dag/ barbecue” te organiseren. Meer nieuws hierover volgt nog.

Concreet vragen we jullie, vandaag, om de vragenlijst te overlopen en ons te laten weten:

- of jullie de vragen duidelijk vinden? Zo niet: welke niet en waarom?
- andere opmerkingen? Zouden jullie bepaalde vragen schrappen? Zo ja: welke?

Dank om jullie vragen en opmerkingen te bundelen in jullie mail, als volgt: het nummer van de vraag, gevolgd door jullie vraag of opmerking of mededeling dat deze vraag mag geschrapt worden.

Graag ontvangt Britt jullie feed-back **tegen volgende week woensdagavond 3 april, ten laatste**. Op die manier kan zij de vragenlijst nog bijwerken tegen de data van 10 en 11 april wanneer zij jullie huis zal bezoeken samen met Charlotte of Bénédictie.

Hartelijk dank en warme groet,

Charlotte en Bénédictie (Abbeyfield Vlaanderen)

Pilootonderzoek naar de Impact van Wonen in een Abbeyfield-project

Bijlage 4: Finale versie vragenlijst (NL)

Abbeyfield België wil graag onderzoeken welke **impact & meerwaarde** het wonen in een **Abbeyfield woning heeft voor het individu maar ook voor de bredere samenleving**. Hiervoor worden verschillende onderzoeksacties ondernomen, waaronder de bevraging van alle huidige bewoners van een Abbeyfieldwoning. Voor dit pilootonderzoek wordt samengewerkt met onderzoekers van de onderzoeksgroep Society & Ageing Research Lab van de Vrije Universiteit Brussel (thesisstudente Britt Hessels, dra. Ariane Vanbellinghen, prof. dr. An-Sofie Smetcoren). De doelstelling is dat deze vragenlijst na evaluatie kan uitmonden in een jaarlijkse/tweejaarlijkse bevraging. Het doel van deze individuele vragenlijst is om de ervaringen van Abbeyfield-bewoners in kaart te brengen, hierbij staan naar het bevragen van een aantal persoonskenmerken, volgende thema's centraal: gezondheid & welzijn, goed nabuurschap, participatie, sociale relaties, langer goed leven, wonen in Abbeyfield.

Toestemming tot gebruik van data

Deelname aan dit onderzoek houdt in dat u een individuele vragenlijst invult, om uw ervaring rond wonen in een Abbeyfieldwoning te delen. De informatie die gedeeld wordt zal nadien anoniem verwerkt worden. U moet weten dat alle betrokken onderzoekers **een vertrouwelijkheidsplicht** hebben ten aanzien van de verzamelde gegevens. Dit betekent dat bijvoorbeeld in de context van een publicatie, nooit uw naam of andere gegevens vermeld zullen worden die u zouden kunnen identificeren. Er worden ook nooit individuele resultaten gepubliceerd. Er worden enkel (persoons)gegevens verzameld waarvoor u de uitdrukkelijke toestemming hebt gegeven. Indien u vragen heeft betreffende het onderzoek, dan kan u contact opnemen met hoofdonderzoeker prof. dr. An-Sofie Smetcoren (ansofie.smetcoren@vub.be of via 0494647658) of hoofdcoördinator van dit onderzoek Charlotte Hanssens (charlotte.hanssens@abbeyfield.be of via XXX).

Uw deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Indien gewenst kan de thesisstudente Britt Hessels u tijdens het invullen van deze vragenlijst de nodige ondersteuning bieden, maar u kan de vragenlijst ook volledig zelfstandig invullen. U bent tot niets verplicht, uw deelname is geheel vrijwillig. Voordat u akkoord gaat om aan deze studie deel te nemen, vragen wij u om kennis te nemen van wat deze studie zal inhouden, zodat u een welbewuste beslissing kunt nemen. Dit wordt een "Informed consent" genoemd.

Indien u de vragenlijst wenst in te vullen, dient u op de volgende paring te geven voor een aantal zaken.

Ik ondergetekende, _____ ,
verklaar hierbij dat ik, als participant aan een onderzoek van de Vrije Universiteit Brussel:

- (1) Ben geïnformeerd over het onderzoek. Op elk ogenblik heb ik de mogelijkheid om bijkomende informatie te krijgen.
- (2) Totaal vrijwillig deelneem aan het onderzoek, door een enquête in te vullen.
- (3) De toestemming geef aan de onderzoekers en Abbeyfield België om mijn resultaten op anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren voor verschillende onderzoeks- en valorisatiedoeleinden. Mijn naam wordt daarbij niet gepubliceerd en de vertrouwelijkheid van de gegeven worden gewaarborgd.
- (4) Weet dat ik elk moment kan stoppen met het invullen van de enquête.
- (5) Ervan op de hoogte ben dat ik een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen.

Gelezen en goedgekeurd te(plaats) op
..... (datum)

Handtekening van participant:

Socio-demografische gegevens

1. Postcode? (vul in a.u.b.)

2. In welk jaar ben je geboren? (vul in a.u.b.)

3. Ben je ... ? (vul in a.u.b.)

1. Man	
2. Vrouw	
3. Andere:(vul in)	

4. Welke nationaliteit heb je? (vul in a.u.b.)

1. Belg	
2. Andere: (niet Belg of dubbele nationaliteit, ...)(vul in)	

5. In welk land ben je geboren (vul in a.u.b.)?

1. België	
2. Andere:(vul in)	

6. Wat is de hoogste opleiding die je hebt afgerond? (kruis aan a.u.b.)

1. Geen afgeronde opleiding		6. Hoger beroepsonderwijs	
2. Lager onderwijs		7. Hoger technisch onderwijs	
3. Lager beroepsonderwijs		8. Hogere humaniora	
4. Lager technisch onderwijs		9. Hoger niet-universitair onderwijs	
5. Lagere humaniora		10. Universitair onderwijs	

7. Burgerlijke staat: (kruis & vul aan a.u.b.)

1.	Gehuwd		Sinds...
2.	Nooit gehuwd		
3.	Gescheiden		Sinds...
4.	Samenwonend		Sinds...
5.	Weduwe(naar) / partner overleden		Sinds...

8. Wat is je huidige beroepsstatus? (kruis aan a.u.b.)

1. Werkend		
2. Werkzoekend		Sinds...
3. Gepensioneerd		Sinds...

9. In welke van de categorieën valt het netto maandinkomen van jouw huishouden op dit moment? (kruis aan a.u.b.).

(de som van jouw pensioen en alle andere inkomsten, ook uit onroerende goederen)
(Indien samenwonend met jouw partner: ook de inkomsten van jouw partner bijtellen)
(Indien Alleenstaand: persoonlijk beschikbaar maandinkomen)

1. Tussen 500 en 999 euro (20 000 en 39 999 bef)	
2. Tussen 1 000 en 1 499 euro (40 000 en 59 999 bef)	
3. Tussen 1 500 en 1 999 euro (60 000 en 79 999 bef)	
4. Tussen 2 000 en 2 499 euro (80 000 en 99 999 bef)	
5. Tussen 2 500 en 3 999 euro (100 000 en 159 999 bef)	
6. Tussen 4 000 en 4 999 euro (160 000 en 199 999 bef)	
7. Meer dan 5 000 euro (200 000 bef)	

10. Hoe komt jouw huishouden rond met het totale huishoudinkomen? (kruis slechts één vak aan a.u.b.)

1. Zeer moeilijk		4. Eerder gemakkelijk	
2. Moeilijk		5. Gemakkelijk	
3. Eerder moeilijk		6. Zeer gemakkelijk	

Wonen in Abbeyfield

11. Wanneer ben je verhuisd naar een Abbeyfieldhuis? (vul een maand en jaartal in a.u.b.)

..... Maand
.....Jaar

Bijkomende vraag (kruis aan)

1. Ik woon minder dan 6 maanden in een Abbeyfield huis	
2. Ik woon langer dan 6 maanden in een Abbeyfield huis	

12. In welk type woning woon je in het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Appartement met één slaapkamer	
2. Appartement met twee slaapkamers	
3. Andere: namelijk ...	

13. Hoe heb je Abbeyfield leren kennen? (kruis aan a.u.b.- meerdere opties mogelijk)

1. Via familie of vrienden of kennissen die er wonen of hebben gewoond.	
2. Door online op zoek te gaan en zo informatie op internet/ sociale media gevonden	
3. Via lokale evenementen, open dagen of informatiebijeenkomsten	
4. Door deel te nemen aan gemeenschapsactiviteiten	
5. Via andere bronnen, namelijk:(specificeer)	

14. Heb je in het verleden ook andere woonvormen overwogen? (kruis aan a.u.b. – meerdere opties mogelijk)

	1. Ja	2. Neen
1. Duplex/ Kangoeroewonen		
2. Zorgwonen		
3. Intergenerationeel Wonen		
4. Woongroepen/ Woongemeenschappen		
5. Andere Cohousingprojecten		
6. Andere: namelijk		

15. Had je het gevoel voldoende op de hoogte te zijn wat het woonproject inhield voordat je verhuisde naar een Abbeyfieldwoning? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeker niet	2. Eerder niet	3. Neutraal	4. Eerder wel	5. Zeker wel

16. Wat zijn de belangrijkste redenen waarom je besloten hebt jouw vorige woning te verlaten en naar een Abbeyfieldwoning te verhuizen? (kruis voor elke reden een antwoord aan)

		1. Mee oneens	2. Niet helema al mee eens	3. Neutraa l	4. Mee eens	5. Sterk mee eens
(Fysieke) Gezondheid						
1.	Mijn vorige woning was onaangepast aan mijn fysieke noden					
2.	Ik zocht een nieuwe woning vanwege gezondheidsproblemen					
3.	Ik anticipeerde een verhuis alvorens mogelijke gezondheidsproblemen zouden voorkomen					
Sociale relaties						
4.	Ik was op zoek naar meer nabijheid van familie en vrienden					
5.	Ik had behoefte aan meer sociale contacten					
6.	Ik wou een woonvorm met gemeenschappelijke activiteiten met burens					
7.	Ik was op zoek naar een solidaire woonvorm (waar wederzijdse steun aanwezig is)					
8.	Ik zocht een nieuwe woning omdat ik niet afhankelijk wou worden van kinderen					
9.	Ik kende reeds iemand in het Abbeyfieldhuis					

10.	Ik was opzoek naar een nieuwe samenlevingsvorm met anderen					
		1. Nee oneens	2. Niet helema al mee eens	3. Neutraa l	4. Mee eens	5. Sterk mee eens
Huisvesting						
11.	Door verandering in gezinssituatie was ik opzoek naar een nieuwe woning (verhuizing, samenwonen met je partner, scheiding, sterfgeval, pensioen, etc.)					
12.	Ik had interesse in (senior) cohousing					
13.	Doordat mijn vorige woning te groot was ging ik op zoek naar een nieuwe, kleinere woning					
14.	Ik was opzoek naar een woning met meer comfort dan mijn vorige woning					
15.	Ik was gedwongen te vertrekken door mijn huisbaas (persoonlijke bezetting, werken, overlijden, huurcontract niet verlengd, etc)					
16.	Ik zocht een nieuwe woning omdat er teveel onderhoud was aan mijn vorige woning					
17.	Ik was op zoek naar een woning met een buitenruimte (terras, tuin)					
De buurt						
18.	Ik ervaarde gevoelens van onveiligheid in mijn vorige buurt					

19.	Ik was op zoek naar een meer aangename buurt					
20.	Ik was op zoek naar een woning in de nabijheid van diensten (vb. apotheek, bank, gemeentehuis, etc.)					
21.	Ik was op zoek naar een woning in de nabijheid van praktische voorzieningen (vb. winkel, bakker, slager, etc.)(bank, winkel,...)					
		1. Mee oneens	2. Niet helemaal mee eens	3. Neutraal	4. Mee eens	5. Sterk mee eens
22.	Ik was op zoek naar een woning in de nabijheid van vrijetijds-voorzieningen (vb. restaurant, cultuurhuis, sportvoorzieningen, etc.)					
23.	Ik zocht een nieuwe woning om minder afhankelijk te zijn van de auto					
Financieel						
24.	Ik was op zoek naar een nieuwe woning omdat mijn inkomen veranderd was					
25.	Ik zocht een nieuwe woning vanuit financiële overwegingen					
26.	Geen van de bovenstaande redenen (1 tot 25) waren belangrijk voor mij om te verhuizen naar een Abbeyfieldhuis					
	Was er nog een andere reden? Specificeer aub:					

17. Hoe belangrijk vond je volgende aspecten bij de beslissing om naar een Abbeyfieldhuis te verhuizen? (kruis aan a.u.b.)

		1. Helemaal niet belangrijk	2. Niet Belangrijk	3. Neutraal	4. Belangrijk	5. Uiterst belangrijk
1.	Sociale interactie en gemeenschapsgevoel					
2.	Toegang tot gedeelde voorzieningen en diensten.					
3.	Zorg en ondersteuning binnen handbereik.					
4.	Mogelijkheid tot gezamenlijke activiteiten en evenementen					
5.	Buffer tegen eenzaamheid en sociaal isolement					
		1. Helemaal niet belangrijk	2. Niet Belangrijk	3. Neutraal	4. Belangrijk	5. Uiterst belangrijk
6.	Gevoel van veiligheid en beveiliging in een gedeelde omgeving					
7.	Verlangen naar een meer ondersteunende en inclusieve woongemeenschap					
8.	Gezamenlijke besluitvorming en participatie in de gemeenschap.					
9.	Levensstijl gericht op duurzaamheid en milieubewustzijn					
10.	Proactieve benadering van gezondheids- en welzijnszorg.					
1.	Was er nog een andere reden die je wil delen (Vul aan a.u.b.):					
1.						

18. Wat was de reactie van jouw omgeving (familie, vrienden die dus niet in een Abbeyfieldhuis wonen) op je intrede in de Abbeyfieldwoning? (kruis aan a.u.b.)

1. Uiterst negatief	2. Negatief	3. Neutraal	4. Positief	5. Uiterst positief

19. Welk vervoersmiddel gebruik je het meest voor activiteiten buiten de Abbeyfieldwoning? (kruis aan a.u.b.)

	1. Nooit	2. Maandelijks	3. Wekelijks	4. Bijna dagelijks
1. Auto				
2. Openbaar vervoer (bus, trein, metro)				
3. (Elektrische) Fiets				
4. Te voet				
5. Vervoer georganiseerd privé of door publieke diensten (vb. vrijwilligers, mindermobiele centrale)				
6. Andere, zo ja welke?				

20. In welke mate is er ruimte voor privacy in jouw Abbeyfieldhuis?

1. Helemaal geen privacy	2. Weinig privacy	3. Neutraal	4. Voldoende privacy	5. Veel privacy

21. Hoe waarschijnlijk is het dat je het wonen in een Abbeyfieldhuis zou aanbevelen aan anderen? (kruis één aan a.u.b.)

1. Zeer onwaarschijnlijk	2. Onwaarschijnlijk	3. Neutraal	4. Waarschijnlijk	5. Zeer waarschijnlijk

22. Zou je de keuze naar een Abbeyfieldwoning vandaag de dag, met jouw ervaringen, opnieuw maken? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer onwaarschijnlijk	2. Onwaarschijnlijk	3. Neutraal	4. Waarschijnlijk	5. Zeer waarschijnlijk

23. Wat is jouw algemene ervaring rond het wonen in een Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Uiterst negatief	2. Negatief	3. Neutraal	4. Positief	5. Uiterst positief

Indien je graag nog iets kwijt wil over dit thema, dan mag je dit hieronder noteren.

Gezondheid en welzijn

24. Heeft jouw gezondheidstoestand je beperkt in de volgende activiteiten en zo ja, hoe lang al? (kruis elk item aan a.u.b.)

	1.	2.	3.	4.
	Langer dan 3 maand	3 maand of korter	Helemaal niet beperkt	De beperking is niet constant, maar sporadisch aanwezig
1. Zeer inspannende activiteiten zoals optillen van zware voorwerpen,...				
2. Minder inspannende activiteiten (vb. boodschappen dragen)				
3. Een heuvel oplopen of enkele trappen lopen				
4. Buigen, tillen of bukken				
5. Een blokje stappen				

6. Eten, aankleden, douchen, een bad nemen of naar het toilet gaan				
7. Huishoudelijke karweitjes				
8. Sociale activiteiten (vb. op bezoek gaan bij vrienden of familie)				

25. Bij welke onderstaande taken heb je hulp nodig? Indien je hulp nodig hebt, is deze hulp voldoende? (kruis aan a.u.b.)

	Hier ontvang ik hulp voor: kruis aan indien van toepassing	Is de hulp voldoende?	
		ja	Nee
1. Jouw persoonlijke verzorging, zoals wassen, aankleden, haar kammen,			
2. Jouw huishouden, zoals koken, poetsen, ...			
3. Jouw persoonlijke verplaatsingen, zoals bed naar zetel, te voet, auto, ...			
4. Administratie en financieel beheer, zoals bankoverschrijvingen, post beheren, budget beheren, ...			
5. Sociaal gezelschap en steun en toeverlaat, zoals bezoek ontvangen			
6. Boodschappen doen			
7. Klusjes, zoals in je woning (iets ophangen, installeren, repareren,...)			
8. Oppas/toezicht			
9. Anderen, namelijk:			

26. Indien je hulp ontvangt, hoeveel uren hulp ontvang je per week? (vul in a.u.b.)
.....uren/ week

27. Heb je meer/minder hulp/ondersteuning nodig dan voordat je in het Abbeyfieldhuis woonde? (Kruis aan a.u.b.)

1. Sinds ik in een Abbeyfieldwoning woon heb ik meer hulp nodig	
2. Mijn situatie is hetzelfde gebleven	
3. Sinds ik in een Abbeyfieldwoning woon heb ik minder hulp nodig	

28. Beoordeel de evoluties in onderstaande situaties sinds jouw intrede in het Abbeyfieldhuis. (kruis aan a.u.b.)

	1. Veel verslechterd	2. Enigszins verslechterd	3. Neutraal	4. Eerder verbeterd	5. Veel verbeterd
1. Hoe zou je jouw mentaal welzijn beoordelen sinds jouw intreden in het Abbeyfieldhuis?					
2. Hoe zou je jouw lichamelijke gezondheid beoordelen sinds jouw intreden in het Abbeyfieldhuis?					
4. Hoe zou je jouw mobiliteit en zelfredzaamheid beoordelen sinds jouw intreden in het Abbeyfieldhuis?					
5. Hoe zou je jouw sociaal welzijn beoordelen sinds jouw intreden in het Abbeyfieldhuis?					

29. Welke elementen binnen het Abbeyfieldhuis dragen bij aan jouw gevoel van zelfredzaamheid? (Kruis elk item aan indien relevant)

	1. Helemaal niet	2. Een beetje	3. Neutraal	4. Tamelijk veel	5. Heel veel
1. Gemeenschappelijke voorzieningen					
2. Sociale ondersteuning van medebewoners					
3. Toegankelijkheid van het Abbeyfieldhuis					
4. Toegankelijkheid van uw appartement					
5. Gezamenlijke maaltijden					
6. Gedeelde verantwoordelijkheid voor taken					
7. Toegankelijkheid van Abbeyfield House in het algemeen.					
8. Overige (specificeer:)					

Indien je graag nog iets kwijt wil, dan mag je dit hieronder noteren.

Goed nabuurschap

30. Op een schaal van 1 tot 5, hoe zou je de kwaliteit van jouw relatie met jouw medebewoners beoordelen? (kruis aan a.u.b.)

1. Uiterst negatief	2. Negatief	3. Neutraal	4. Positief	5. Uiterst positief

31. Hoeveel medebewoners heb je waar je een goede relatie mee hebt? (vul in a.u.b.)

32. In hoeverre voel je je ondersteund door jouw medebewoners in het dagelijks leven? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet ondersteund	2. Niet ondersteund	3. Neutraal	4. Ondersteund	5. Uiterst ondersteund

33. In welke mate voel je je comfortabel om hulp te vragen aan jouw medebewoners wanneer dat nodig is? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet comfortabel	2. Niet helemaal comfortabel	3. Neutraal	4. Comfortabel	5. Uiterst comfortabel

34. Op een schaal van 1 tot 5, hoe zou je de communicatie met jouw medebewoners beoordelen? (kruis aan a.u.b.)

1. Heel slecht	2. Slecht	3. Neutraal	4. Goed	5. Zeer goed

35. Hoe vaak heb je de afgelopen maand samengewerkt met jouw medebewoners bij gemeenschappelijke taken of projecten? (kruis aan a.u.b.)

1. Nooit	2. Zelden	3. Af en toe	4. Vaak	5. Zeer vaak

36. Hoe goed vind je dat men problemen in het algemeen (vb. huishoudelijke problemen zoals vaatwasser die stuk is, sorteren van afval) oplost binnen het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Heel slecht	2. Slecht	3. Neutraal	4. Goed	5. Zeer goed

37. In hoeverre ben je het eens/oneens met volgende stellingen? (kruis aan a.u.b.)

	1. Niet mee eens	2. Niet helemaal mee eens	3. Neutraal	4. Grotendeels mee eens	5. Helemaal mee eens
1. Sinds het begin van het Abbeyfield-project heb ik de gelegenheid gehad om een relatie van wederzijdse steun en solidariteit op te bouwen met één of meerdere deelnemers aan het Abbeyfield-project.					
2. Wonen in een Abbeyfieldhuis moedigt me aan om steun en/of wederzijdse hulp te ontwikkelen met de andere bewoners.					
3. Wanneer er zich een conflict voordoet binnen de bewonersgroep (vb. onenigheid tussen bewoners) heb ik het gevoel dat ik kan bijdragen tot het vinden van een oplossing.					
4. Wanneer er zich een conflict voordoet binnen de bewonersgroep (vb. onenigheid) heb ik het gevoel					

dat we hier als groep samen een oplossing voor zoeken.					
--	--	--	--	--	--

38. Hoe prettig vind je het over het algemeen om in jouw wijk te wonen? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet prettig	2. Eerder onprettig	3. Noch onprettig/noch prettig	4. Eerder prettig	5. Erg prettig

39. Hoe betrokken voel je je bij hetgeen in jouw wijk gebeurt? (vb. aanleg groene zone, buurtfeesten organiseren, gemeentelijke beslissingen, ...) (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet betrokken	2. Niet zo betrokken	3. Neutraal	4. Betrokken	5. Zeer betrokken

40. Wat is jouw algemene perceptie van de kwaliteit van de buurt rond het Abbeyfieldhuis? (kruis één vak aan a.u.b.)

1. Helemaal niet tevreden	2. Niet tevreden	3. Enigszins tevreden	4. Tevreden	5. Zeer tevreden

41. Hoe vind je het aanbod van diensten in jouw buurt (Schoonmaakdiensten, Persoonlijke assistentie, Zakelijke dienstverlening)? (kruis één vak aan a.u.b.)

1. Ruim onvoldoende	2. Onvoldoende	3. Gaat wel	4. Voldoende	5. Ruim voldoende

42. Heb je het gevoel voldoende geïnformeerd te zijn over hulp/dienstverleningen/financiële tegemoetkomingen? (kruis aan a.u.b.)

1. Ruim onvoldoende	2. Onvoldoende	3. Gaat wel	4. Voldoende	5. Ruim voldoende

43. Wanneer je informatie nodig hebt over hulp/dienstverleningen/financiële tegemoetkomingen, bij wie zou je als eerste te rade gaan? (kruis één vak aan a.u.b.)

1. Kind(eren)		6. OCMW	
2. Kleinkind(eren)		7. Mutualiteit	
3. Medebewoners Abbeyfield		8. Huisdokter	
4. Familie		9. Sociaal Huis	

5. Gemeente		10. Andere	
-------------	--	------------	--

44. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken? (kruis aan a.u.b.)

1 = Oneens

4 = Mee eens

2 = Niet helemaal eens

5 = Helemaal mee eens

3 = Noch mee oneens/noch mee eens

	1	2	3	4	5
1. Mensen in mijn buurt zijn bereid om hun burens te helpen					
2. Mensen in mijn buurt zijn bereid om hun medebewoners te helpen					
3. Mensen in mijn buurt zijn te vertrouwen					
4. Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen					
5. Ik ken veel mensen op wie ik kan vertrouwen					
6. Er zijn voldoende mensen met wie ik mij verbonden voel					

45. Hoe vaak kom je 's avonds op straat? (kruis aan a.u.b.)

1. Nooit	2. Één keer per maand of minder	3. Enkele keren per maand	4. Één keer per week	5. Enkele keren per week of meer

46. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken? (kruis elk item aan a.u.b.)

1 = Oneens

4 = Mee eens

2 = Niet helemaal mee eens

5 = Helemaal mee eens

3 = Noch mee oneens/noch mee eens

	1	2	3	4	5
1. Het is vandaag de dag te onveilig om 's avonds op straat te komen.					
2. Het is vandaag de dag te onveilig om kinderen alleen op straat te laten.					
3. Ik kom nog weinig alleen buiten omdat ik schrik heb overvallen en bestolen te worden.					
4. 's Avonds moet je op straat extra voorzichtig zijn.					
5. De laatste 10 jaar zijn de straten onveiliger geworden.					

6. 's Avonds en 's nachts doe ik de deur niet open als er gebeld wordt.					
7. In deze tijd is een alarmsysteem geen overbodige luxe.					
8. Als ik op vakantie ga, durf ik mijn huis niet onbewaakt achter te laten.					
9. Sinds ik verhuisd ben naar een Abbeyfieldwoning voel ik me veiliger in mijn woning.					
10. Sinds ik verhuisd ben naar een Abbeyfieldwoning voel ik me veiliger in de buurt waar ik woon.					
11. Over het algemeen vertrouw ik mijn medebewoners om op mijn appartement te letten wanneer ik weg ben.					
12. Mijn medebewoners zijn bereid om hun burens te helpen.					

47. Hoe vaak help of verzorg je volgende zieke, gehandicapte of oudere familieleden, kennissen, burens of medebewoners? (kruis elk item aan a.u.b.)

1= Nooit

2= Minder dan maandelijks

3= Maandelijks

4= Wekelijks

5= (bijna) dagelijks

6= Meerdere keren per dag

	1	2	3	4	5	6
1. Man/ vrouw, partner						
2. Kind(eren)						
3. Schoonkind(eren)						
4. Kleinkind(eren)						
5. Broer(s) /zus(sen)						
6. Ouder(s)						
7. Andere familieleden						
8. Vriend(en)/ kennis(sen)						
9. Burens/ mensen uit de wijk						
10. Medebewoners Abbeyfield						
11. Andere: namelijk...						

48. In welke mate ben je bereid om (in de toekomst, moest dit nodig zijn) volgende hulptaken uit te voeren voor een medebewoner? (kruis voor elke uitspraak één hokje aan)

1= Helemaal niet bereid

2= Eerder niet bereid

3= Neutraal

4= Eerder bereid

5= Zeker wel bereid

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Huishoudelijke hulp zoals schoonmaken, koken,					

boodschappen, klusjes opknappen, ...					
2. Persoonlijke verzorging zoals hulp bij baden, douchen, aankleden, ...					
	1.	2.	3.	4.	5.
3. Medische en verpleegkundige hulp zoals klaarzetten en toedienen van geneesmiddelen, wondverzorging, ...					
4. Administratieve hulp en regelen van allerlei zaken zoals papieren invullen, afspraken maken, ...					
5. Vervoer en begeleiding bij bezoek aan arts, familie, ...					
6. Emotionele steun zoals luisteren naar verhalen, troosten, praten, ...					
7. Aanbieden van activiteiten om de ontwikkeling te stimuleren					
8. Ondersteuning geven bij het plannen van het dagelijks leven of het structureren van activiteiten					
9. 's nachts toezicht houden of oppassen					
10. Overdag toezicht houden of oppassen					
11. Andere, namelijk (vul aan)					

49. Hoe zou je de mate van belasting of impact op jouw leven beoordelen wanneer je je inzet voor het helpen van anderen binnen het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Heel belastend	2. Redelijk belastend	3. Neutraal	4. Niet belastend	5. Ik haal er voldoening uit

50. Bewoners kunnen van mening verschillen over welke hulp nodig is en wie wat doet. Hoe vaak zijn er spanningen tussen jou en een medebewoner met betrekking tot onderstaande topics: (kruis voor elke uitspraak één hokje aan)

	1. Nooit	2. Zelden	3. Soms	4. Meestal	5. Altijd
1. Het inschakelen van professionele hulp					
2. Hoe vaak er hulp verleend moet worden					
3. De verdeling van de zorgtaken tussen medebewoners					
4. In welke mate denk je dat individuen in staat zijn om onderscheid te maken tussen zelfhulp en het moment waarop professionele hulp noodzakelijk wordt?					
5. Andere, namelijk					

Indien je graag nog iets kwijt wil, dan mag je dit hieronder noteren.

Participatie

51. Hoe vaak neem je deel aan gemeenschappelijke activiteiten binnen het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

	1. Nooit	2. Één of een paar keer per jaar	3. Één of een paar keer per maand	4. Één of een paar keer per week	5. Elke dag
1. Gemeenschappelijke koffiebijeenkomsten					
2. Werkgroep, inwonersvergaderingen, ...					
3. Gemeenschappelijke maaltijden					
4. Tuinieren					
5. Sociale activiteiten zoals: filmavonden, creatieve activiteiten, muziek (zang, karaoke...)					
6. Andere gemeenschappelijke activiteiten (Welke?)					

52. Voel je je betrokken bij besluitvormingsprocessen rondom bovenstaande activiteiten binnen het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet betrokken	2. Niet zo betrokken	3. Neutraal	4. Betrokken	5. Uiterst betrokken

53. Hoe vaak woon je een bewonersraden of beslissingsprocessen bij die betrekking hebben op het beheer van het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Nooit	2. Zelden	3. Af en toe	4. Regelmatig	5. Altijd

54. Hoe ervaar je deze beslissingsmomenten, of momenten van gemeenschappelijk overleg? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer negatief	2. Negatief	3. Neutraal	4. Positief	5. Zeer positief

55. Ben je betrokken bij activiteiten buiten het Abbeyfieldhuis die gericht zijn op gemeenschapsontwikkeling? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer lage betrokkenheid	2. Lage betrokkenheid	3. Neutraal	4. Hoge betrokkenheid	5. Zeer hoge betrokkenheid

56. Op een schaal van 1 tot 5, hoe tevreden ben je momenteel met jouw leven? (kruis aan a.u.b.)

	1. Zeer ontevreden	2. Ontevreden	3. Neutraal	4. Tevreden	5. Zeer tevreden
1. Jouw betrokkenheid bij het organiseren van sociale activiteiten of evenementen binnen het Abbeyfieldhuis?					
2. Jouw betrokken bij gemeenschappelijk onderhoud en klusactiviteiten binnen het Abbeyfieldhuis?					
3. Jouw betrokken bij activiteiten buiten het Abbeyfieldhuis die gericht zijn op sociale verbinding tussen bewoners?					
4. Jouw betrokkenheid bij algemene bewonersraden of beslissingsprocessen die betrekking hebben op het beheer van het Abbeyfieldhuis?					

57. Ben je het eens met volgende stellingen? (kruis aan a.u.b.)

	1. Niet mee eens	2. Niet helemaal mee eens	3. Neutraal	4. Grotendeels mee eens	5. Helemaal mee eens
1. Ik heb een actieve rol gespeeld bij het opzetten van de Abbeyfieldwoning.					
2. Tot nu toe ben ik tevreden over mijn deelname aan georganiseerde activiteiten binnen het Abbeyfieldhuis					
3. Sinds ik bij het Abbeyfieldhuis ben komen wonen, heb ik het gevoel dat er rekening wordt gehouden met mijn mening.					
4. Ik heb het gevoel dat ik het heft in eigen handen heb.					
5. Ik heb het gevoel dat ik invloed kan uitoefenen op beslissingen en dat ik een impact kan hebben op de genomen besluiten.					

58. In welke mate participeer je aan initiatieven of activiteiten die gericht zijn op het bevorderen van een positieve sfeer en samenwerking tussen burens buiten de Abbeyfieldwoning? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer lage participatie	2. Lage participatie	3. Neutraal	4. Hoge participatie	5. Zeer hoge participatie

59. Hoe vaak beoefen je volgende activiteiten? (kruis elk item aan a.u.b.)

	1. Nooit	2. Eén of twee keer per jaar	3. Drie of meer keren per jaar	4. Eén keer per maand	5. Meerdere keren per maand	6. Wekel ijks
1. Tuinieren						
2. Boeken lezen						
3. Een opleiding of cursus volgen						
4. Herstellingen in huis						
5. Winkelen voor genoeg						
6. Naar sportevenement gaan						
7. Naar bibliotheek gaan						
8. Beeldexpressie (video, fotografie, film)						
9. Beeldende kunst (schilderen, tekenen..)						
10. Een muziekinstrument bespelen						
11. Zorg of hulp geven, zoals aan een partner, familie, vriend, buur...						
12. Andere (vul aan indien van toepassing)						

60. Welke aspecten vormen voor jou een belangrijke belemmering om vaker naar één/meerdere bovenstaande activiteiten te gaan? (kruis aan a.u.b.)

1. Geen interesse	
2. Gebrek aan tijd	
3. Tijdstip voorstelling ('s avonds)	
4. De afstand	
5. Gebrek aan eigen vervoer	
6. Gebrek aan openbaar vervoer	
7. De reservatie	
8. Financieel te duur	
9. Andere hobby's	
10. Fysieke belemmeringen	

11. Andere, namelijk	
-------------------------------	--

61. In welke mate ben je lid van volgende verenigingen? (kruis elk item aan a.u.b.)

1 = Nooit lid geweest
2 = Vroeger lid geweest

3 = Lid
4 = Bestuurslid

	1	2	3	4
1. Een milieu- of natuurvereniging				
2. Een fanclub/ supportersclub				
3. Een vereniging die gehandicapten, bejaarden, kansarmen ... helpt				
4. Een vereniging, club of band voor het beoefenen van creatieve hobby's				
5. Een hobbyclub (koken, naaien, postzegels verzamelen, wijnproeven,...)				
6. Een vrouwenbeweging (KAV, SVV, ...)				
7. Een socio-culturele vereniging (KWB, Davidsfonds, Vermeylenfonds, ...)				
8. Een sportvereniging of -club (ook wandelen, schaken,...)				
9. Een politieke vereniging of partij				
10. Een religieuze of kerkelijke vereniging (parochiaal werk,...)				
11. Een wijk- of buurtcomité, carnaval- of feestvereniging ...				
12. Een vereniging die ijvert voor internationale vrede/ontwikkeling Derde Wereld				
	1	2	3	4
13. Een vakbond, een middenstandsorganisatie, een beroepsvereniging of een organisatie van werkgevers of zelfstandigen				
14. Een gemeentelijke adviesraad/schoolraad/...				
15. Een gezinsvereniging (Gezinsbond,...)				
16. Een groepering in een plaatselijk café (sjoelbak, vogelpik, spaarkas, duiven,...)				
17. Het Rode Kruis, Vlaamse Kruis, vrijwillige brandweer,...				
18. Een vereniging voor gepensioneerden				
19. Een zelfhulpgroep				
20. Een jeugdbeweging of jeugdvereniging				
21. Andere	...			

62. Weet je van het bestaan van verenigingen van ouderen in jouw gemeente? (kruis aan a.u.b.)

1. Ja	
2. Neen	

63. Ben je lid van een vereniging van ouderen? (kruis aan a.u.b.)

1. Ja	
2. Neen	

64. Doe je vrijwilligerswerk? (kruis aan a.u.b.)

1. Ja	
2. Nee	
3. Misschien in de toekomst	
4. Vroeger, nu niet meer	

65. In onderstaande tabel staan verschillende soorten vrijwilligerswerk bij elkaar in groepen met enkele voorbeelden. Welk soort vrijwilligerswerk doe je? (kruis aan a.u.b.) (enkel invullen als je op vraag 66 'Ja' hebt geantwoord)

1. Recreatief: vb. organiseren of begeleiden van reizen/ vakantie	
2. Handenarbeid: vb. organiseren van handwerk/ knutselen	
3. Gezelschap: vb. huisbezoeken/ ziekenbezoek/ rusthuiswerking	
4. Huishoudelijk: vb. aanbieden van keukenhulp/ maaltijdhulp, het opknappen van klussen, hulp bieden bij tuinieren	
5. Vormend: vb. organiseren/ondersteunen van wetenschappelijk werk, onderwijs, vorming, workshops, opvoeden studiebegeleiding, boeken voorlezen, voorlichting	
6. Zorgend: vb. organiseren/ondersteunen van oppas, verzorging, begeleid wonen, toezicht, babyzorg,	
7. Socio-cultureel: vb. organiseren/ondersteunen van toneel-/ muziek-evenementen	
8. Administratief: functie in bestuur van vereniging, ondersteuning bij boekhouding, administratie, redactie	
9. Maatschappelijk: vb. ondersteunen van gemeentelijke (bv 11-11-11 actie, ..) en andere acties (Kom op tegen kanker, Levenslijn, ...)	
10. Bestuurlijk: vb. vertegenwoordiging in ouderenadviesraad in gemeente	

66. Hoe vaak doe je vrijwilligerswerk? (kruis aan a.u.b.)

1. Nooit	2. Minder dan maandelijks	3. Maandelijks	4. Wekelijks	5. (bijna) dagelijks

Indien je graag nog iets kwijt wil, dan mag je dit hieronder noteren.

Sociale Relaties

67. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken? (kruis elk item aan a.u.b.)

1= Oneens

4= Mee eens

2= Niet helemaal mee eens

5= Helemaal mee eens

3= Noch mee oneens/ noch mee eens

	1	2	3	4	5
1. Ik ervaar een leegte om mij heen.					
2. Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.					
3. Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen					
4. Er zijn voldoende mensen met wie ik mij verbonden voel.					
5. Ik mis mensen om mij heen.					
6. Vaak voel ik me in de steek gelaten.					

68. Hoe vaak ga je op bezoek bij / ontvang je bezoek van / heb je telefonisch contact met:
(kruis elk item aan a.u.b.)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Nooit	Minder dan 1 maal per maand	Maand elijks	1 à 2 maal per week	(bijna) dagelijks	niet van toepassing
1. Kind(eren)						
2. Schoonkind(eren)						
3. Kleinkind(eren)						
4. Broer(s)/ zus(sen)						
5. Ouder(s)						
6. Andere familieleden						
7. Vrienden/ kennissen						
8. Buren/ mensen uit de wijk						
9. Medebewoners						

69. Op welke locatie vinden jouw sociale activiteiten voornamelijk plaats: binnen het Abbeyfieldhuis, buiten het Abbeyfieldhuis, of een combinatie van beide? (Kruis aan a.u.b.)

1. Voornamelijk binnen het Abbeyfieldhuis	
2. Voornamelijk buiten het Abbeyfieldhuis	
3. Een combinatie van binnen en buiten het Abbeyfield huis	

70. Hoe is jouw contact met de volgende mensen veranderd sinds je in een Abbeyfieldwoning woont? (Kruis één antwoord per regel aan)

1= Niet Veranderd

4= Verhoogd

2= Verminderd

5= Niet van toepassing

3= Stabiël gebleven

	1	2	3	4	5
1. Man/ vrouw, partner					
2. Kind(eren)					
3. Schoonkind(eren)					
4. Kleinkind(eren)					
5. Broer(s) /zus(sen)					
6. Ouder(s)					
7. Andere familieleden					
8. Vriend(en)/ kennis(sen)					
9. Buren/ mensen uit de wijk					
10. Medebewoners van het Abbeyfieldhuis					

71. Hoe sterk voel je je verbonden met jouw medebewoners in het Abbeyfieldhuis? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet verbondenheid	2. Weinig verbonden	3. neutraal	4. verbonden	5. Zeer verbondenheid

72. Op een schaal van 1 tot 5, in hoeverre vertrouw je jouw medebewoners? (kruis aan a.u.b.)

1. Geen vertrouwen	2. Laag vertrouwen	3. Neutraal	4. Hoog vertrouwen	5. Zeer veel vertrouwen

73. Hoe zou je de kwaliteit van jouw relaties met medebewoners in het Abbeyfieldhuis beschrijven? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer slecht	2. Slecht	3. Neutraal	4. Goed	5. Uitstekend

74. In welke mate ben je ertoe bereid om sociale relaties met medebewoners aan te gaan? (kruis aan a.u.b.)

1. Niet bereid	2. Beperkt bereid	3. Neutraal	4. Redelijk bereid	5. Volledig bereid

75. Ben je het eens met volgende stellingen? (kruis aan a.u.b.)

	1. Helemaal niet mee eens	2. Grotend eels niet mee eens	3. Neutraal	4. Grotend eels mee eens	5. Helemaal mee eens
1. Sinds mijn intrede in het Abbeyfieldhuis heb ik de kans gehad om mijn (toekomstige) medebewoners beter te leren kennen					
2. Sinds mijn intrede in het Abbeyfieldhuis heb ik de gelegenheid gehad om een aantal buurtbewoners te ontmoeten.					
3. Sinds mijn intrede in het Abbeyfieldhuis tot vandaag kan ik zeggen dat de kwaliteit van de relatie die ik heb met medebewoners positief gegroeid is.					
4. Sinds mijn intrede in het Abbeyfieldhuis heb ik met enkele bewoners een zeer goede band opgebouwd, maar niet met iedereen					

Indien je graag nog iets kwijt wil over dit thema, dan mag je dit hieronder noteren.

Langer goed leven

76. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken? (Gelieve telkens één vakje aan te kruisen)

1= Helemaal mee oneens

4= Mee eens

2= Mee oneens

5= Helemaal mee eens

3= Noch oneens / noch eens

		1	2	3	4	5
1.	Sommige van mijn problemen zijn onmogelijk op te lossen.					
2.	Ik heb weinig controle over de dingen die me overkomen.					
3.	Ik voel me vaak hulpeloos bij de problemen van het leven.					
4.	Ik heb een bevredigend doel in het leven gevonden.					
5.	Ik begrijp de zin van mijn leven.					
6.	Ik heb een goed idee over wat mijn leven zinvol maakt.					
7.	Mijn levensomstandigheden zijn uitstekend.					
8.	Ik ben tevreden met mijn leven.					
9.	Tot nu toe heb ik de belangrijke dingen die ik in het leven wil, bereikt.					

77. Op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor zeer ontevreden en 5 voor zeer tevreden, hoe tevreden bent je momenteel met jouw kwaliteit van leven? (kruis aan a.u.b.)

1. Zeer ontevreden	2. Ontevreden	3. Neutraal	4. Tevreden	5. Zeer tevreden

78. Op een schaal van 1 tot 5, hoe zou je de evolutie in onderstaande situaties beoordelen sinds je in het Abbeyfieldhuis woont? (kruis aan a.u.b.)

	1. Aanzienlijk verslechterd	2. Verslechterd	3. Neutraal	4. Verbetering	5 Aanzienlijke verbetering
1. Evolutie van jouw leven (algemeen)					
2. Evolutie van jouw zingeving					
3. Evolutie van jouw zelfredzaamheid					

4. Evolutie van jouw dagelijkse levensvreugde					
---	--	--	--	--	--

79. Op een schaal van 1 tot 5, in welke mate neem je milieubewuste beslissingen in jouw dagelijks leven? (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet milieubewust	2. Niet milieubewust	3. Neutraal	4. Milieubewust	5. Heel milieubewust

80. Is Abbeyfield actief in het gebruik van technologieën om de gezondheid en het welzijn van bewoners te bevorderen? (kruis aan a.u.b.)

1. Ja	
2. nee	
3. Geen antwoord	

81. Kruis de technologische hulpmiddelen aan die je gebruikt in het dagelijks leven om jouw gezondheid of welzijn te bevorderen. (kruis aan a.u.b.)

1. Mobiele telefoon of smartphone	
2. Wearables (zoals smartwatches of fitnesstrackers)	
3. Gezondheidsapps (bijv. voor stappentelling, slaapmonitoring)	
4. Elektronische gezondheidsdossiers	
5. Slimme thermostaat (geautomatiseerd apparaat dat temperatuur regelt met behulp van sensoren en connectiviteit) of gezondheidsmonitor	
6. Elektronische pillendoos of herinneringssysteem	
7. Telemedicine (virtuele doktersbezoeken)	
8. Domotica (bijv. slimme sensoren in huis)	
9. Gezondheidsgerelateerde websites	
10. Andere: (vul aan a.u.b.)	

82. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken? (kruis elk item aan a.u.b.)

1= Oneens

4= Mee eens

2= Niet helemaal mee eens

5= Helemaal mee eens

3= Noch mee oneens/ noch mee eens

	1	2	3	4	5
1. Als de tijden slechter worden, zijn het al gauw de ouderen die aan het kortste eind trekken.					
2. Ouderen vormen een aparte groep in de maatschappij met eigen belangen.					
3. De samenleving is vooral gericht op jongeren, met de belangen van ouderen wordt weinig rekening gehouden.					
4. Sommige mensen doen alsof ik de maatschappij niets meer te bieden heb, nu ik ouder ben					
5. Ik heb het gevoel dat ouderen tegenwoordig niet meer meetellen.					
6. Over wat er voor ouderen gebeurt, zouden ouderen veel meer te vertellen moeten hebben.					
7. Sinds ik ouder ben, merk ik regelmatig dat men me niet meer serieus neemt.					
8. Vergeleken met andere ouderen heb ik het heel goed getroffen.					
9. Ik heb het gevoel dat ouderen worden achtergesteld of benadeeld ten opzichte van andere groepen mensen.					
10. Ik heb er moeite mee om tot de ouderen te behoren.					
11. De ouderen van nu hebben het moeilijker dan de ouderen vroeger.					

83. Is jouw visie op ouder worden veranderd sinds je in het Abbeyfieldhuis woont? (Kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet veranderd	2. Een beetje veranderd	3. Neutraal	4. Tamelijk veranderd	5. Volledig veranderd

84. In welke maten kan je jouw bezorgdheden rond ouder worden uiten bij medebewoners? (Kruis aan a.u.b.)

1. Nooit	2. Zelden	3. Neutraal	4. Regelmatig	5. Altijd

85. Ben je het eens met volgende stellingen: Ik ben ervan overtuigd dat de collectieve dimensie (delen van kennis, solidariteit, ontmoetingen, enz.) van het Abbeyfieldhuis in de toekomst een positieve invloed zal hebben op mijn levenskwaliteit. (kruis aan a.u.b.)

1. Helemaal niet mee eens	2. Grotendeels niet mee eens	3. Neutraal	4. Grotendeels mee eens	5. Helemaal mee eens

Einde vragenlijst

BEDANKT voor jouw deelname. Indien je graag nog iets kwijt wil, dan mag je dit hieronder noteren.

Bijlage 5: Oorsprong vragen uit de vragenlijst

Nummering in enquête	Afkomst van de vraag	Thema van de vraag
1	BAS V1 + CALICO	Demografische gegevens
2	CALICO	Demografische gegevens
3	BAS V3 + andere toegevoegd	Demografische gegevens
4	BAS V5	Demografische gegevens
5	BAS V6	Demografische gegevens
6	BAS V7	Demografische gegevens
7	BAS V8	Demografische gegevens
8	Zelf	Demografische gegevens
9	BAS V83	Demografische gegevens
10	BAS V84	Demografische gegevens
11	zelf	Wonen in Abbeyfield
12	Calico (+ omgevormd)	Wonen in Abbeyfield
13	Zelf	Wonen in Abbeyfield
14	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
15	BAS V17 + V22 + CALICO + Jung Shin Choi (2004) + verslag abbeyfield 14/2/2024 + D-Scope	Wonen in Abbeyfield
16	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
17	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
18	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
19	BAS V 29	Wonen in Abbeyfield
20	zelf	Wonen in Abbeyfield
21	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
22	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
23	verslag abbeyfield 14/2/2024	Wonen in Abbeyfield
24	Calico V10	Gezondheid en welzijn
25	CALICO V13	Gezondheid en welzijn
26	BAS V50	Gezondheid en welzijn
27	Zelf	Gezondheid en welzijn
28	Zelf	Gezondheid en welzijn
29	Zelf	Gezondheid en welzijn
30	BAS V25	Goed nabuurschap
31	zelf	Goed nabuurschap
32	Calico V7	Goed nabuurschap
33	BAS V23	Goed nabuurschap
34	zelf	Goed nabuurschap
35	BAS V28	Goed nabuurschap
36	BAS V73 + D-Scope V14+V8 (+omgevormd)	Goed nabuurschap
37	CALICO (+omgevormd)	Goed nabuurschap
38	ZELF	Goed nabuurschap
39	BAS V40	Goed nabuurschap
40	CALICO (+omgevormd)	Goed nabuurschap
41	zelf	Goed nabuurschap
42	zelf	Goed nabuurschap
43	BAS V 73 (+ medebewoners toegevoegd)	Goed nabuurschap
44	Calico + D-Scope	Goed nabuurschap

45	BAS V23	Goed nabuurschap
46	BAS V30 (+ Omgevormd)	Goed nabuurschap
47	BAS V53	Goed nabuurschap
48	D-Scope (omgevormd)	Goed nabuurschap
49	Zelf + Verslag 14-02-2024	Goed nabuurschap
50	Verslag 14-02-2025	Goed nabuurschap
51	ZELF + CALICO	Participatie
52	choi jong shin, 2004 + verslag 14/2/2024 (omgevormd)	Participatie
53	ZELF	Participatie
54	ZELF	Participatie
55	ZELF	Participatie
56	ZELF	Participatie
57	ZELF	Participatie
58	ZELF	Participatie
59	Zelf + BAS V58	Participatie
60	BAS V76	Participatie
61	BAS V62	Participatie
62	BAS V59	Participatie
63	BAS V60	Participatie
64	BAS V64	Participatie
65	BAS V67	Participatie
66	Bas V64	Participatie
67	BAS V33	Sociale relaties
68	BAS V36	Sociale relaties
69	zelf	Sociale relaties
70	CALICO + (medebewoers toegevoegd)	Sociale relaties
71	zelf	Sociale relaties
72	zelf	Sociale relaties
73	Verslag 14-02-2024	Sociale relaties
74	Verslag 14-02-2024	Sociale relaties
75	CALICIO	Sociale relaties
76	D-Scope (omgevormd)	Langer goed leven
77	Zelf	Langer goed leven
78	Zelf	Langer goed leven
79	Zelf	Langer goed leven
80	Zelf	Langer goed leven
81	Zelf	Langer goed leven
82	BAS V56	Langer goed leven
83	Zelf	Langer goed leven
84	Zelf	Langer goed leven
85	Zelf	Langer goed leven